

**NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ
VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR
ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR
INTERESUS**

Sociologinio tyrimo ataskaita

Tyrimo vykdytojai:
Dr. Eglė Šumskienė
Dr. Gintaras Šumskas

Vilnius
2020 m.

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT
IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

Turinys

Paveikslų sąrašas.....	2
Lentelių sąrašas.....	4
Įvadas.....	5
Metodologija.....	7
Sociologinio tyrimo rezultatai	10
Negalią turinčių asmenų ir jų globėjų apklausa.....	10
Negalią turinčių asmenų organizacijų vertinimai.....	10
Respondentų demografiniai bruožai.....	18
Regioninių ir nepriklausančių skėtinėms organizacijoms neįgaliųjų NVO atstovų apklausa	20
Negalią turinčių asmenų organizacijų narystė	20
Bendradarbiavimas su savivaldos institucijomis.....	21
Respondentų demografiniai bruožai.....	29
Savivaldybių atstovų apklausa.....	31
Negalios organizacijų vertinimai	31
Valstybės institucijų atstovų apklausa	36
Valstybės institucijų ir negalios organizacijų bendradarbiavimas	36
Negalios organizacijų vertinimai	37
Nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovų apklausa	39
Organizacijų atstovaujamos negalios ir narystė	39
Išvados.....	50
Rekomendacijos	54
Literatūra	56
1. priedas. Negalią turinčių asmenų apklausos rezultatai socio-demografinėse grupėse.....	57
2. priedas. Apklauso anketos. Tikslinė grupė: negalią turintys asmenys.....	62
3. priedas. Apklauso anketa lengvai skaitoma kalba.	66
4. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: negalią turinčių asmenų globėjai.....	68
5. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: regioninės ir nepriklausančios skėtinėms neįgaliųjų NVO atstovai	72
6. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: savivaldybių atstovai	77
7. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: skėtinės ir/arba nacionalinės neįgaliųjų NVO ir/arba jų atstovai.....	80
8. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: valstybinių institucijų atstovai.....	86

Paveikslų sąrašas

Diagrama 1. Ar esate negalia turinčius žmones jungiančios organizacijos narys? (N=411)	10
Diagrama 2. Kokias negalias turinčius asmenis jungia ši organizacija? (N=300)	11
Diagrama 3. Kokiais tikslais ir koku dažnumu joje lankotės: (N=300)	12
Diagrama 4. Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai Jūs priklausote? (N=306).....	13
Diagrama 5. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė renkama atvirai ir skaidriai? (N=306).....	13
Diagrama 6. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams? (N=306).....	14
Diagrama 7. Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai? (N=306)	14
Diagrama 8. Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo? (N=306).....	15
Diagrama 9. Svarbiausios negalios NVO veiklos (organizacijoms priklausančiųjų ir nepriklausančiųjų vertinimai, N=411)	16
Diagrama 10. Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją? Organizacijų nariai (N=287)	17
Diagrama 11. Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją? Respondentai nepriklausantys organizacijoms (N=124).....	18
Diagrama 12. Respondentų lytis (N=418).....	19
Diagrama 13. Respondentai pagal amžių (N=406)	19
Diagrama 14. Respondentai pagal negalią (N=406)	19
Diagrama 15. Respondentų gyvenamoji vieta (N=422).....	19
Diagrama 16. Respondentų darbinis statusas (N=422)	19
Diagrama 17. Ar organizacijos narių skaičius auga? (N=31)	20
Diagrama 18. Ką darote, kad narių skaičius didėtų? (N=33)	20
Diagrama 19. Ar bendradarbiaujate su savivaldybe? (N=33)	21
Diagrama 20. Kokią Jūsų organizacijos biudžeto dalį sudaro lėšos, gautos iš valstybės ir/arba savivaldybės? (N=33).....	22
Diagrama 21. Ar šis bendradarbiavimas yra reglamentuotas (pasirašytas susitarimas ar pan.)? (N=33)	23
Diagrama 22. Ar susitarimas buvo (ar greitai bus) pasirašytas: (N=33)	23
Diagrama 23. Jūsų dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=31).....	23
Diagrama 24. Kas yra šių susitikimų iniciatorius? (N=31).....	24
Diagrama 25. Dalyvavimo pobūdis dalyvaujant savivaldybių/regioninį negalios politikos	25
Diagrama 26. Pagrindinės bendradarbiavimo su savivaldybe sritys ir bendradarbiavimo.....	26
Diagrama 27. Pagrindinis bendradarbiavimo su savivaldybe iniciatorius sprendžiant šiuos klausimus: (N=33)..	27
Diagrama 28. Kokios pagrindinės kliūtys Jūsų sėkmingesniai darbui ginant ir atstovaujant negalią.....	28
Diagrama 29. Ar dalyvaujate bendruose nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose/programose su savivaldybe? (N=33)	29
Diagrama 30. Kokias negalias atstovaujate? (N=31)	29
Diagrama 31. Pagrindinės veiklos sritys: (N=33)	30
Diagrama 32. Negalios NVO dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=12)	31
Diagrama 33. Negalios NVO dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=12)	32
Diagrama 34. Pagrindinis bendradarbiavimo su savivaldybe iniciatorius sprendžiant šiuos klausimus: (N=12) ..	33
Diagrama 35. Jūsų nuomonė apie negalios NVO dalyvavimą priimant sprendimus ir teikiant.....	34
Diagrama 36. Ar dalyvaujate bendruose nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose/programose su jūsų regione veikiančiomis negalios NVO? (N=12).....	35
Diagrama 37. Jūsų dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=12)	36
Diagrama 38. Pagrindinis bendradarbiavimo su negalios NVO iniciatorius: (N=12).....	37

Diagrama 39. Jūsų nuomonė apie bendradarbiavimą su negalios NVO priimant sprendimus: (N=12).....	38
Diagrama 40. Kokias negalias atstovaujate? (N=11)	39
Diagrama 41. Ar organizacijos narių skaičius auga? (N=11)	40
Diagrama 42. Pagrindinės veiklos sritys? (N=11).....	41
Diagrama 43. Kokią Jūsų organizacijos biudžeto dalį sudaro lėšos, gautos iš valstybės ir/arba savivaldybės? (N=11).....	42
Diagrama 44. Dalyvavimo intensyvumas priimant sprendimus, stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą: (N=11).....	43
Diagrama 45. Bendradarbiavimo su valdžios institucijomis iniciatorius: (N=11).....	44
Diagrama 46. Dalyvavimo pobūdis stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą: (N=11)	45
Diagrama 47. Dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=11)	46
Diagrama 48. Jūsų organizacijos bendradarbiavimo su savivaldybėmis iniciatorius: (N=11).....	46
Diagrama 49. Dalyvavimo pobūdis stebint savivaldybių/regioninį negalios politikos įgyvendinimą: (N=11)	47
Diagrama 50. Ar pasitaiko, kad užsiimate konkretaus žmogaus teisių gynimu, interesų atstovavimu konkrečiu individualiu žmogaus ar šeimos atveju: (N=11)	48
Diagrama 51. Kokios pagrindinės kliūtys Jūsų sėkmingesniai darbui ginant ir atstovaujant negalią turinčių asmenų teises? (N=11)	49

Lentelių sąrašas

Lentelė Nr. 1 Kokiais tikslais ir koku dažnumu lankotės neįgaliųjų organizacijoje? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)	57
Lentelė Nr. 2 Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai Jūs priklausote? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą).....	59
Lentelė Nr. 3 Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą).....	59
Lentelė Nr. 4 Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą).....	59
Lentelė Nr. 5 Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą).....	60
Lentelė Nr. 6 Pažymėkite tris Jums svarbiausias negalios NVO veiklas: (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą).....	60
Lentelė Nr. 7 Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą).....	61

Įvadas

Neįgaliųjų reikalų departamentas prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, įgyvendindamas Nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos 2013-2020 metų programos įgyvendinimo veiksmų planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019-08-02 įsakymu A1-446, 4.2.3. priemonę „Vykdėti Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo stebėseną“ inicijavo Neįgaliųjų nevyriausybinių organizacijų vaidmens veiksmingumo ginant ir atstovaujant asmenų su negalia teises ir interesus vertinimą.

Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos (2006) **3 straipsnis nustato Bendruosius konvencijos principus**, be kita ko, numatančius c) visapusišką ir veiksmingą dalyvavimą ir įtraukimą į visuomenę.

4 straipsnis Bendri įsipareigojimai reikalauja, jog: „3. Rengdamos ir įgyvendindamos teisės aktus ir politikos strategijas, skirtas įgyvendinti šią Konvenciją, ir priimdamos kitokius sprendimus neįgaliųjų klausimais, valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja glaudžiai bendradarbiauti su neįgaliaisiais, įskaitant neįgalios vaikus, ir aktyviai juos įtraukti per jiems atstovaujančias organizacijas“.

Todėl ši nuostata reikalauja, kad valstybės, šios Konvencijos Šalys, glaudžiai konsultuotųsi su neįgaliaisiais per juos atstovaujančias organizacijas ir aktyviai juos įtrauktų į visą politikos ciklą, įskaitant darbotvarkės rengimą, planuojant ir įgyvendinant politiką bei programas ir paslaugas, turinčias įtakos neįgaliųjų gyvenimui.

Šią nuostatą patvirtina **Konvencijos preambulėje** konstatuojamas faktas, kad „neįgaliesiems turėtų būti suteikta galimybė aktyviai dalyvauti sprendimų dėl politikos kryptių ir programų, įskaitant tas, kurios yra tiesiogiai su jais susijusios, priėmimo procesuose“. 33 straipsnio 3 dalis (žr. platesnį komentarą žemiau) užbaigia politikos ciklą užtikrindama, kad pilietinė visuomenė būtų įtraukta į Konvencijos įgyvendinimo stebėseną.

Konvencijos 29 straipsnis Dalyvavimas politiniame ir visuomenės gyvenime nurodo, kad „Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina neįgaliesiems politines teises ir galimybę jas įgyvendinti lygiai su kitais asmenimis ir įsipareigoja: aktyviai skatinti sudaryti sąlygas, kuriomis neįgalieji galėtų veiksmingai ir

visapusiškai dalyvauti valstybės valdyme nediskriminuojami ir lygiai su kitais asmenimis, ir skatinti juos dalyvauti valstybės gyvenime, įskaitant:

- i) dalyvavimą nevyriausybinėse organizacijose ir asociacijose, kurių veikla susijusi su valstybės viešuoju ir politiniu gyvenimu, ir politinių partijų veikloje ir valdyme;
- ii) neįgaliųjų organizacijų sukūrimą ir dalyvavimą jose, siekiant atstovauti neįgaliesiems tarptautiniu, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis“.

Tarptautinė nevyriausybinės negalios organizacija „Handicap International“ rekomenduoja veiksmingai įgyvendinti 29 straipsnį taikant šiuos principus ir metodus:

- įgalinti žmones su negalia ir juos atstovaujančias organizacijas;
- skatinti aljansus tarp skirtingų pilietinės visuomenės grupių ir žmogaus teisių gynėjų;
- skatinti negalią turinčių asmenų dalyvavimą, ypač vietos lygiu;
- forumų ir konsultacijų dėl įtraukaus valdymo ir dalyvavimo sprendimų priėmimo kūrimas ir užtikrinimas, kad visos demokratinio piliečių dalyvavimo sritys būtų įtraukios ir prieinamos visais lygmenimis (vietos, nacionaliniu, tarptautiniu);
- skatinti advokaciją, kuri grindžiama gerosiomis praktikomis;
- informuotumo didinimas ir sprendimų priėmėjų, valstybės tarnautojų, taip pat plačiosios visuomenės mokymas.

Negalios organizacijos yra svarbios skatinant negalią turinčių asmenų teises. Jos dalyvauja priimant sprendimus ir atstovauja negalią turinčių asmenų balsui, taip pat pasisako už tai, kad jiems būtų suteiktos didesnės dalyvavimo galimybės. Atsižvelgiant į šiuos principus ir atsakomybę, svarbu, kad negalios organizacijos būtų stiprios, t. y., tokios struktūros, kurios yra teisėtos, reprezentatyvios, galinčios veiksmingai propaguoti ir stebėti žmogaus teises ir prisidėti prie bendro jų narių įgalinimo. Stiprios negalios organizacijos gali veiksmingai paveikti sprendimų priėmimą, būdamos geriau organizuotos ir apmokytos, patikimos ir teisėtos, jos gali turėti įtakos bet kurioje politinio gyvenimo srityje.

33 straipsnis Nacionalinis įgyvendinimas ir kontrolė įvardija, jog „3. Pilietinė visuomenė, visų pirma neįgalieji ir jiems atstovaujančios organizacijos, visapusiškai įtraukiami ir dalyvauja [Konvencijos įgyvendinimo] kontrolės procese“.

Reikšmingas pilietinės visuomenės, ypač negalią turinčių asmenų, ir juos atstovaujančių organizacijų dalyvavimas yra Konvencijos esmė. Iš tiesų dalyvavimas visuomenėje yra laikomas Konvencijos tikslu, preambuleje pažymint, kad „neįgalieji vis dar susiduria su kliūtimis dalyvaudami kaip lygiaverčiai visuomenės nariai ir pažeidžia jų žmogaus teises visose pasaulio vietose“, žmogaus teisių ir dalyvavimo

skatinimas „padidins jų priklausomybės jausmą ir reikšmingą pažangą žmogaus, socialinėje ir ekonominėje visuomenės raidoje bei skurdo panaikinimą“. Sutartyje dalyvavimas pripažįstamas kaip bendras principas, galiojantis visoje Konvencijoje, bendras įsipareigojimas, kurį valstybės, šios Konvencijos Šalys, turi užtikrinti įgyvendindamos Konvencijoje numatytas teises ir teisių į politinį gyvenimą, viešąjį gyvenimą, kultūrinį gyvenimą, poilsį, laisvalaikį ir sportą rinkinį. Neįgaliųjų teisių konvencijos 33 straipsnio 3 dalis nustato papildomą įpareigojimą valstybėms, šios Konvencijos Šalims, užtikrinti, kad pilietinė visuomenė, ypač neįgalieji, ir juos atstovaujančios organizacijos, būtų įtraukiamos ir visapusiškai dalyvautų Konvencijos įgyvendinimo stebėsenos procesuose.

Šio tyrimo rezultatai ne tik suteikia informacijos apie negalios nevyriausybių organizacijų (toliau tekste – negalios NVO) veiklą, joms keliamus lūkesčius iš negalią turinčių asmenų bendruomenės, o taip pat – iš nacionalinės valdžios bei savivaldos atstovų perspektyvos. Šis tyrimas taip pat leidžia įvertinti Lietuvos negalios politikos atitikimą Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatomis ir reikalavimams visapusiškai įtraukti negalios organizacijas ir sudaryti sąlygas jos dalyvauti sprendimų priėmimo, vykdymo ir vertinimo stebėsenos procesuose.

Tolesniuose skyriuose bus pristatyta atlikto kompleksinio sociologinio tyrimo metodologija, aptarti ir vizualizuoti tyrimo duomenys ir rezultatai, jų pagrindu daromos išvados bei rekomendacijos labiau įtraukios negalios politikos įgyvendinimui.

Metodologija

Sociologinio tyrimo objektas – valstybinių institucijų, savivaldybių, negalią turinčių asmenų ir negalios NVO, veikiančių nacionaliniu ir regioninio mastu, atstovų požiūriai į negalios NVO vaidmenį ginant ir atstovaujant asmenų su negalia teises ir interesus.

Tyrimo tikslas – įvertinti negalios NVO vaidmens veiksmingumą ginant ir atstovaujant asmenų su negalia teises ir interesus.

Tyrimo uždaviniai

1. Išanalizuoti regioninių ir nacionalinių (skėtinių) negalios NVO veiklos ypatumus ginant ir atstovaujant asmenų su negalia teises ir interesus iš pačių organizacijų perspektyvos.
2. Išanalizuoti regioninių ir nacionalinių (skėtinių) negalios NVO galimybes dalyvauti formuojant nacionalinę ir/arba regioninę negalios politiką.

3. Ištirti valstybinių ir savivaldos institucijų atstovų bendradarbiavimo su negalios NVO patirtį.
4. Įvertinti negalią turinčių asmenų ir/arba jų globėjų nuomonę apie negalios NVO veiklą ginant ir atstovaujant asmenų su negalia teises ir interesus.

Tyrimo metodai ir instrumentai

Siekiant tyrimo tikslo buvo taikyta kiekybinę metodologiją. Pagrindiniai tyrimo metodai: anketinė negalią turinčių asmenų, jų globėjų, valstybinių ir savivaldos institucijų atstovų, regioninių ir nacionalinių (skėtinių) negalios NVO atstovų apklausa.

Anketavimas, tyrimo imties formavimas, duomenų rinkimas ir kontrolė

Siekiant ištirti negalios NVO vaidmens veiksmingumą ginant ir atstovaujant asmenų su negalia teises ir interesus, apklausti tikslinių grupių respondentai atsižvelgiant į užsakovo užduotyje suformuotus kriterijus (plačiau tolesniame skyrelyje). Buvo parengtos aštuonios skirtingos anketos, adaptuotos tiek pagal respondento individualias galimybes suprasti ir atsakyti į klausimus, tiek pagal jo atstovaujama sektorių arba sritį:

1. Anketa skirtingas negalias turintiems asmenims;
2. Anketa lengvai skaitoma kalba asmenims, turintiems intelekto sutrikimų;
3. Anketa gestų kalba klausos negalią turintiems asmenims;
4. Anketa negalią turinčius asmenis globojantiems asmenims;
5. Anketa regioninių negalios NVO atstovams;
6. Anketa respublikinių, nacionalinių arba skėtinių negalios NVO atstovams;
7. Anketa valstybinių institucijų, atsakingų už negalios politikos įgyvendinimą, atstovams;
8. Anketa savivaldos atstovams, atsakingiems už asmenų su negalia teisių užtikrinimą savivaldybėje.

Kiekybinio tyrimo generalinė visuma – Lietuvoje gyvenantys asmenys, turintys negalią, jų globėjai, skėtinių ir regioninių negalios NVO atstovai, valstybinių ir savivaldos institucijų atstovai.

Tyrimo dalyvavo:

1. Dvylika valstybinių institucijų, atsakingų už negalios politikos įgyvendinimą, atstovų;
2. Dvylika savivaldos atstovų, atsakingų už asmenų su negalia teisių užtikrinimą savivaldybėje;
3. Vienuolika respublikinių, nacionalinių arba skėtinių negalios NVO atstovų;
4. 33 regioninių negalios NVO atstovų;
5. 422 negalią turintys asmenys ir/arba jų globėjai.

Siekiant maksimaliai išplėsti demografinį reprezentatyvumą, apklausiant negalią turinčius asmenis ir jų globėjus, pasirinktas mišrus duomenų rinkimo būdas, kiekvienai tiriamųjų grupei (negalią turintiems

asmenims, jų globėjams ir asmenims, turintiems klausos negalią ir intelekto sutrikimą) buvo sukurtos ir pritaikytos atskiros anketos.

Siekiami minimali negalią turinčių asmenų ir jų globėjų tyrimo imtis – 400 respondentų.

Rezultatų ribinės paklaidos dydis +/- 5% (patikimumo lygmuo 95 proc.). Realizuota tyrimo imtis – 422 respondentai.

Internetinės apklausos privalumas – didelė skvarba (tikslinės auditorijos pasiekiamumas) ir patogus duomenų surinkimo būdas, tačiau jis susijęs su tam tikromis rizikomis (galimas pakartotinis pildymas, skubėjimo faktorius ir pan.). Absoliuti tiriamosios auditorijos kontrolė nėra užtikrinama nei vienu šiuo metu vykdomu apklausos metodu. Net ir apklausų respondentų namuose situacijose visiškas patikimumas nėra užtikrinamas, pvz., pasitikima respondento nurodytu amžiumi, išsimokslinimu, pajamomis, neprašant to užtikrinti oficialiais dokumentais. Siekiant minimizuoti nekokybiškų anketų patekimą į analizę, taikyti keli kontrolės mechanizmai:

1. pasikartojančių pildymo atvejų kontrolė per interneto adreso (ip) identifikavimą ir eliminavimą. Tai yra pakankamai efektyvi, tačiau dalinė priemonė, kadangi mobilieji prietaisai nėra „pririšti“ prie statinio ip adreso.
2. Post – hoc duomenų analizė ir valymas yra efektyvesnė netinkamų anketų identifikavimo ir eliminavimo priemonė. Taikant kombinuotą filtravimo sistemą (ip, nuo vidurkio ženkliai nukrypstančio pildymo laiko, sutampančių atsakymų blokų ir kt.) pašalinta iki 10% interneto anketų.

Duomenys buvo renkami 2020 m. rugsėjo – spalio mėn.

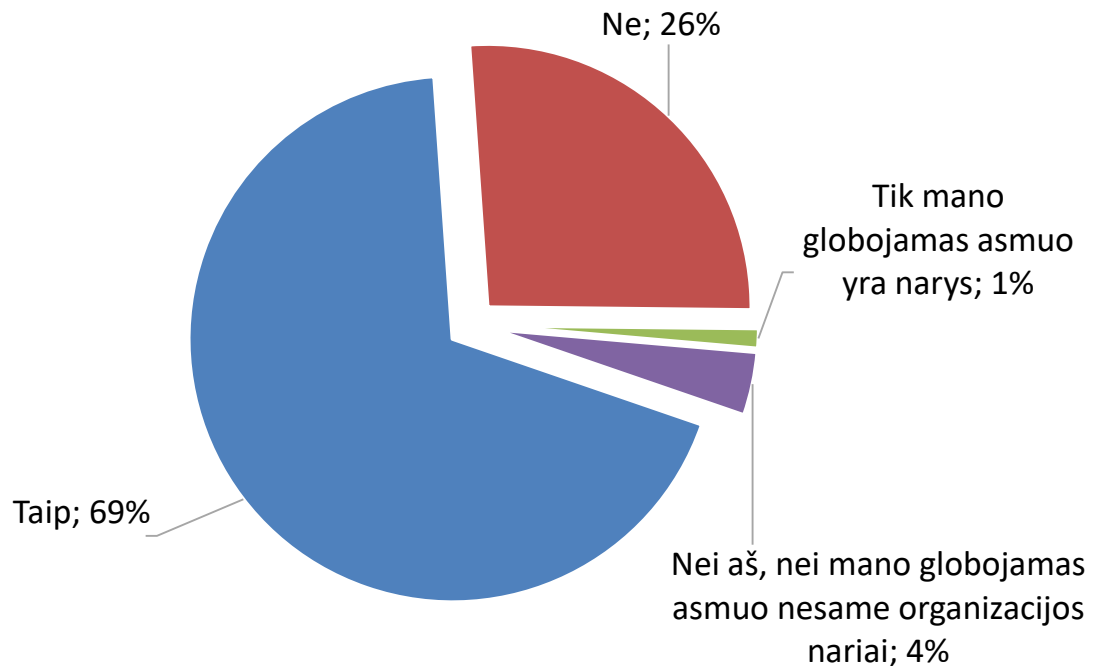
Sociologinio tyrimo rezultatai

Negalią turinčių asmenų ir jų globėjų apklausa

Negalią turinčių asmenų organizacijų vertinimai

Negalią atstovaujančios organizacijos jungia daugiau negu du trečdalius (69 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų. Ši proporcija ne visai atitinka padėtį Lietuvoje: pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų bei Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo 2018 m. Stebėsenos ataskaitą, 2017 metais Lietuvoje 27 proc., o 2018 metais – 33 proc. negalią turinčiųjų dalyvavo visuomeninėse organizacijose ir judėjimuose. Tikėtina, kad per beveik dvejus metus šis skaičius šiek tiek padidėjo, tačiau nepriartėjo prie minėtų 69%. Greičiausiai ši proporcija atspindi duomenų rinkimo ypatumus, kai pagalbos renkant duomenis buvo kreipiamasi į negalią turinčius asmenis jungiančias nacionalines ir regionines NVO.

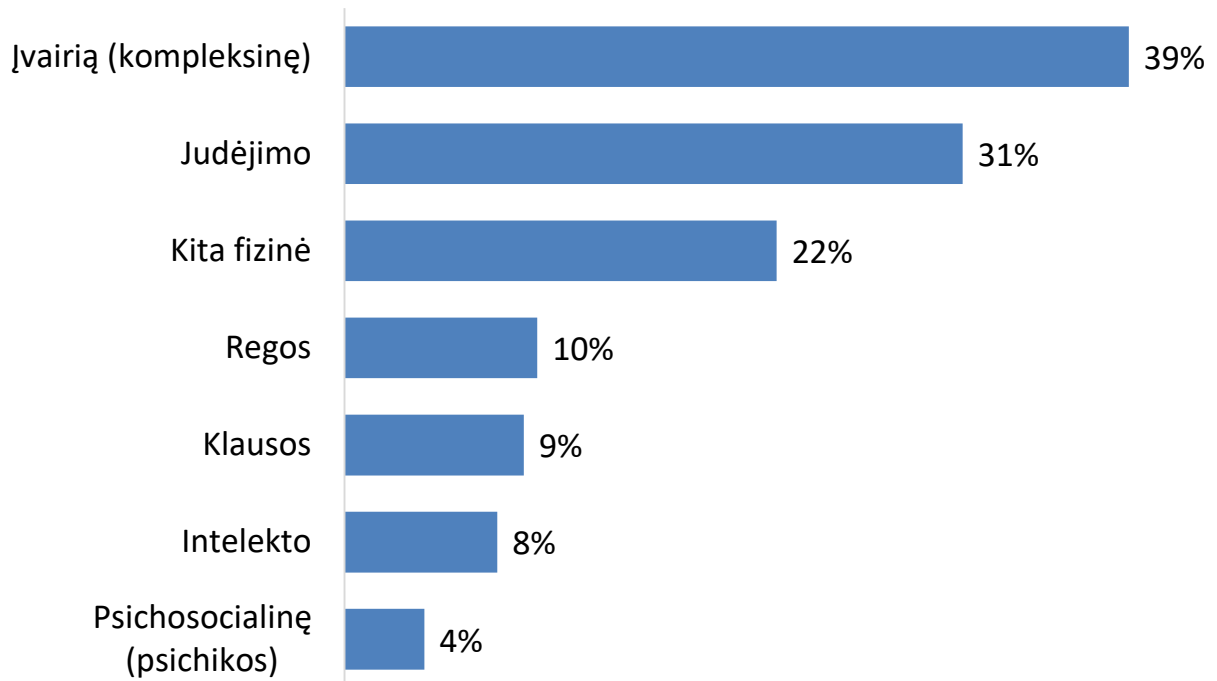
Diagrama 1. Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys? (N=411)

Dauguma respondentų yra kompleksinę (39 proc.), judėjimo (31 proc.) ar kitą fizinę negalią (22 proc.) turinčius asmenis jungiančių nevyriausybinių organizacijų nariai.

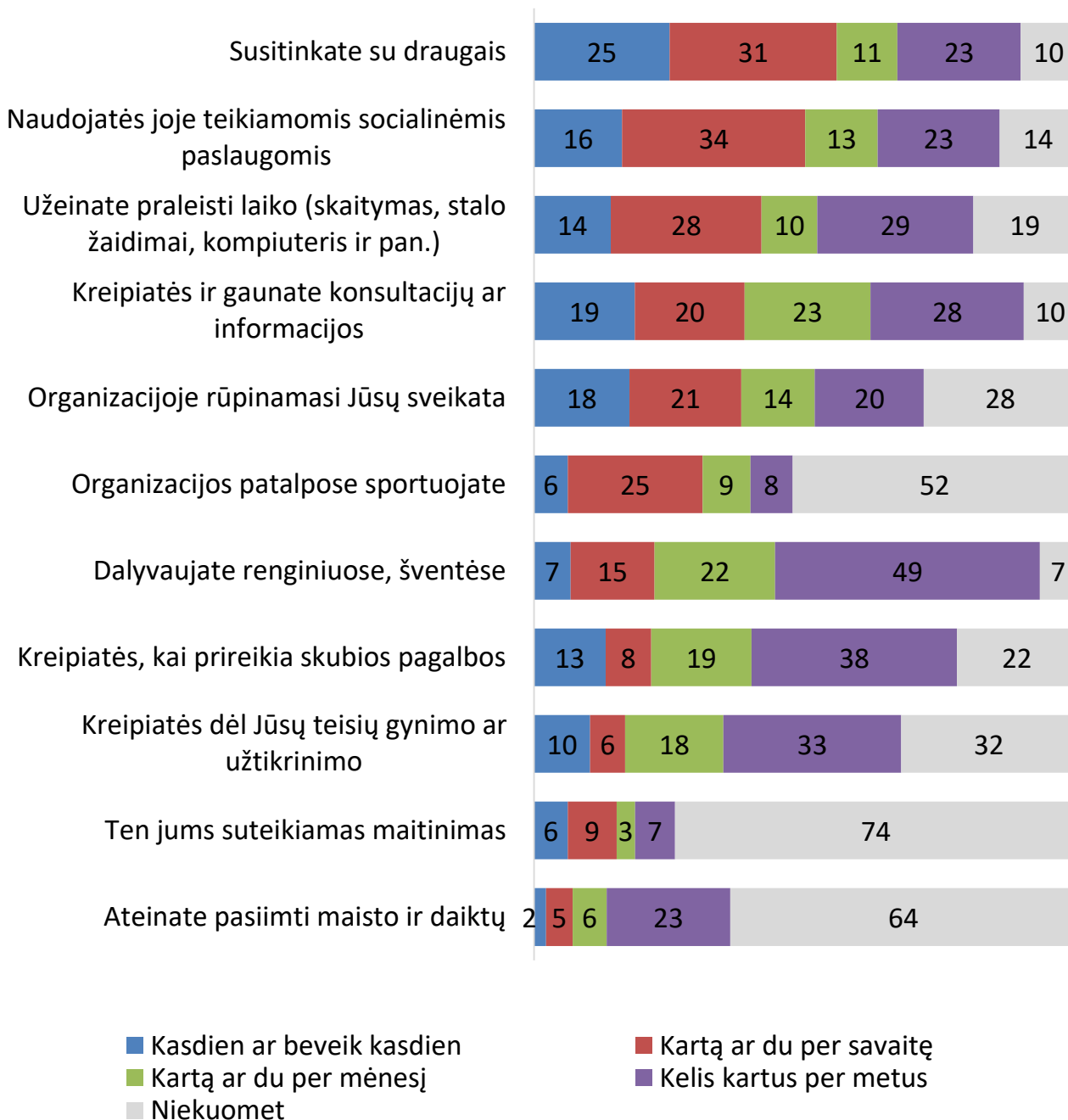
Diagrama 2. Kokias negalias turinčius asmenis jungia ši organizacija? (N=300)

Svarbiausios respondentų įvardintos negalios organizacijų funkcijos yra socializacija (susitikimai su draugais, laiko praleidimas, sportas, bendros šventės), socialinės paslaugos (50 proc. jomis naudojasi bent kartą per savaitę), konsultacijos. Pagalba apsirūpinant (daiktais ar maitinimas) buvo įvardintos rečiausiai, tai rodo reikšmingą pokytį nuo karitatyvinio pobūdžio organizacijų veiklos prie užimtumo organizavimo. Atkreiptinas dėmesys, kad teisių gynimo ir užtikrinimo paslaugos nedominuoja kaip reikšmingiausios, tačiau stebint augantį negalios NVO (ypač – nacionalinių ir skėtinių organizacijų) politinės veiklos intensyvumą galima tikėtis šios veiklos krypties plėtros ateityje.

Diagrama 3. Kokiais tikslais ir koku dažnumu joje lankotės: (N=300)

Neįgaliųjų organizacijas, jų skaidrumą ir atskaitingumą daugelis respondentų vertina sąlyginai palankiai. 65 proc. respondentų organizacijas laiko demokratiškomis, o sprendimų priėmimą jose – skaidriu. Penktadalis respondentų pageidautų didesnio narių įtraukimo į sprendimų priėmimą, ir tik septintadalis (14 proc.) respondentų neįgaliųjų interesus atstovaujančių organizacijų veiklą vertina neigiamai, o narių įtraukimą į organizacijų veiklą laiko nepakankamu.

Organizacijų vadovybės rinkimų procesus 71 proc. respondentų įvardijo kaip atvirus ir skaidrius. 11 proc. apklausos dalyvių vadovybės rinkimus laikė neskaidriais, 17 proc. šiuo klausimu nuomonės neturėjo.

Toks palankus negalios NVO sprendimų priėmimo vertinimas reiškia, kad politika ir programos, sukurtos dalyvaujant asmenims, labiau atspindi tikruosius jų poreikius, yra veiksmingiau įgyvendinamos ir palankiau priimamos bendruomenėje.

Lyginant su kitais atliktais šios srities tyrimais ar mokslinėmis analizėmis, šie duomenys atspindi ganėtinai gerą situaciją skaidrumo požiūriu negalios NVO srityje. Pavyzdžiui, 2017 metais KTU Ekonomikos ir verslo fakulteto (EVF) Apskaitos katedros mokslininkų atliktas tyrimas apie tai, koks yra Lietuvos socialiai atsakingų NVO savanoriškos informacijos atskleidimo lygis bei kiek atviros ir prieinamos visuomenei yra šios organizacijos rėmėsi informacijos atskleidimo indeksu, apimančiu informaciją apie organizacijos pobūdį, veiklą, organizacijos valdymą ir finansų valdymą. Jų atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad vidutinis bendras informacijos atskleidimo indeksas yra tik 25 procentai.

Be to, tyrimai rodo, kad NVO veiklos skaidrumas, užtikrinamas per nesunkiai įgyvendinamas ir NVO veiklos neribojančias priemones, prisidėtų prie jų patikimumo ir palengvintų dalyvavimą priimant viešosios politikos sprendimus. Tačiau reikia stebėti, kad prisidengiant skaidrumo reikalavimu ir taip sudėtingai augantis NVO sektorius nebūtų sugniuždytas (Kavoliūnaitė – Ragauskienė, data nenurodyta).

Diagrama 4. Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai Jūs priklausote? (N=306)

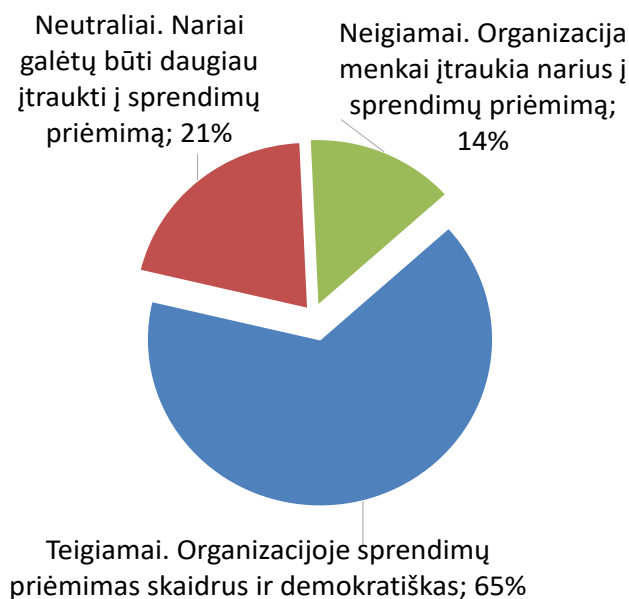
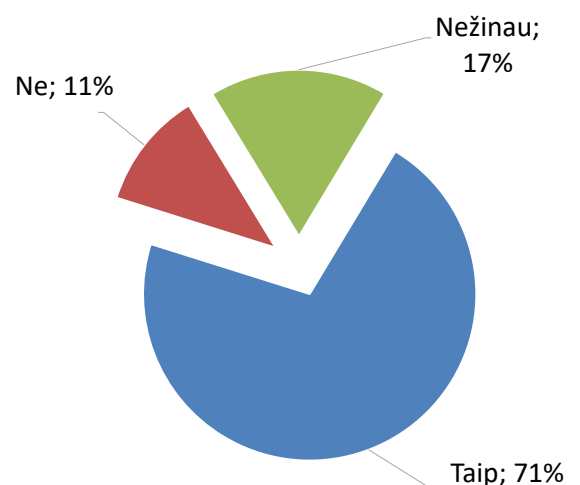

Diagrama 5. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė renkama atvirai ir skaidriai? (N=306)

Organizacijų vadovybių teikiamas veiklos ataskaitas teigiamai vertina 71 proc. respondentų, 8 proc. ataskaitas vertina neigiamai, 21 proc. apie šias ataskaitas nuomonės neturėjo.

Dauguma (83 proc.) tyrimo respondentų žinojo apie juos jungiančios neįgaliųjų organizacijos rengiamus kasmetinius narių susirinkimus. 8 proc. teigė, jog jų atstovaujamos organizacijos tokio pobūdžio susirinkimų neorganizuoja.

Diagrama 6. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams? (N=306)

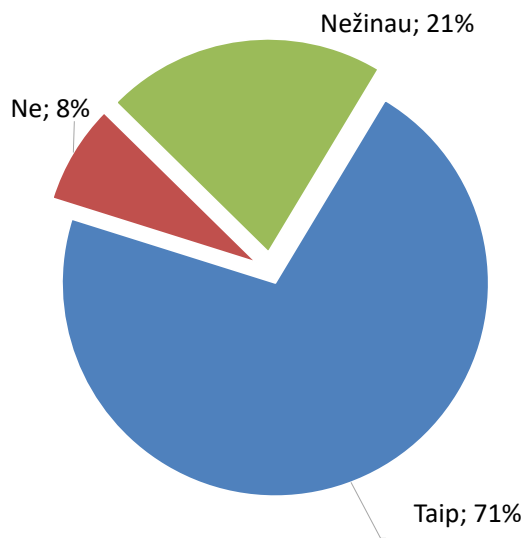
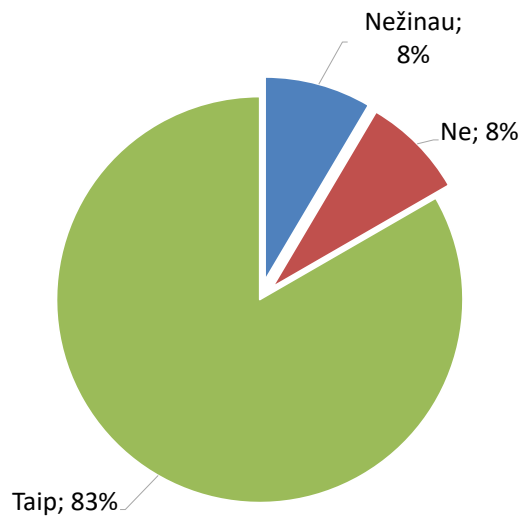

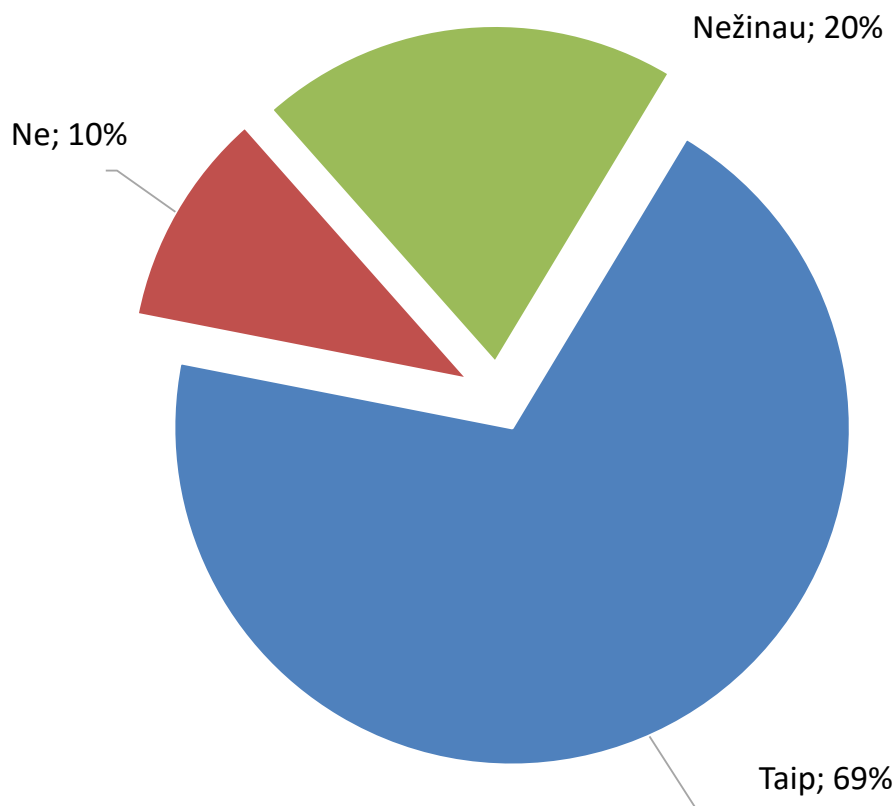
Diagrama 7. Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai? (N=306)

Daugiau nei du trečdaliai (69 proc.) respondentų žinojo, jog juos atstovaujanti organizacija teikia siūlymus savivaldybių ir valstybės institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo ir teigė, jog organizacijos šiuos siūlymus derina su savo nariais.

Diagrama 8. Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo? (N=306)

Negalios organizacijoms priklausantys asmenys dažniau negu joms nepriklausantys išskyrė šias svarbiausias negalios NVO veiklos sritis: neįgaliųjų teisių gynimą, užimtumo ir laisvalaikio organizavimą (po 57 proc.), informacijos skleidimą organizacijos nariams (45 proc.), socialinių paslaugų teikimą (40 proc.). Politinį neįgaliųjų poreikių atstovavimą ir paramos teikimą abi respondentų grupės minėjo rečiau, nei kitas veiklos sritis.

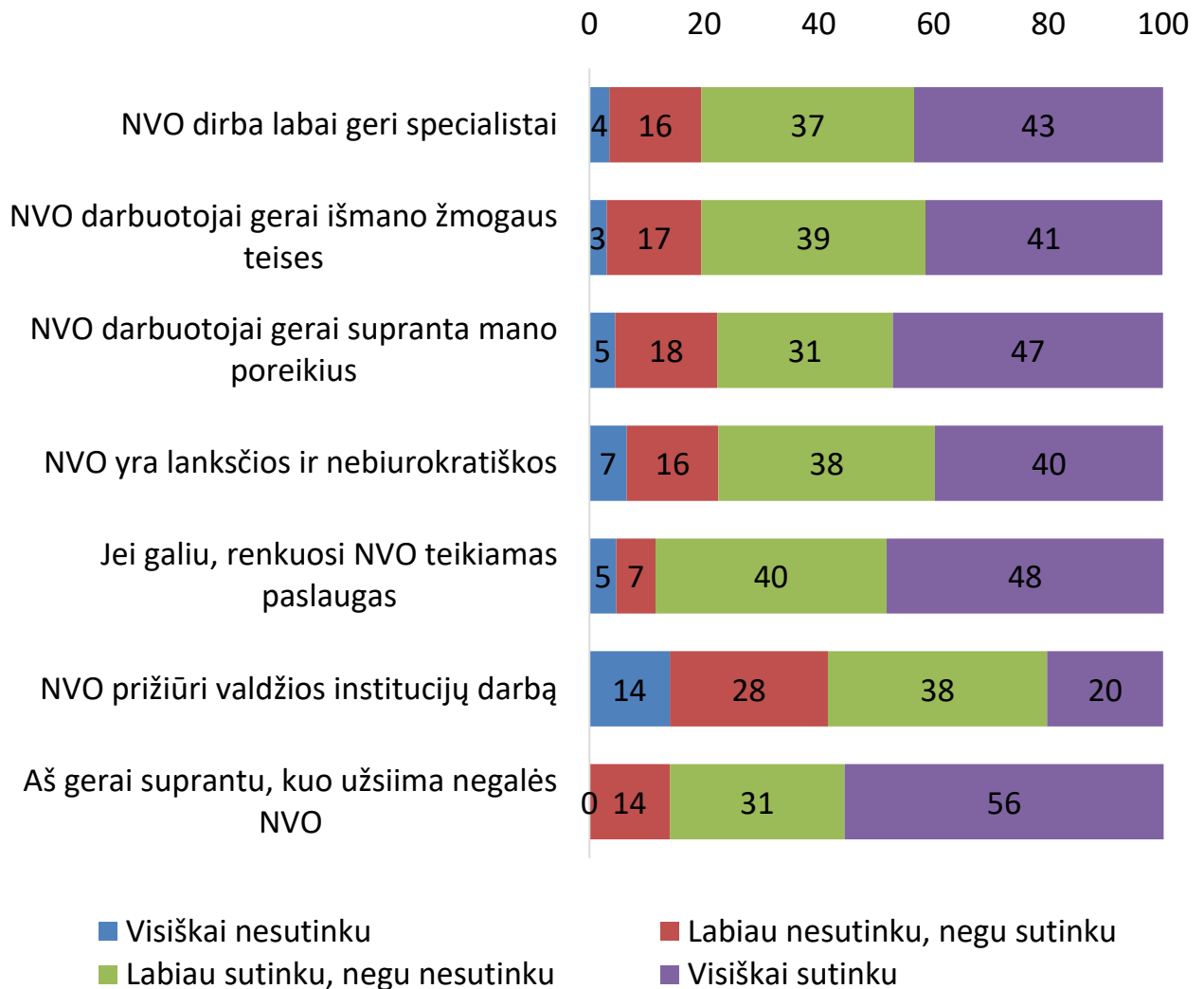
Diagrama 9. Svarbiausios negalios NVO veiklos (organizacijoms priklausančiųjų ir nepriklausančiųjų vertinimai, N=411)

Dauguma respondentų, priklausančių negalios NVO (80 proc. sutinkančių ir visiškai sutinkančių su teiginiu) teigia, jog NVO dirba geri specialistai, kurie gerai nusimano apie žmogaus teises, o taip pat – gerai išmano negalių turinčių asmenų poreikius yra lanksčios. Daugelis respondentų (88 proc.), esant galimybei, pirmenybę teikia NVO teikiamoms paslaugoms. Mažiausiai efektyvi, negalios NVO priklausančių respondentų nuomone, šių organizacijų veiklos sritis – valdžios institucijų priežiūra.

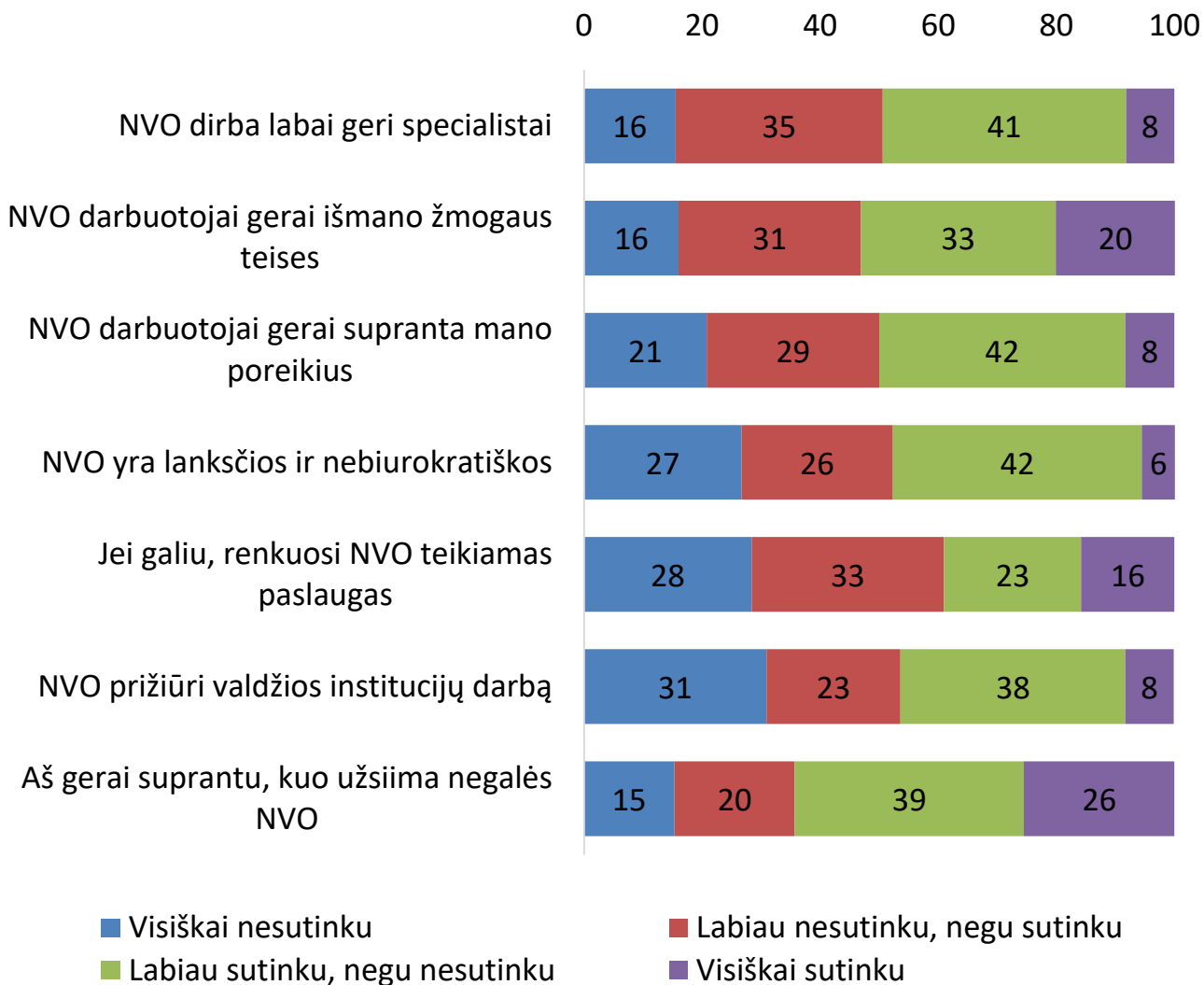
Diagrama 10. Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją? Organizacijų nariai (N=287)

Negalios NVO nepriklausantys respondentai prasčiau vertino šių organizacijų veiklą, nors tiki, kad neblogai supranta, kuo jos užsiima. Atitinkamai, šie respondentai rečiau sutiko su teiginiu, jog NVO dirba geri specialistai, kurie gerai išmano žmogaus teises (51 proc. buvo taip nemanančių), 61 proc. teigė nesirenkantis NVO teikiamų paslaugų, 53 proc. galvoja, jog negalios NVO yra nepakankamai lanksčios ir biurokратиškos.

Diagrama 11. Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją? Respondentai nepriklausantys organizacijoms (N=124)

Respondentų demografiniai bruožai

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų buvo moterys (68%). Pagal amžių daugumą sudarė 46-55 metų (28%) ir 56-65 metų (22%) negalią turintys asmenys. Daugiausia jų turėjo judėjimo negalią (39%), kompleksinę negalią – 26%; kitą fizinę negalią turėjo 21% apklaustųjų; klausos – 13%; regos ir psichosocialinę – po 11%, ir 10% turėjo intelekto negalią. 60% apklaustųjų atstovavo didžiuosius miestus, likę – rajono centrus, kitus miestus ir kaimo vietas. 43% respondentų dirba.

Diagrama 12. Respondentų lytis (N=418)

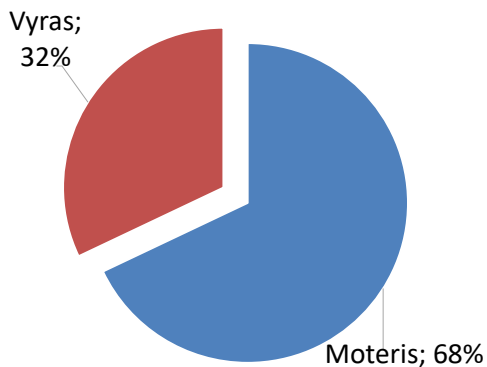

Diagrama 13. Respondentai pagal amžių (N=406)

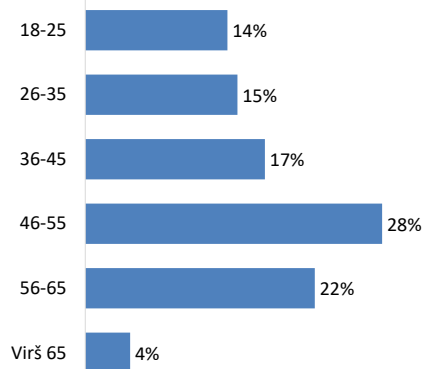

Diagrama 14. Respondentai pagal negalią (N=406)

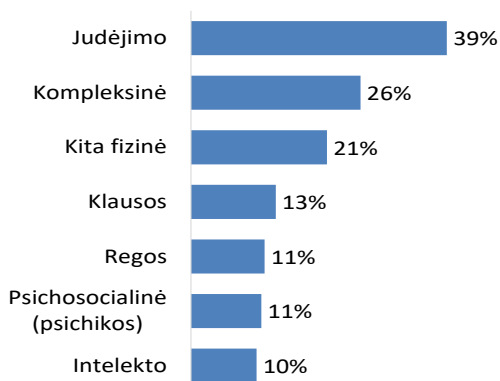

Diagrama 15. Respondentų gyvenamoji vieta (N=422)

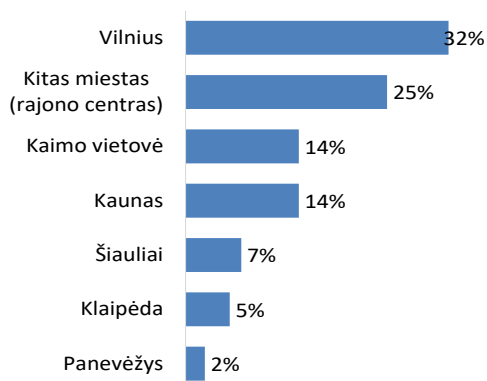
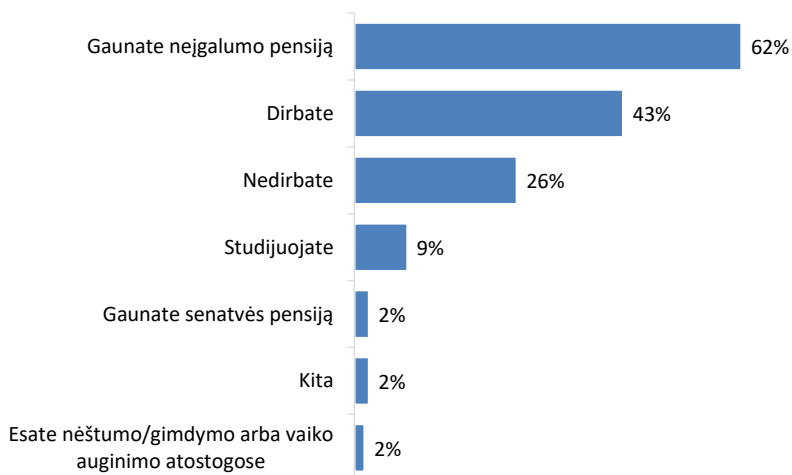

Diagrama 16. Respondentų darbinis statusas (N=422)

* suma gali viršyti 100 proc., kadangi respondentai galėjo rinktis po kelis atsakymų variantus.

Regioninių ir nepriklausančių skėtinėms organizacijoms neįgaliųjų NVO atstovų apklausa

Negalių turinčių asmenų organizacijų narystė

Respondentų teigimu, daugelio regioninių (25 iš 31) negalios interesus atstovaujančių organizacijų narių skaičius yra stabilus. Vienodas respondentų skaičius teigė patiriantys narių skaičiaus pokyčius – keturių organizacijų atstovai teigė, jog jų narių skaičius auga ir keturių organizacijų atstovai nurodė, kad jų narių skaičius mažėja. Pagrindinė priemonė, kurios imasi organizacijos siekdamas stabilizuoti arba didinti savo narių skaičių yra informacijos sklaida (ją minėjo 26 respondentai) ir renginių organizavimas (22 respondentai).

Diagrama 17. Ar organizacijos narių skaičius auga? (N=31)

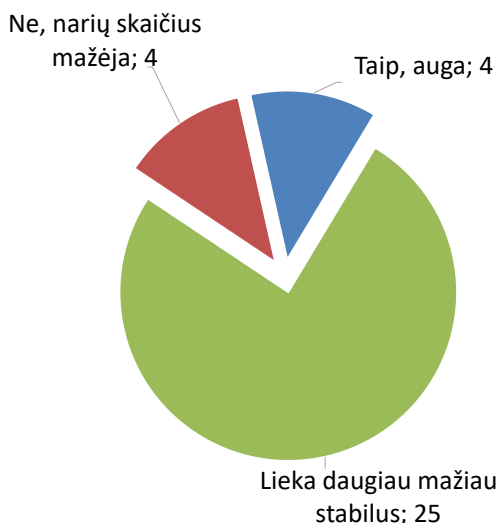
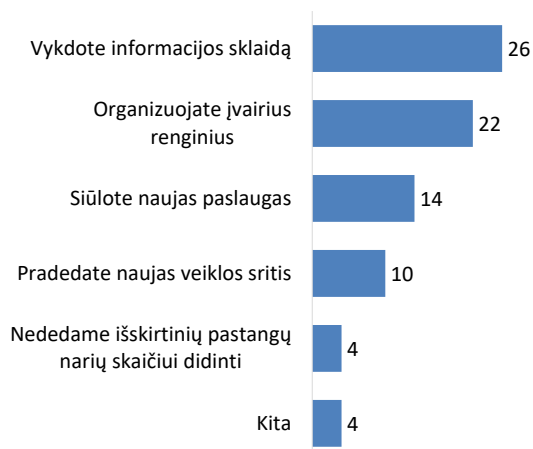

Diagrama 18. Ką darote, kad narių skaičius didėtų? (N=33)

Tarp įvardintų narių skaičiaus stabilumo (ar lėto augimo) priežasčių – aktyvus organizacijų darbas, palankus savivaldybių požiūris į jų veiklą, taip pat – augantis esamų viešųjų paslaugų ir informacijos prieinamumas, deinstitutionalizacijos procesai, organizacijų veiklos įvairovė, sąlygojama gaunamos finansinės paramos vykdomiems projektams. Kita vertus, narių skaičiaus mažėjimą, respondentų nuomone, gali lemti potencialių organizacijos narių psichologinės problemos („nenoras matyti kitų asmenų problemų ir užsidarymas savyje“), logistikos problemos (sunkumai atvykti), natūralūs senėjimo procesai (demografinė situacija: „didžioji dauguma organizacijos narių gana senyvo amžiaus ir pasiligoję, kiekvienais metais išeina amžinybėn vienas – du neįgalieji“) dėl kurių mažėja ilgalaikių narių bei organizacijų negebėjimas prisitaikyti prie progreso ir pokyčių pritraukiant naujus narius. Svarbi tendencija, atspindinti „užburto rato“ pobūdžio procesus yra jaunų žmonių tendencija burtis į „jaunesnes“

organizacijas, pvz., jungiančias daugiau jaunų tėvų, auginančių vaikus su negalia. Tokiu atveju, „vyresnės“ organizacijos daugiau atliepia pagyvenusių savo narių poreikius ir nėra patrauklios jaunesniems savo nariams. Savo ruožtu, ši tendencija priežastiniais ir pasekmių ryšiais susijusi ir su ribotu regioninių organizacijų matomumu, ribota informacijos sklaida, pasiekiamumu joms nepriklausantiems, tačiau jų veikla galimai besidomintiems asmenims. Pavyzdžiui, jaunimas linkęs informacijos ieškoti socialiniuose tinkluose ir gali būti, jog vyresnio amžiaus narių dominuojamoje organizacijoje nebus jokios paskyros socialiniame tinke ir jaunesnio amžiaus asmenys nebus informuoti apie dalyvavimo jos veiklose galimybes.

Respondentų teigimu, dažniausiai taikomos naujų narių pritraukimo strategijos – aktyvi informacijos sklaida, renginių organizavimas ir naujų paslaugų pasiūla, taip pat – prie „kita“ minimas bendradarbiavimas su paslaugų teikėjais ar giminiškomis organizacijomis, švietėjiškos veiklos.

Bendradarbiavimas su savivaldos institucijomis

Visos apklaustos organizacijos viena ar kita forma bendradarbiauja su savivaldos institucijomis. Dažniausiai paplitusi bendradarbiavimo forma – projektinis negalios NVO veiklų finansavimas, kuri minėjo 27 respondentai. Pastebėtina, kad bendrų veiklų, tokių kaip dalyvavimas sprendimų priėmimo procese ar bendruose projektuose, formatus minėjo aštuonių organizacijų atstovai, t. y., mažiau negu ketvirtadalis apklaustųjų.

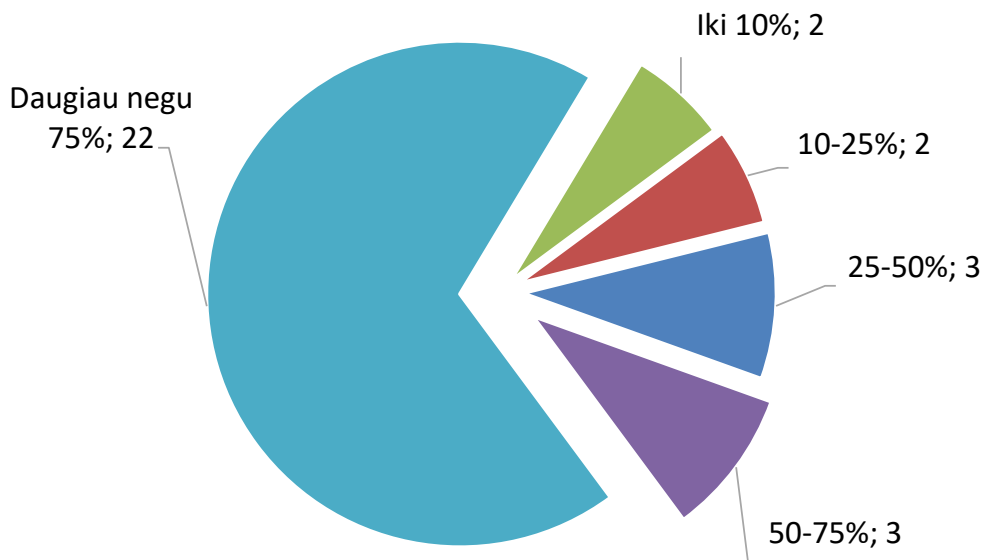
Diagrama 19. Ar bendradarbiaujate su savivaldybe? (N=33)

Valstybės ar savivaldybių finansavimas yra pats svarbiausias apklaustų organizacijų pajamų šaltinis. 22 iš 33 apklaustų organizacijų iš valstybės ar savivaldybės gaunamos lėšos sudaro daugiau nei 75 proc. biudžeto.

Diagrama 20. Kokią Jūsų organizacijos biudžeto dalį sudaro lėšos, gautos iš valstybės ir/arba savivaldybės? (N=33)

Didžioji dalis organizacijų yra formalizavę bendradarbiavimą su savivaldybėmis. Dauguma bendradarbiavimo sutarčių tarp neįgaliųjų interesus atstovaujančių regioninių organizacijų ir savivaldybių pasirašyti abipuse iniciatyva (19 organizacijų) ar savivaldybių iniciatyva (7 organizacijos).

Diagrama 21. Ar šis bendradarbiavimas yra reglamentuotas (pasirašytas susitarimas ar pan.)? (N=33)

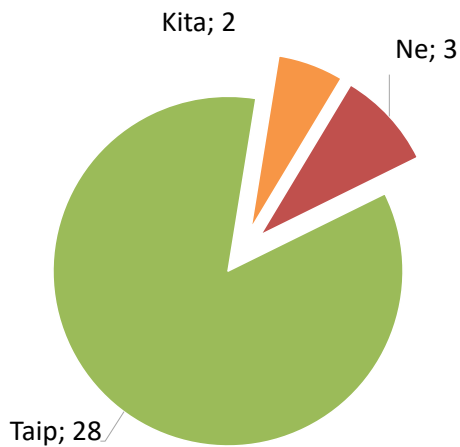
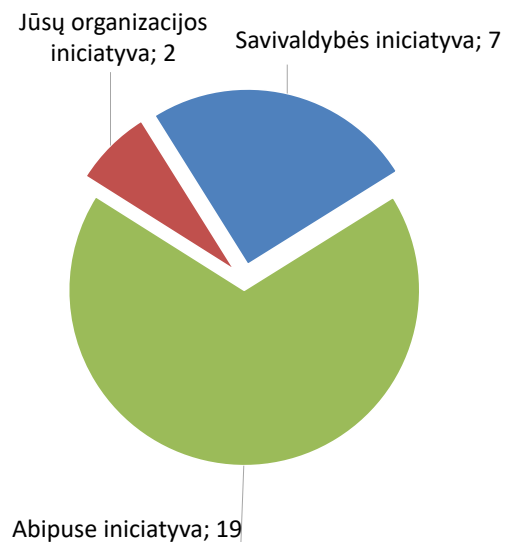
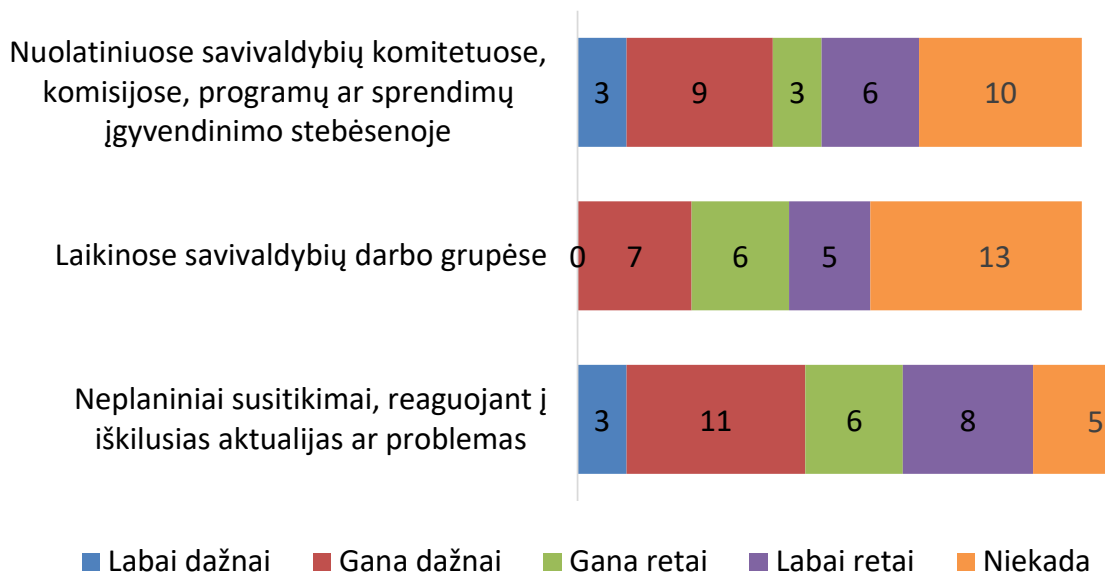

Diagrama 22. Ar susitarimas buvo (ar greitai bus) pasirašytas: (N=33)

Dažniausia apklaustųjų organizacijų atstovų dalyvavimo savivaldybių / regioninėje politikoje forma – *ad hoc* pobūdžio reagavimas į aktualias problemas ir nuolatinis dalyvavimas savivaldybių komitetuose ar komisijose.

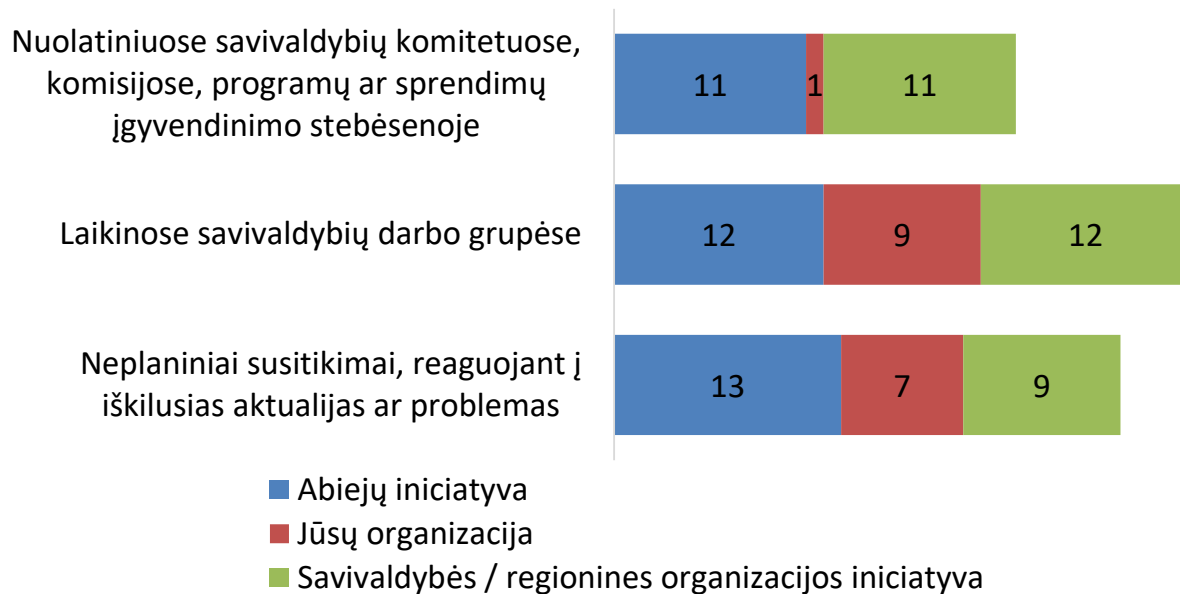
Diagrama 23. Jūsų dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=31)

Savivaldybės ir neįgaliųjų teises atstovaujanti organizacijos vienodai dažnai būdavo šių susitikimų organizatoriai. Nuolatinis dalyvavimas savivaldybių komitetuose ar komisijose itin retai pasitaiko vienpuse organizacijos iniciatyva – tokį variantą minėjo tik viena organizacija.

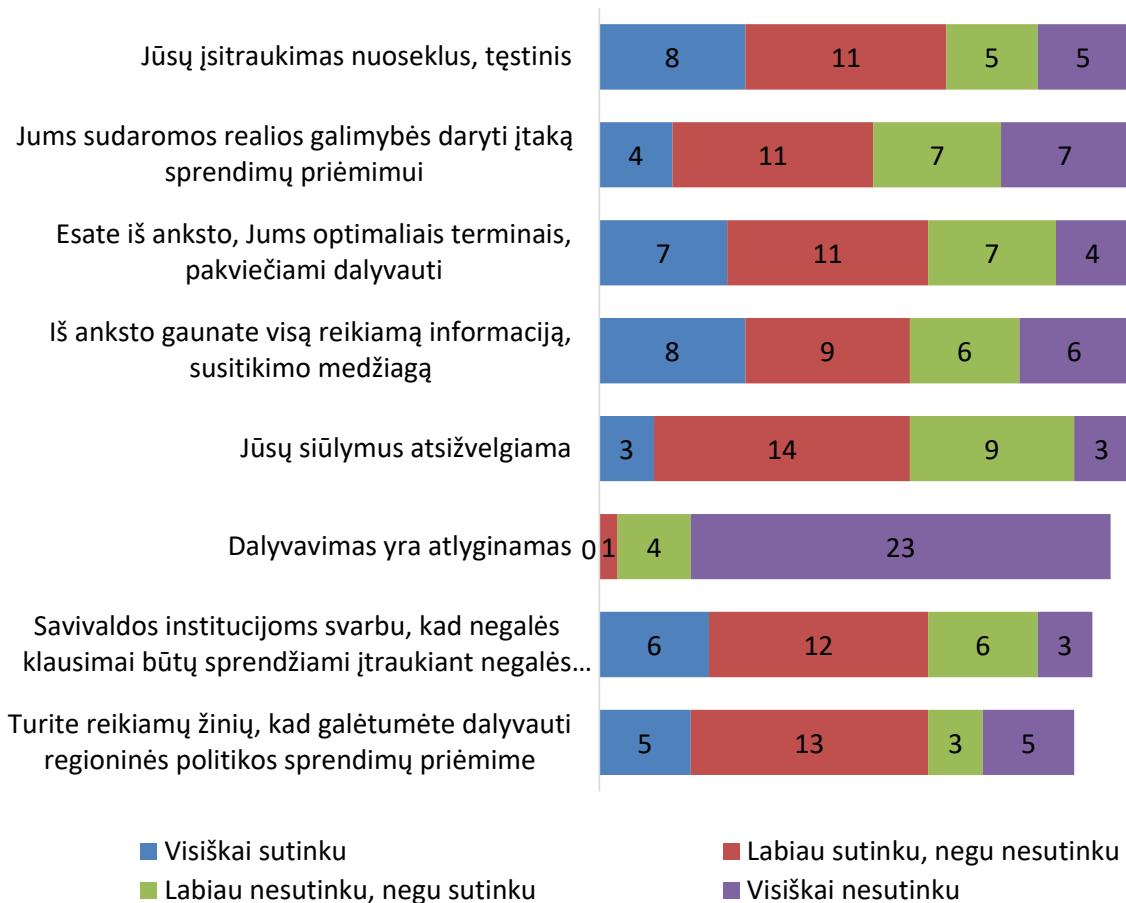
Diagrama 24. Kas yra šių susitikimų iniciatorius? (N=31)

Bendroji pastaba Nr. 7 (2018) dėl neįgaliųjų, įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo Konvencijos įgyvendinimo ir kontrolės procese per jiems atstovaujančias organizacijas reikalauja, kad „valstybės, Konvencijos Šalys, turėtų sistemingai ir atvirai kreiptis į neįgaliųjų organizacijas, su jomis bendradarbiauti ir prasmingai bei laiku jas įtraukti“. Tyrimas parodė, kad organizacijų įsitraukimo į regioninį ar savivaldybių negalios politikos įgyvendinimą *procesas ir organizacija* (planavimas, testinumas, nuoseklumas) vertinamas sąlyginai palankiau, nei galutinis rezultatas. Realios galimybės daryti įtaką sprendimų priėmimui ir atsižvelgimas į NVO teikiamus pasiūlymus vertinamos mažiau palankiai. Pastebėtina, kad nevyriausybinių organizacijų atstovams atlyginti NVO atstovams už įsitraukimą sugaištą laiką yra išskirtinai retas – 23 iš 31 organizacijos minėjo atlygio negaunančios ir nei viena nepažymėjo, jog toks atlyginimas už jų darbą priimant sprendimus būtų įprasta praktika. Neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų bei Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo 2018 m. stebėsenos ataskaitoje (p. 21) pažymima, jog „neįgaliųjų dalyvavimas sprendimų priėmimo ir asmenų su negalia atstovavimas iš dalies apmokamas per Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektus, tačiau pažymėtina, kad tai tik viena iš NVO veiklų, su tam tikru, ribotu, apmokamų darbo valandų skaičiumi“, todėl „rekomenduojama skatinti asmenis su negalia atstovaujančių NVO ir jų atstovų dalyvavimą sprendimų priėmimo procese, numatant atlygį už jų, kaip ekspertų dalyvavimą darbo grupėse“.

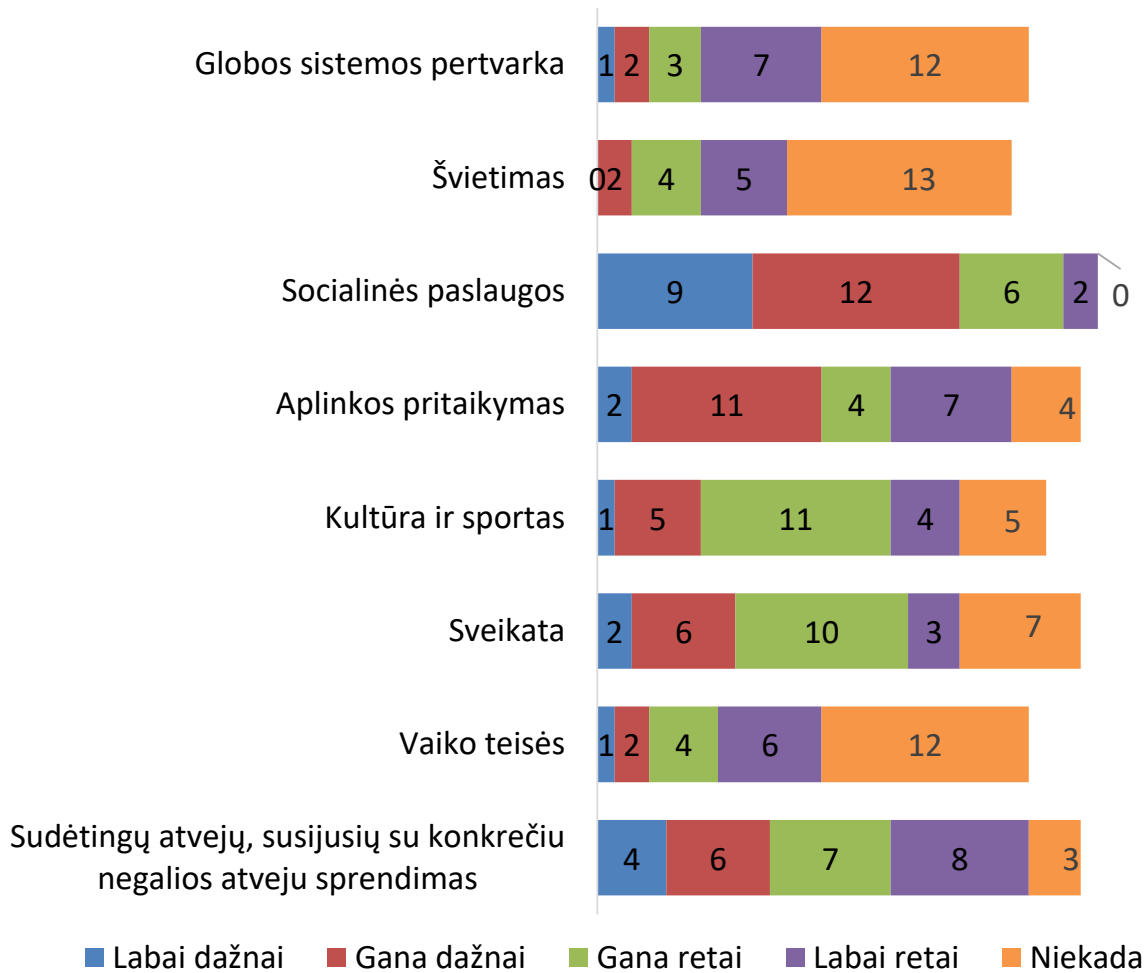
Diagrama 25. Dalyvavimo pobūdis dalyvaujant savivaldybių/regioninį negalios politikos įgyvendinime: (N=31)

Socialinių paslaugų teikime ir sudėtingų konkrečių atvejų sprendimuose savivaldybių ir negalios NVO bendradarbiavimas yra intensyviausias. Šiose srityse NVO yra ir pagrindinės bendradarbiavimo iniciatorės (žr. Diagramą 26). Kompleksiniuose politikos sprendimuose (pvz., globos sistemos pertvarka, švietimas, vaiko teisės) su nevyriausybinėmis organizacijomis bendradarbiaujama mažiausiai intensyviai.

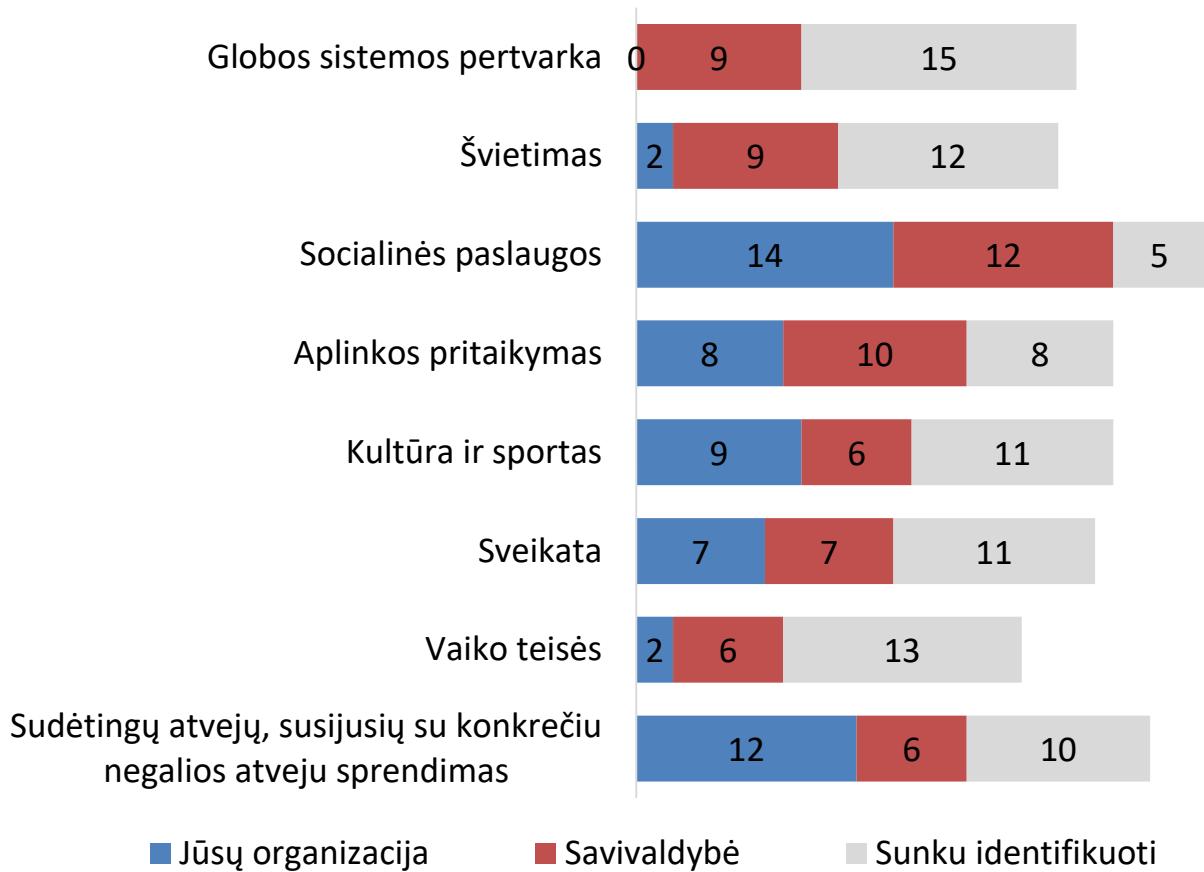
Diagrama 26. Pagrindinės bendradarbiavimo su savivaldybe sritys ir bendradarbiavimo intensyvumas: (N=33)

Tyrimas parodė, jog savivaldybės yra lygiavertės ir nemažai atvejų net aktyvesnės bendradarbiavimo su NVO iniciatorės. Globos sistemos pertvarkos klausimais (šioje srityje bendradarbiavimas yra mažiau intensyvus, žr. aukščiau diagramą 26) savivaldybės yra pagrindinės bendradarbiavimo iniciatorės, o iš NVO pusės vienašalių iniciatyvų bendradarbiauti respondentai nepastebi.

Diagrama 27. Pagrindinis bendradarbiavimo su savivaldybe iniciatorius sprendžiant šiuos klausimus: (N=33)

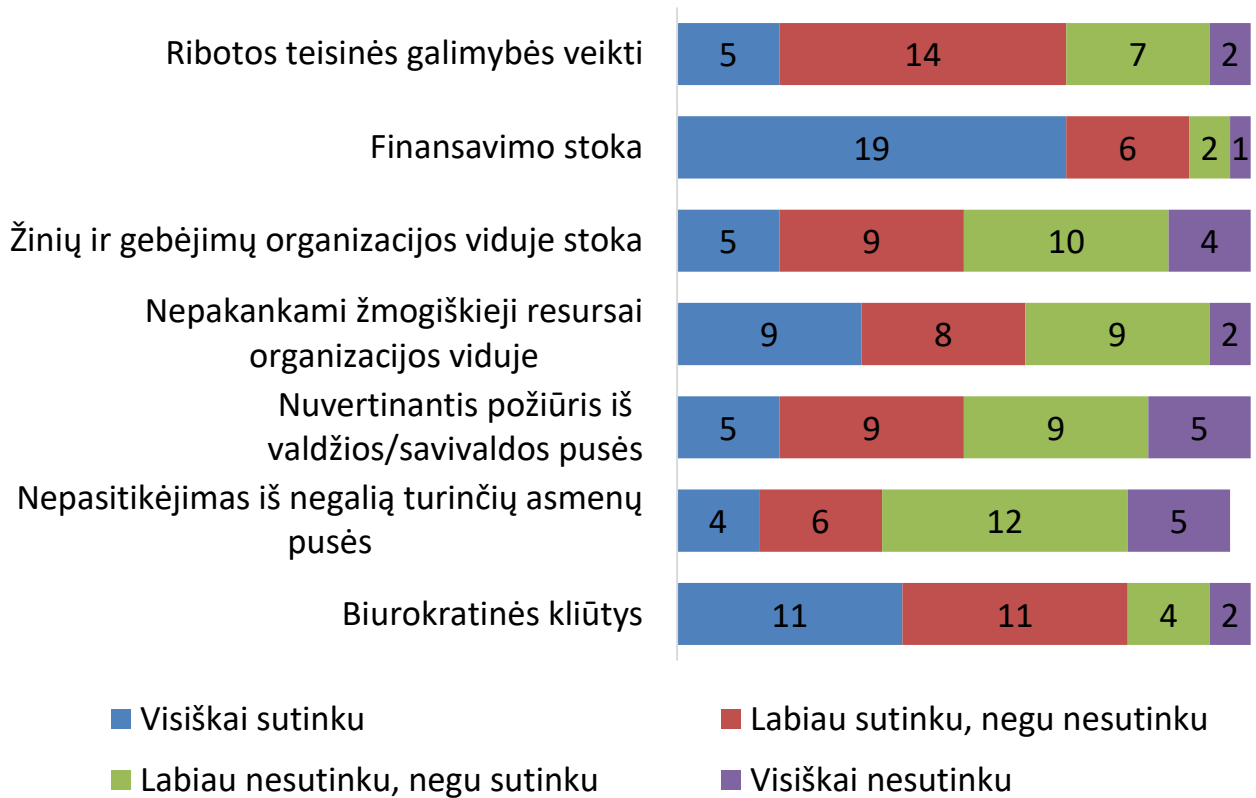

Paklausti apie ryškiausius pasiekimus ginant negalios žmonių teises ar interesus, siekiant pokyčio regione per pastaruosius trejus metus, respondentai vardijo ir tęstinę veiklą (pvz., pagalba klientams, informavimas, konsultavimas, įdarbinimas, privačios ir viešosios aplinkos pritaikymas, tęstinių projektų vykdymas, pasirūpinimas socialiniais būstais) ir konkrečius pasiekimų pavyzdžius – pvz., pagalba organizacijos nariams pradant profesinį mokymąsi, gautą ES paramą globos paslaugų teikimui, gestų kalbos vertimo užtikrinimas viešųjų renginių metu ir pan.

Pagrindinės regioninių NVO įvardintos kliūtys, trukdančios geriau atstovauti negalia turinčių asmenų teises yra finansavimo stoka ir biurokratinės kliūtys. Nepakankami žmogiškieji resursai organizacijų viduje taip pat įvardinta kaip ženkli problema, tačiau ši situacija gali būti nepakankamo finansavimo pasekmė (nėra finansinės motyvacijos darbuotojams).

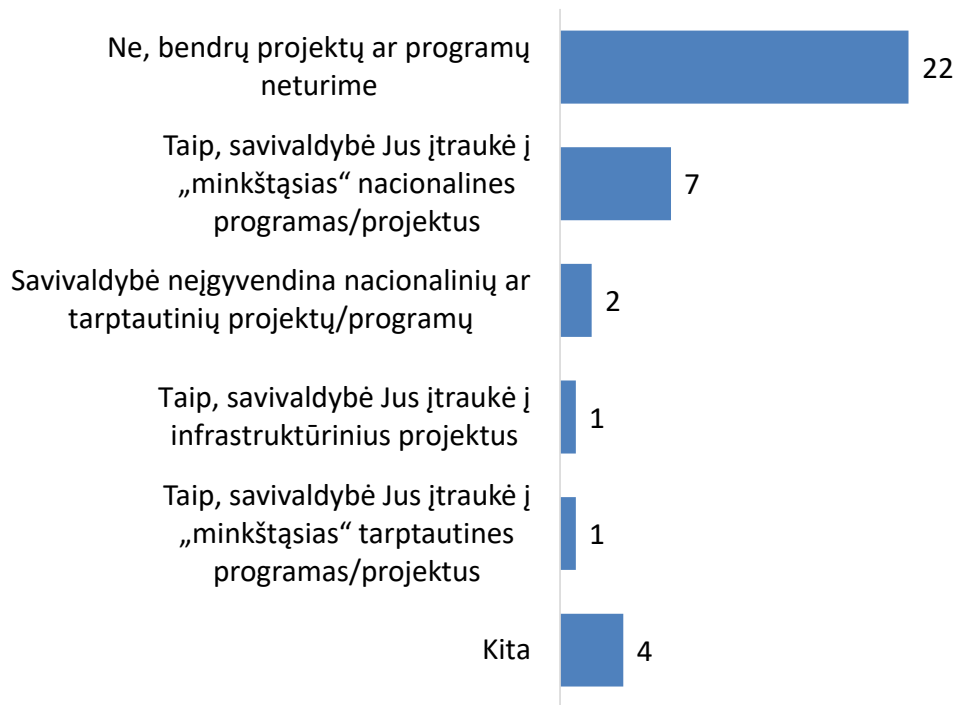
Diagrama 28. Kokios pagrindinės kliūtys Jūsų sėkmingesniai darbui ginant ir atstovaujant negalia turinčių asmenų teises regione: (N=33)

Didžioji dalis apklaustų organizacijų (22 iš 33) nurodė, jog bendrų programų ar projektų su savivaldybėmis nevykdo. Iš dalyvaujančių bendruose projektuose, 7 organizacijų atstovai išskyrė „minkštąsias“ nacionalines programas ir projektus.

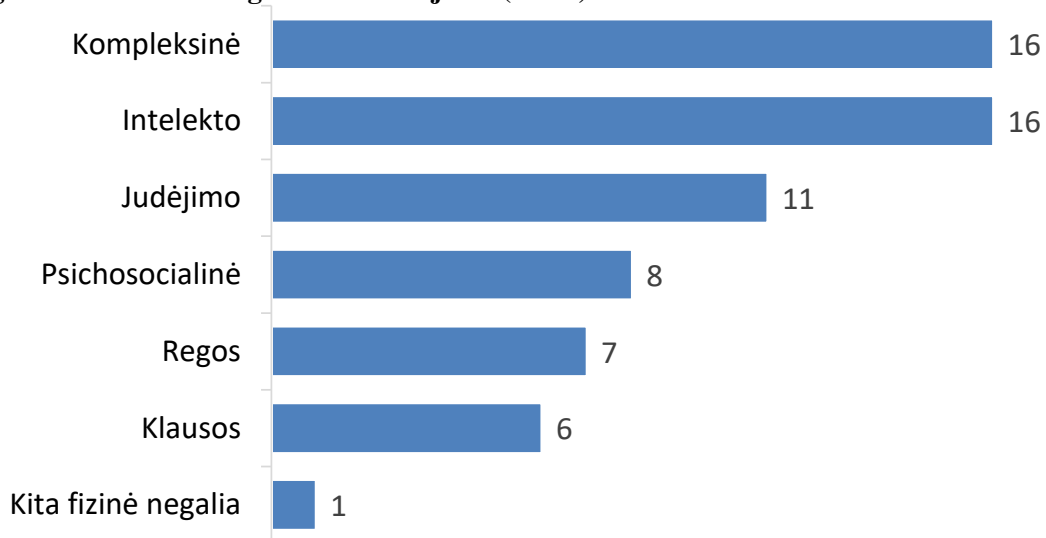
Diagrama 29. Ar dalyvaujate bendruose nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose/programose su savivaldybe? (N=33)

Respondentų demografiniai bruožai

Vidutinis nuolatinių narių skaičius apklaustose organizacijose – 4 (mediana). Darbuotojų skaičius tirtose organizacijose svyruoja nuo 1 iki 39. Dažniausiai atstovaujamos negalios – kompleksinė, intelekto ir judėjimo.

Diagrama 30. Kokias negalias atstovaujate? (N=31)

Pagrindinės organizacijų veiklos sritys – konsultavimas ir informacinės paslaugos, dienos centrų veikla, laisvalaikio organizavimas, negalią turinčių asmenų teisių gynimas.

Diagrama 31. Pagrindinės veiklos sritys: (N=33)

Savivaldybių atstovų apklausa

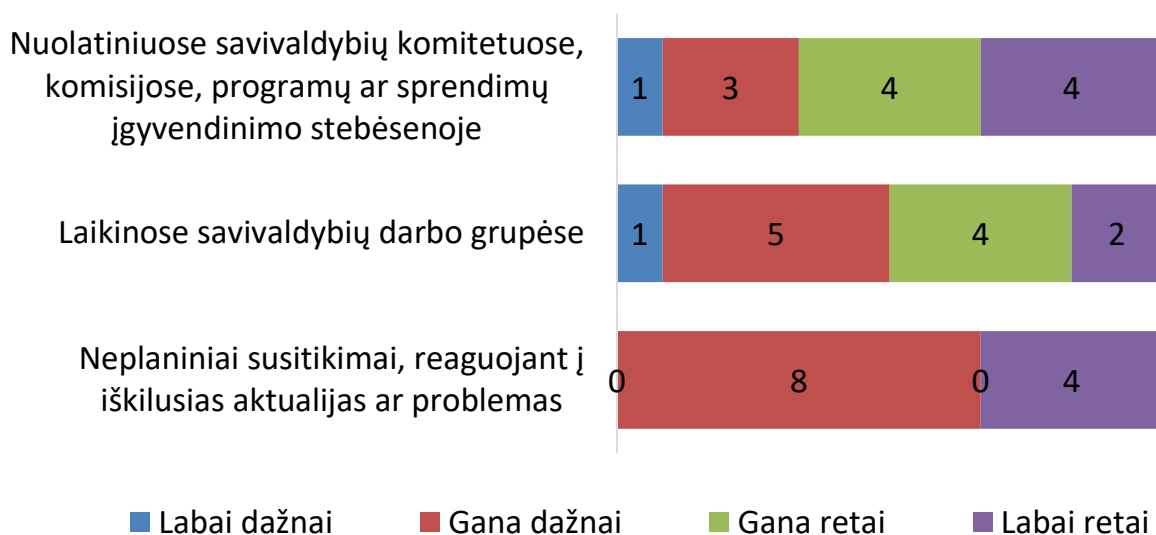
Negalios organizacijų vertinimai

Visų dvylikos apklaustų savivaldybių atstovai teigė, jog bendradarbiauja su negalios NVO, tačiau tik vienu atveju savivaldybės ir NVO bendradarbiavimas buvo reglamentuotas (pasirašyta sutartis). Dalis savivaldybių su NVO dirba pagal *ad hoc* projektines sutartis, įtraukia į dalyvavimą darbo grupėse ar remia kitomis formomis (patalpos, rėmimo sutartys).

Bendradarbiavimo formalizavimas, savivaldos atstovų nuomone, nėra būtinas, kadangi bendradarbiavimas projektuose ar paslaugų tiekimo srityje sėkmingai vyksta ir neturint ilgalaikių sutarčių arba pagal poreikį formalizuojant bendras veiklas. Pastebėtina, jog savivaldybės lūkestis yra bendradarbiauti ne su atskiromis NVO, o skatinti jas jungtis (pvz., į savivaldybės lygmens Neįgaliųjų reikalų tarybą) ir bendradarbiauti atstovavimo principu.

Dažniausia NVO dalyvavimo regioninėje ar savivaldybės politikoje forma – neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas. Retesnė bendradarbiavimo forma – dalyvavimas nuolatinuose savivaldybių komitetuose ar sprendimų įgyvendinimo stebėsenoje. Pastebėtina, jog tai iš dalies sutampa su regioninių NVO apklausos rezultatais, tačiau NVO atstovai minėjo ir dažną įsitraukimą į darbą nuolatinuose komitetuose, komisijose ir pan.

Diagrama 32. Negalios NVO dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=12)

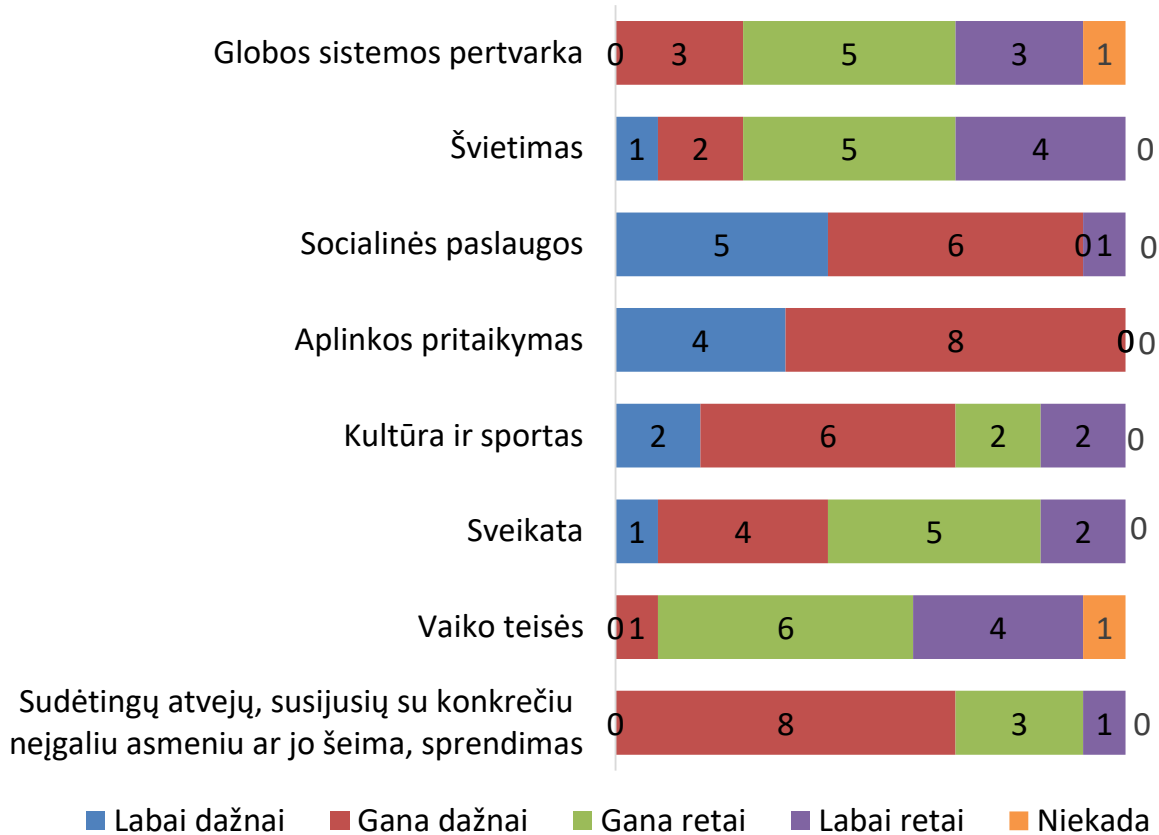

Analogiškai NVO atstovaujančių respondentų nuomone, savivaldybių atstovų teigimu, labiausiai paplitusios NVO dalyvavimo regioninėje politikoje formos – aplinkos pritaikymas ir socialinės

paslaugos. Švietimo ir globos sistemos pertvarkos srityse NVO įsitraukimas yra menkesnis (šis požiūris taip pat sutampa su apklaustų regioninių NVO atstovais).

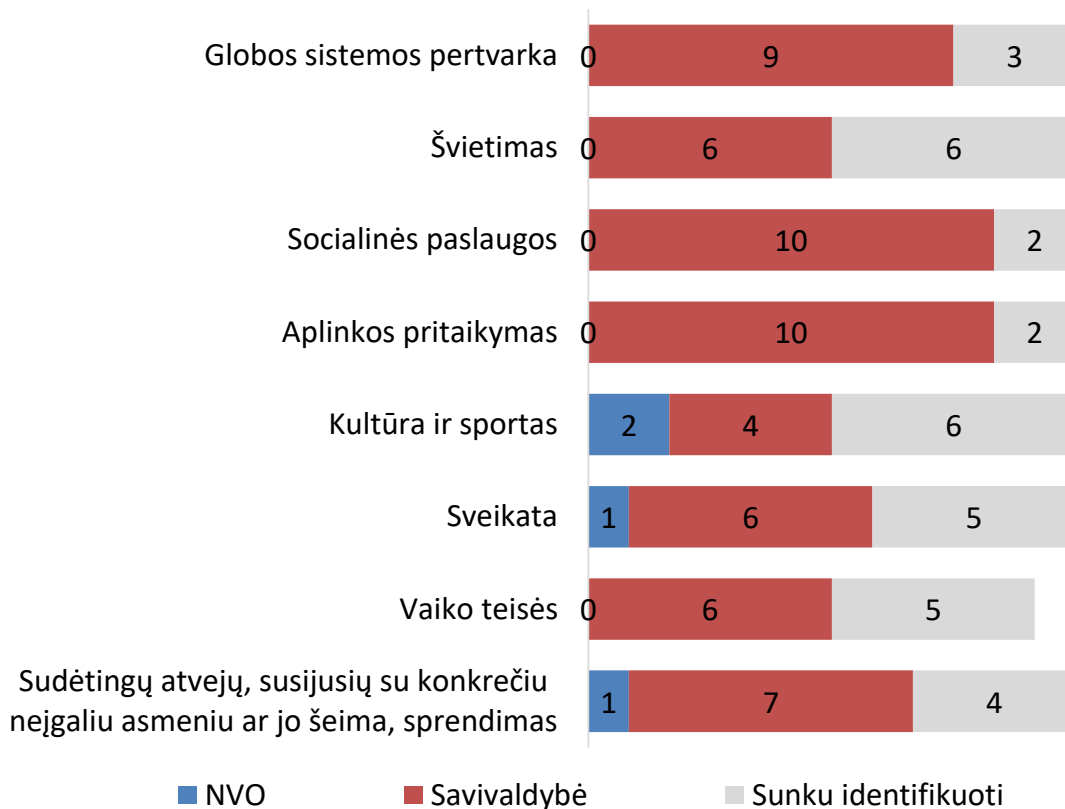
Diagrama 33. Negalios NVO dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=12)

Savivaldybės daugelyje sričių yra pagrindiniai bendradarbiavimo iniciatoriai.

Diagrama 34. Pagrindinis bendradarbiavimo su savivaldybe iniciatorius sprendžiant šiuos klausimus: (N=12)

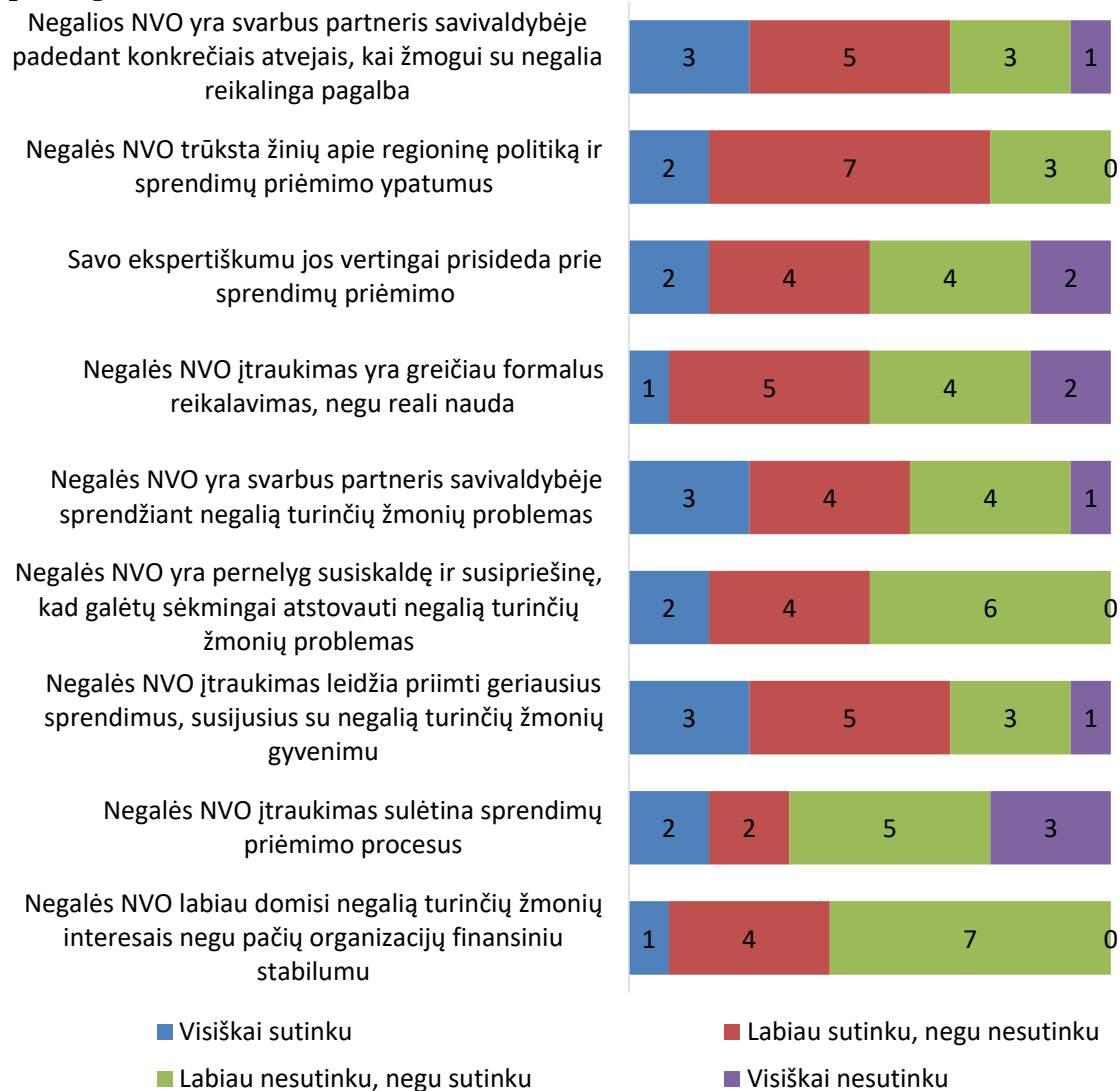

Visų apklaustų savivaldybių atstovai teigė, jog savivaldybės skiria projektinį finansavimą negalios NVO. Kas antras savivaldybes atstovaujantis respondentas teigė, kad savivaldybės perka socialines, kultūros, sporto ar švietimo paslaugas iš negalios organizacijų.

Savivaldybių atstovai išskyrė svarbų negalios NVO vaidmenį priimant sprendimus ir teikiant paslaugas, ypač NVO pagalbą sprendžiant konkrečias negalią turinčių asmenų problemas ir NVO įsitraukimą priimant platesnius politinius sprendimus susijusius su negalią turinčių žmonių gyvenimu. Kita vertus, savivaldybių atstovai išskyrė ir tokio bendradarbiavimo kliūtis – pvz., NVO atstovų žinių apie regioninės politikos ir politinių sprendimų priėmimo ypatumus stoką (9 respondentai), negalios NVO susiskaldymą (6 respondentai).

Diagrama 35. Jūsų nuomonė apie negalios NVO dalyvavimą priimant sprendimus ir teikiant paslaugas: (N=12)

Savivaldybės atstovų teigimu, įtraukimas į „minkštąsias“ tarptautines ar regionines programas ar projektus yra pagrindinė NVO įtraukimo į negalios politiką forma. Tyrimo duomenys parodė, jog išskirtinai mažai yra bendro darbo patirties vykdant tarptautinius projektus – tokių bendrų projektų turi tik dvi iš dvylikos apklaustų savivaldybių.

Diagrama 36. Ar dalyvaujate bendruose nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose/programose su jūsų regione veikiančiomis negalios NVO? (N=12)

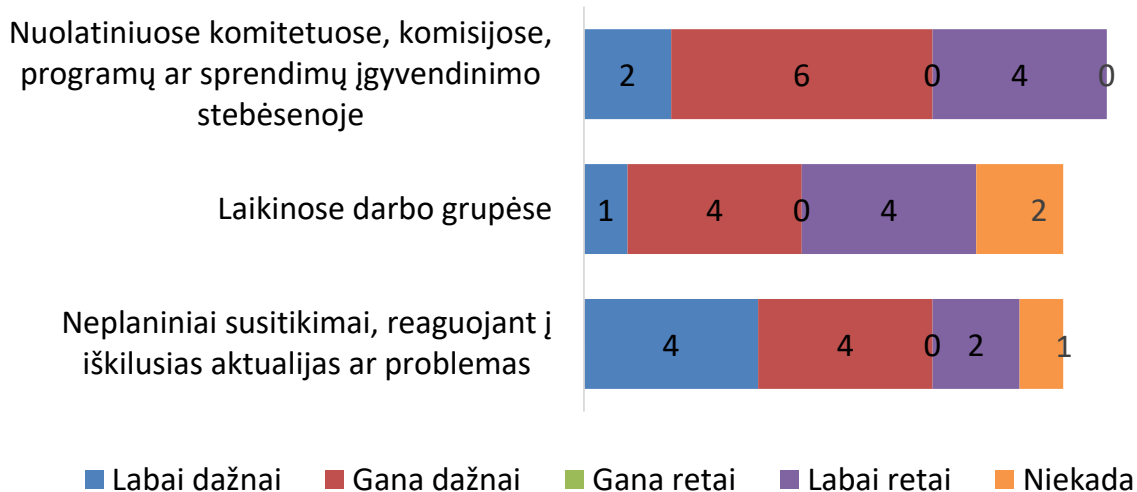
Valstybės institucijų atstovų apklausa

Valstybės institucijų ir negalios organizacijų bendradarbiavimas

Valstybės institucijos, kurios bendradarbiavimą su negalios NVO formalizavo (pasirašyta sutartis, tokių institucijų apklaustųjų tarpe buvo keturios) dažniausiai šios sąveikos sąlygas yra apsibrėžusios savo organizacijos ar skyriaus veiklos įstatuose. Susitarimai visais atvejais buvo pasirašyti abipuse iniciatyva. Organizacijos, neturinčios tokio susitarimo, minėjo kitokio pobūdžio bendradarbiavimo formalizavimą – pvz., „įkurta nuolat veikianti Neįgaliųjų sveikatos priežiūros politikos darbo grupė“, arba pasirašytas memorandumas dėl konkrečių darbų. Viena organizacija minėjo abipusės iniciatyvos stoką, kita – nustojusį galioti ankstesnį susitarimą.

Labiausiai paplitusios valstybės institucijų atstovų dalyvavimo negalios politikoje formos mažai skiriasi nuo tų, kurias minėjo apklausti savivaldos atstovai – *ad hoc* situacijų sprendimai ar neplaniniai susitikimai iškilus konkrečioms problemoms ir įtraukimas į nuolatinių komitetų ir komisijų darbą ar sprendimų įgyvendinimo stebėseną.

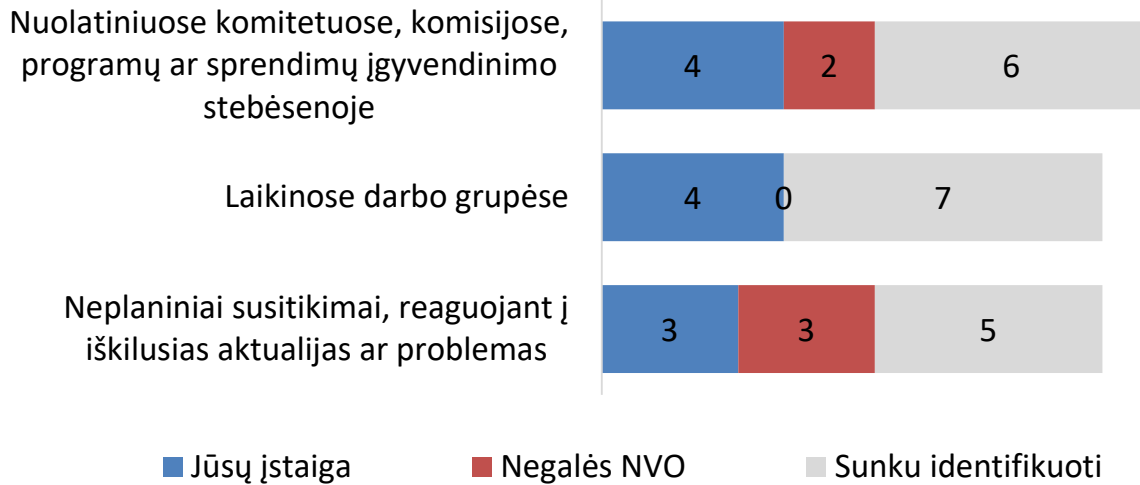
Diagrama 37. Jūsų dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=12)

Analogiškai kaip savivaldybes atstovaujantys respondentai, valstybinių institucijų atstovai save dažniausiai įvardijo kaip pagrindinius bendradarbiavimo su negalios NVO iniciatorius.

Diagrama 38. Pagrindinis bendradarbiavimo su negalios NVO iniciatorius: (N=12)

Negalios organizacijų vertinimai

Valstybinių institucijų atstovai palankiai vertina bendradarbiavimą su NVO ir gauna realią naudą sprendžiant negalios problemas: vertina organizacijų ekspertiškumą ir žinias, NVO indėlį priimant optimalius sprendimus, taip pat nurodo atsižvelgiančios į didžiąją dalį negalios NVO pateikiamų pasiūlymų. Pastebėtina, kad valdžios institucijų atstovai nemato negalios NVO kaip neargumentuotų kritikų – su šiuo teiginiu visiškai nesutiko arba labiau nesutiko, negu sutiko devyni iš dvylikos apklaustųjų.

Diagrama 39. Jūsų nuomonė apie bendradarbiavimą su negalios NVO priimant sprendimus: (N=12)

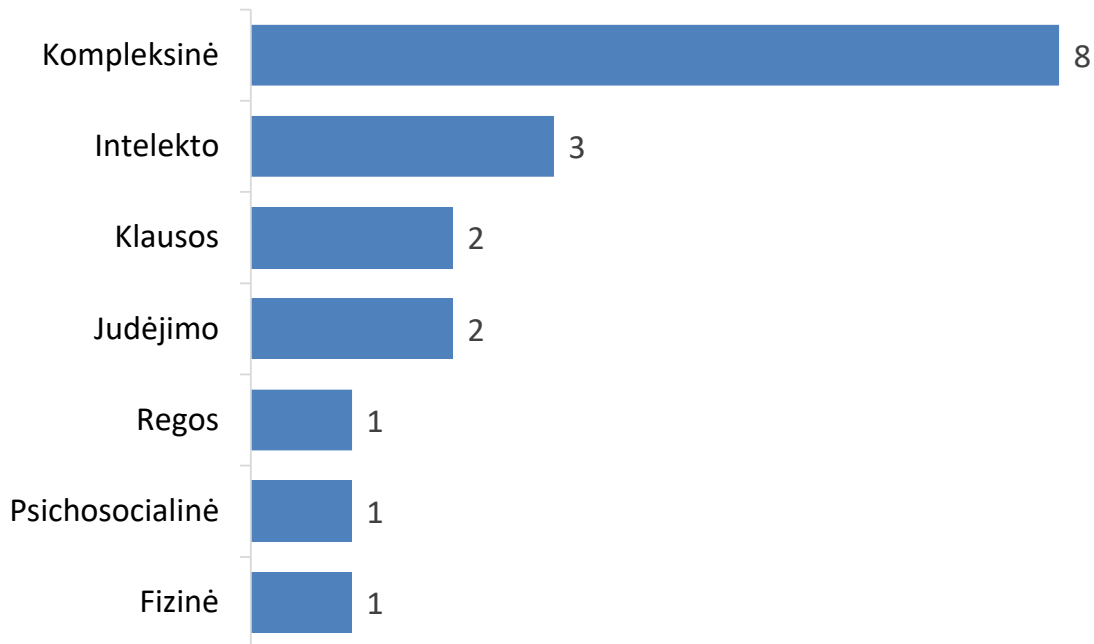

Nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovų apklausa

Organizacijų atstovaujamos negalios ir narystė

Tyrime dalyvavo vienuolikos nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovai, jungiantys skirtingas negalias.

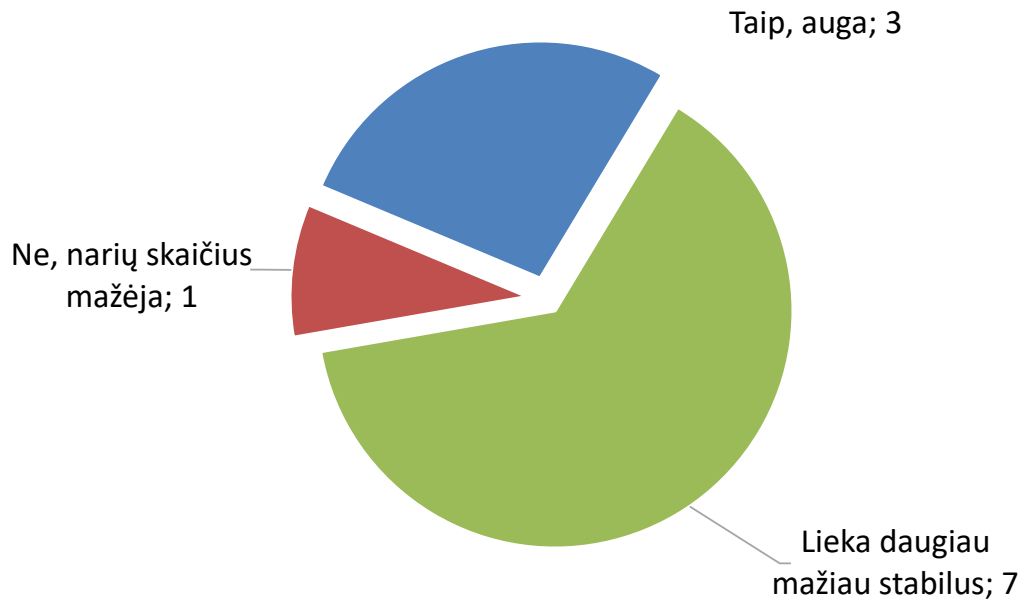
Diagrama 40. Kokias negalias atstovaujate? (N=11)

Nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovaujama organizacijų skaičius daugeliu atvejų yra stabilus (septyniose organizacijose) arba augantis (trijose organizacijose). Neigiamą narių skaičiaus pokyčio tendenciją paminėjo tik vienos organizacijos atstovas.

Diagrama 41. Ar organizacijos narių skaičius auga? (N=11)

Respondentų nuomone, organizacijos narių skaičiaus augimą lemia organizacijos informacinis aktyvumas, matomumas visuomenėje, teikiamos paslaugos išskirtinai savo nariams („taikomos nuolaidos ir pirmumo teisė nariams į renginius ir stovyklas“), taip pat ir tam tikros temos monopolizavimas („gimsta vaikai su tokia negalia ir asociacijos žinomumas yra geras, nes mes esame vieninteliai dirbantys su šia grupe žmonių“). Taip pat norėtusi išskirti respondentų akcentuojamą mokslo, medicinos pažangos teigiamą poveikį organizacijos narių augimui: „narių skaičiaus augimą lemia visuotinė naujagimių klausos patikra, tokiu būdu tėvams apie klausos sutrikimą sužinant itin ankstyvame vaiko amžiuje ir pradėdant domėtis, kur kreiptis pagalbos“. Narių mažėjimo požymius, kaip minėjo ir regioninių negalios NVO atstovai, dažnai lemia:

- demografiniai pokyčiai: „išvykimas dirbti/gyventi į užsienį“, „netektys (narių mirtys)“;
- atsitiktinio, epizodinio dalyvavimo NVO veiklose pobūdis: „mobilizacija vyksta vietose tada, kai reikia išsireikalauti įstaigos vaikui, inicijuoti įstatymo pataisą ar kitaip veikti valdžią“;
- viešųjų paslaugų prieinamumas ir plėtra („patenkintas paslaugų poreikis sutrikusio intelekto asmenims sudaro galimybes tėvams, šeimos nariams grįžti į darbo rinką. Nėra motyvacijos jungtis į savanoriškus judėjimus. Trūksta laiko..“).

Siekdamos didinti narių skaičių organizacijos bendrauja, kontaktuoja su aktyvesniais partneriais, ragina jungtis ir dalyvauti, padeda susitvarkyti stojimo į skėtinę organizaciją formalumus, vykdo informacijos

sklaidą, pradeda naujas veiklos sritis, organizuoja renginius. Išskirtina reikšminga kryptis link „atsijauninimo“ – bendravimas su negalią turinčio jaunimo organizacijomis, siekiant įtraukti daugiau jaunų žmonių.

Pagrindinės negalę atstovaujančių nacionalinių ar skėtinių organizacijų veiklos sritys yra: teisių gynimas, informavimas, dalyvavimas politikos formavime. Rečiausiai paminėtos daugiau akademinės, su mokslu ir mokymusi sietinos sritys, tarp kurių – mokslinių tyrimų inicijavimas ir vykdymas, švietimas, kvalifikacijos kėlimas.

Diagrama 42. Pagrindinės veiklos sritys? (N=11)

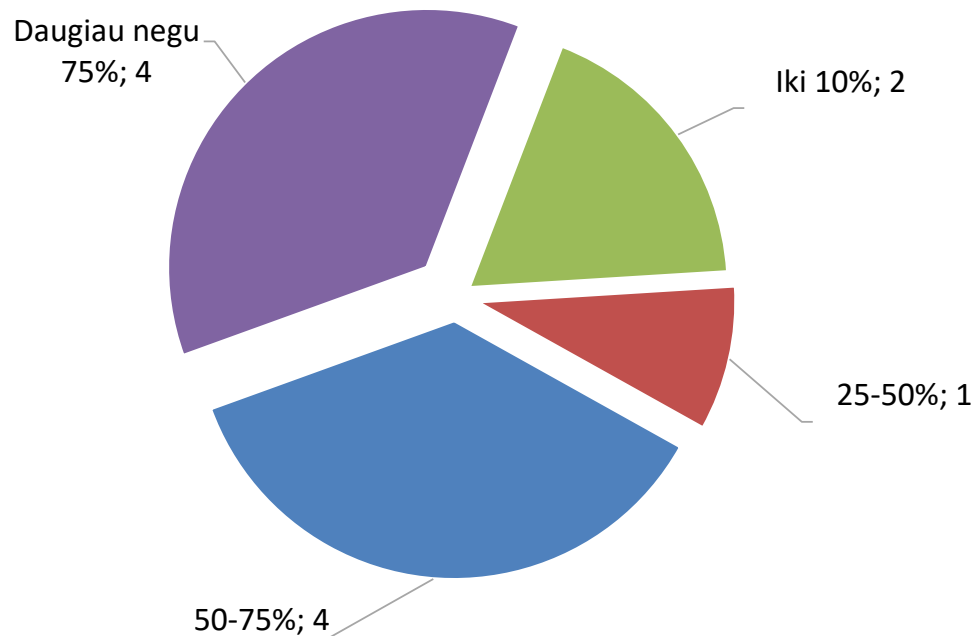
Konvencijos 33 straipsnio 3 dalies nuostatos reiškia, kad valstybės, Konvencijos Šalys, turėtų remti ir finansuoti pilietinės visuomenės, ypač negalios organizacijų, gebėjimų stiprinimą, siekiant užtikrinti veiksmingą jos dalyvavimą nepriklausomos kontrolės struktūros procesuose. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto Bendroji pastaba Nr. 7 (2018) dėl neįgaliųjų, įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo Konvencijos įgyvendinimo ir kontrolės procese per jiems atstovaujančias organizacijas implikuoja, kad „neįgaliųjų organizacijos turėtų turėti atitinkamus išteklius, įskaitant paramą per nepriklausomą

finansavimą ir finansavimą savo lėšomis, kad galėtų dalyvauti nepriklausomose kontrolės struktūrose ir užtikrinti atitiktį narystės protingo pritaikymo ir prieinamumo reikalavimams“ (p. 8).

Tačiau tyrimas parodė, kad, panašiai kaip ir regioninių organizacijų atstovų vertinimu, nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovai teigia, jog savivaldybių ar valstybės finansavimas jų veiklos vystymui yra itin svarbus. Maždaug trečdalis respondentų sakė kad savivaldos ar valstybės finansavimas sudaro iki 50-75 procentų visų jų organizacijos veiklai reikalingų lėšų.

Diagrama 43. Kokią Jūsų organizacijos biudžeto dalį sudaro lėšos, gautos iš valstybės ir/arba savivaldybės? (N=11)

Dauguma (devyni iš dvylikos) apklaustųjų nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovų teigė, kad jų organizacijos aktyviai dalyvauja priimant su negalia susijusius nacionalinės politikos sprendimus.

Intensyviausiai negalios interesus atstovaujančių nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovai dalyvauja laikinose darbo grupėse LR Vyriausybėje, laikinose darbo grupėse Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje (SADM) arba jai pavaldžiose institucijose, nuolatinuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje SADM arba jai pavaldžiose institucijose, laikinose darbo grupėse SAM arba jai pavaldžiose institucijose. Rečiau negalią atstovaujančių organizacijų atstovai dalyvauja nuolatinuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje kitose ministerijose, neplaniniuose susitikimuose, reaguojant į iškilusias aktualijas ar

problemas, laikinose darbo grupėse kitose ministerijose arba joms pavaldžiose institucijose, nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje (ŠMSM) arba jai pavaldžiose institucijose.

Diagrama 44. Dalyvavimo intensyvumas priimant sprendimus, stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą: (N=11)

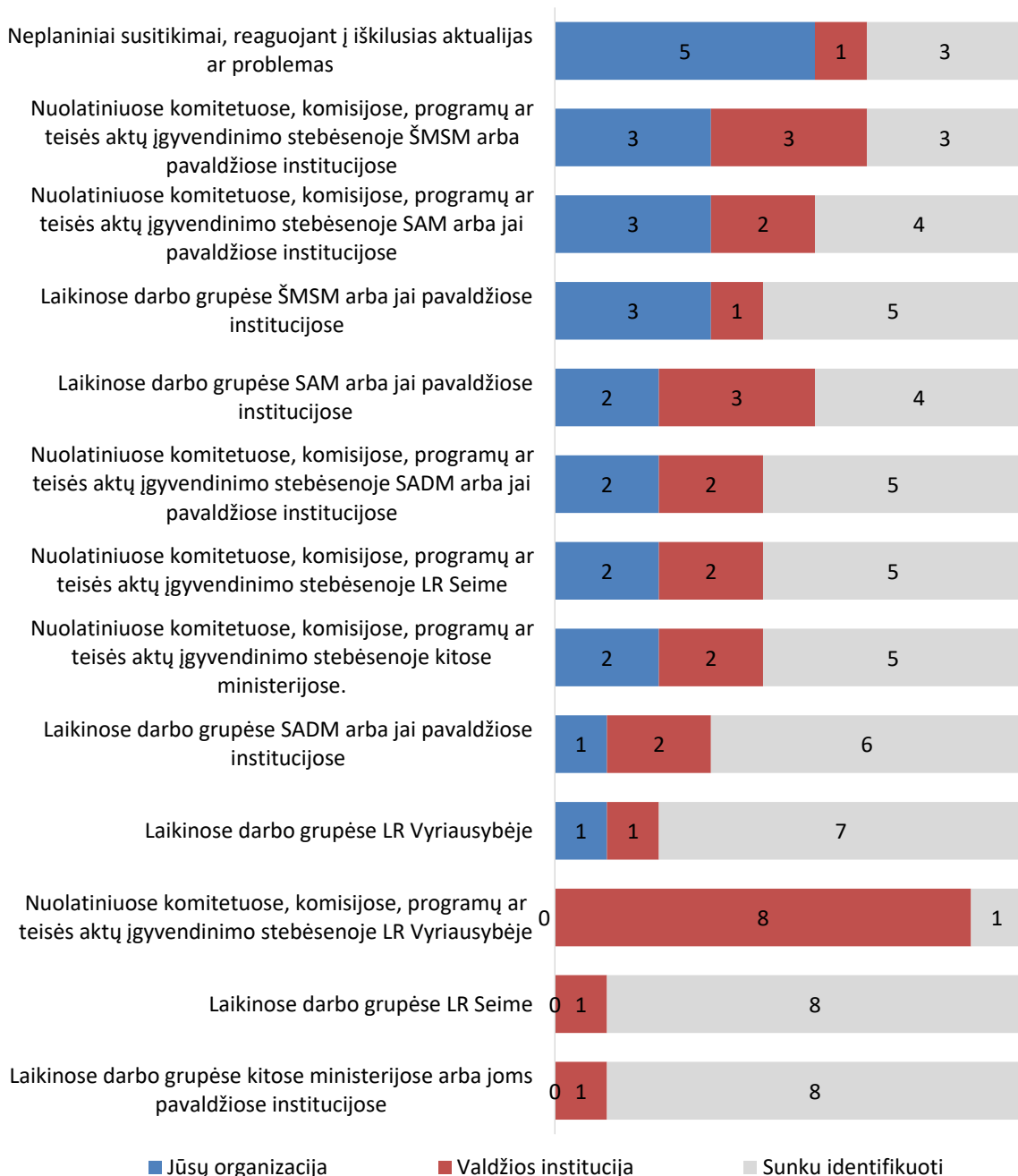

Asmenų su negalia interesus atstovaujančios nacionalinės ir skėtinės organizacijos aktyviau inicijuoja neplaninius susitikimus, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas, dalyvavimą nuolatiniuose

komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje (ŠMSM) arba jai pavaldžiose institucijose, dalyvavimą nuolatinuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje Sveikatos apsaugos ministerijoje (SAM) arba jai pavaldžiose institucijose, dalyvavimą laikinose darbo grupėse ŠMSM arba jai pavaldžiose institucijose. Valdžios institucijos dažniausiai inicijuoja bendrą darbą nuolatinuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje LR Vyriausybėje.

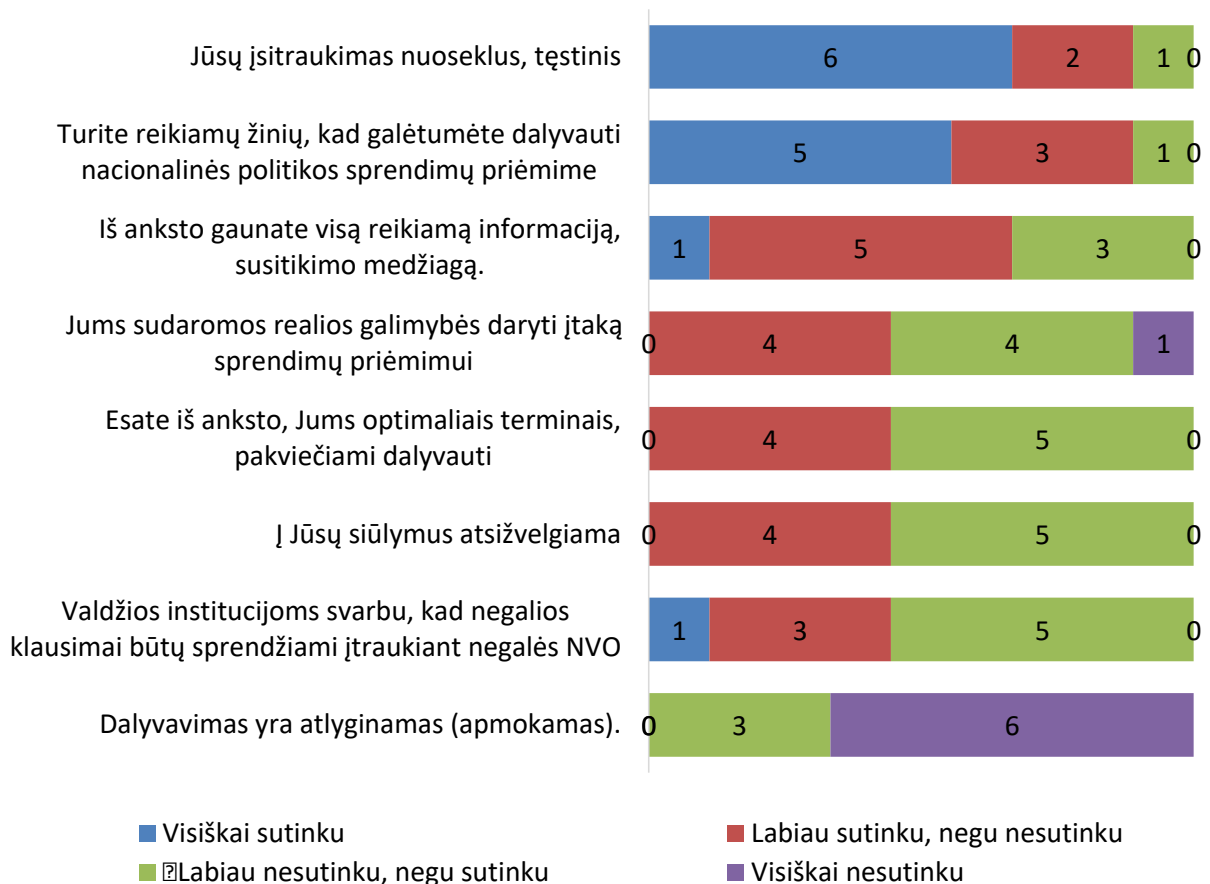
Diagrama 45. Bendradarbiavimo su valdžios institucijomis iniciatorius: (N=11)

Vertindamos savo dalyvavimo pobūdį stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą, nacionalinės ir skėtinės organizacijos išskyrė savo įsitraukimo nuoseklumą, jo tęstinumą ir žinias, reikalingas dalyvaujant priimant nacionalinės politikos sprendimus. Gana skeptiškai vertinamas valdžios institucijų požiūris į NVO įtraukimą sprendžiant negalios politikos klausimus, jų atsižvelgimas į NVO siūlymus ir terminų šiems siūlymams pateikti optimalumas. Kaip ir regioninės negalios NVO, nacionalinės ir skėtinės organizacijos atkreipė dėmesį į neatlygintą darbą teikiant savo ekspertizę stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą – nei vienas neminėjo, kad už šį darbą būtų siūlomas atlyginimas.

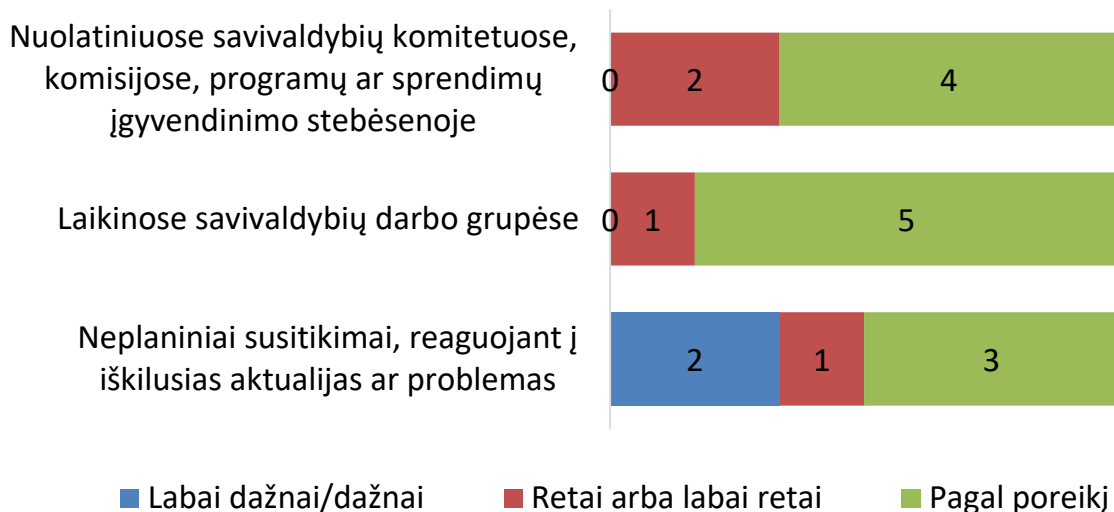
Diagrama 46. Dalyvavimo pobūdis stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą: (N=11)

Kas antros nacionalinės ar skėtinės organizacijos atstovas teigė, jog taip pat dalyvauja ir priimant su negalia susijusius regioninės politikos sprendimus. Nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovų įsitraukimas į savivaldybių ar regioninę negalios politiką nėra nuoseklus – dažniausiai vyksta pagal poreikį.

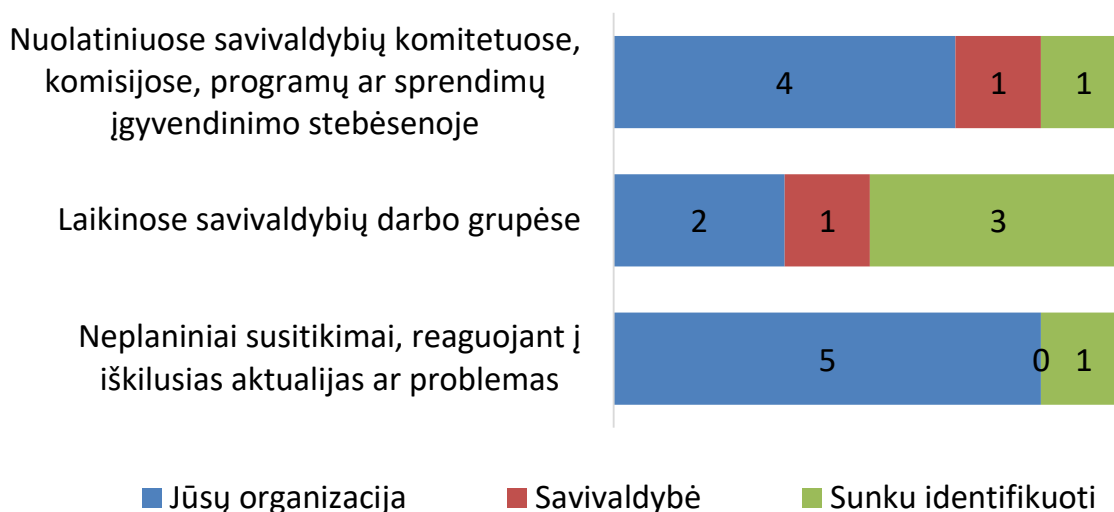

Diagrama 47. Dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje: (N=11)

Pastebėtina, kad šiuo atveju nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovai save įvardino kaip pagrindinius bendradarbiavimo su savivaldybėmis iniciatorius dalyvaujant nuolatiniuose savivaldybių komitetuose, komisijose ar sprendimų stebėsenoje, o taip pat neplaniniuose susitikimuose sprendžiant aktualias problemas.

Diagrama 48. Jūsų organizacijos bendradarbiavimo su savivaldybėmis iniciatorius: (N=11)

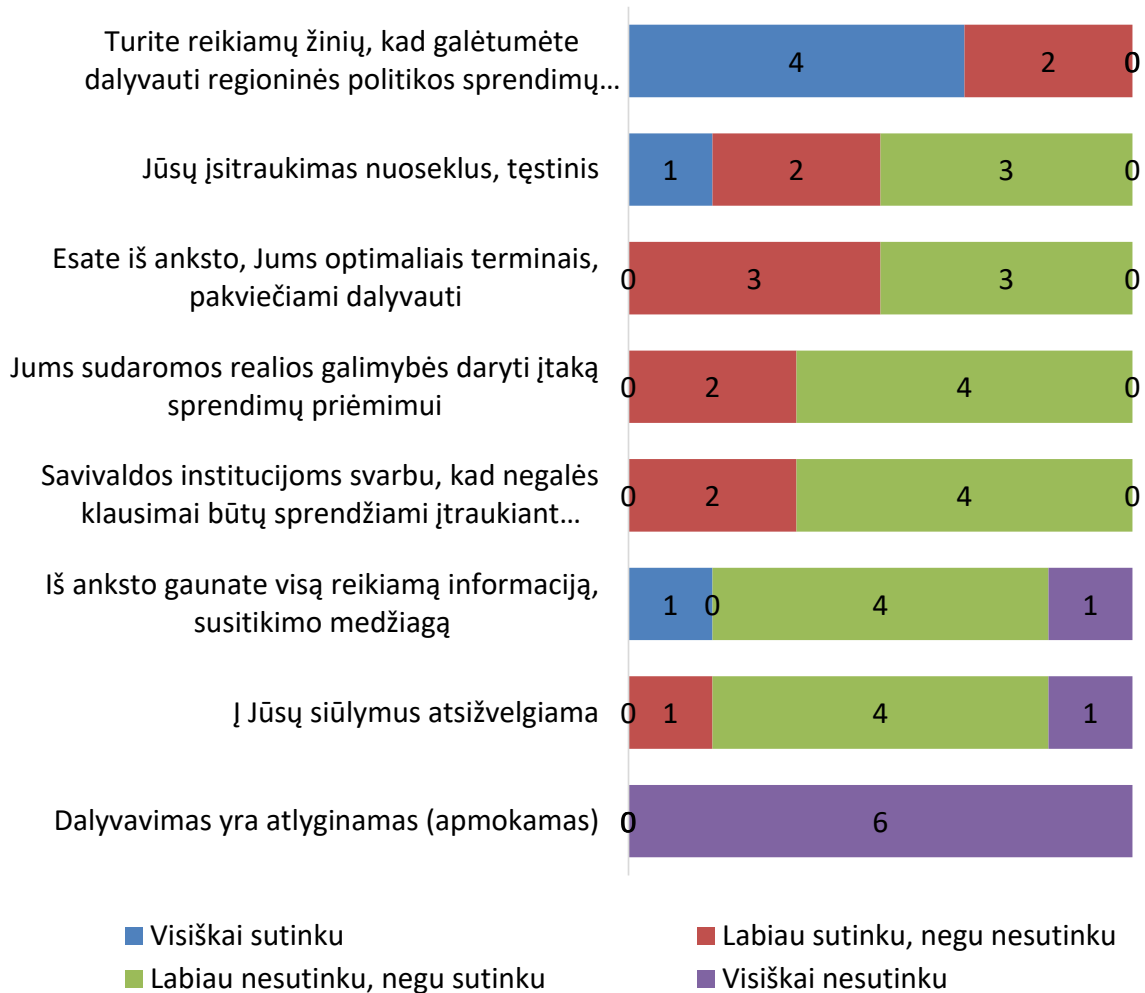

Nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovai teigė, jog jiems pakanka žinių ir kompetencijų dalyvauti regioninės politikos sprendimų priėmimo, tačiau faktinis dalyvavimo pobūdis ir sąlygos vertinamos mažiau palankiai. Tačiau svarbu pastebėti, jog apklaustieji labai skeptiškai vertino galutinį savo įsitraukimo į bendradarbiavimą su savivaldybėmis rezultatą – tik vienu atveju respondentas teigė, jog į

jų pateiktus siūlymus buvo atsižvelgiama. Taip pat respondentai neigiamai vertina komunikaciją su valdžios institucijomis ir realias galimybes daryti įtaką pokyčiams.

Diagrama 49. Dalyvavimo pobūdis stebint savivaldybių/regioninį negalios politikos įgyvendinimą: (N=11)

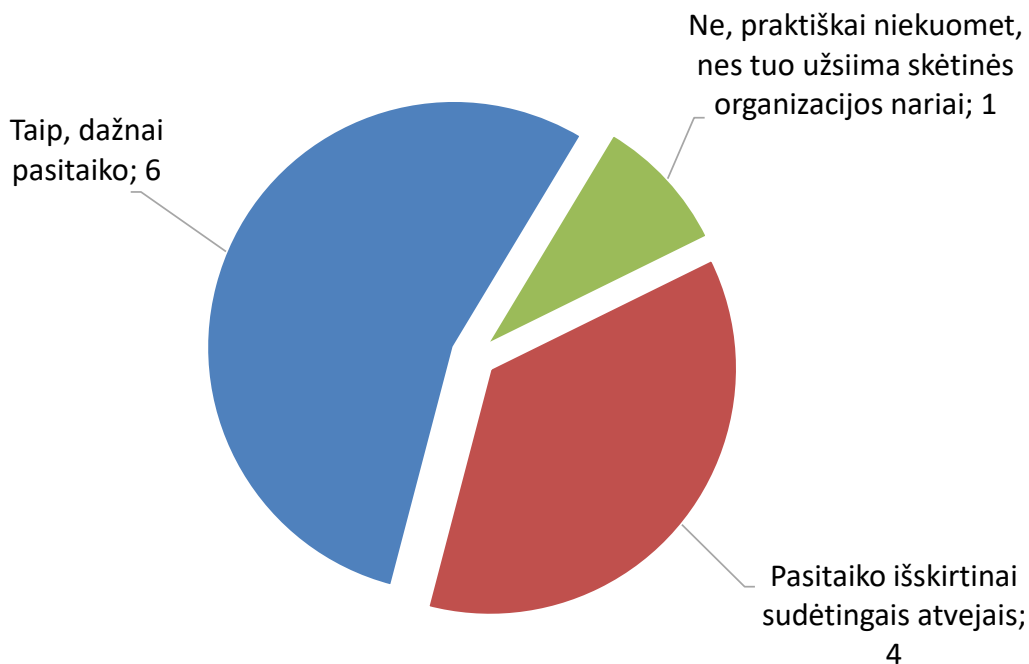
Paklausti apie konkrečius pasiekimus ginant negalią turinčių žmonių teises ar interesus, siekiant pokyčio negalios politikoje per pastaruosius trejus metus, nacionalinių ir skėtinių organizacijų atstovai vardijo konkrečius ir esminius pavyzdžius, ženkliai ir į teigiamą pusę keitusius negalios politiką, tarpe jų ir socialinės globos įstaigų pertvarka, bendruomeninių paslaugų paketo plėtra, veiksnio /neveiksnio sprendimų peržiūra; pastangos (įskaitant teisinę bylinėjimąsi) užtikrinti rinkiminių apylinkių prieinamumą; garsinis vaizdavimas per nacionalinę televiziją, atvejo vadybos, psichologo, kompiuterinio raštingumo paslaugos klausos negalią turintiems asmenims, didesnis rinkimų pritaikymas lietuvių gestų kalba, lietuvių gestų kalbos metodininkai kurčiųjų ugdymo įstaigose, visą parą prieinamos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos nuotoliniu būdu, klausos aparatų kompensuojamosios sumos padidinimas

vaikams ir suaugusiesiems; inicijuotas paslaugų teikimo autizmo spektro sutrikimą turintiems asmenims gairių parengimas.

Beveik visų apklaustųjų organizacijų atstovai patvirtino, kad jiems dažnai teko užsiimti žmogaus teisių gynimu ar atstovavimu individualiose situacijose, tik viena paminėjo šiuo klausimu neužsiimanti, nes tai – regioninių organizacijų veiklos prerogatyva.

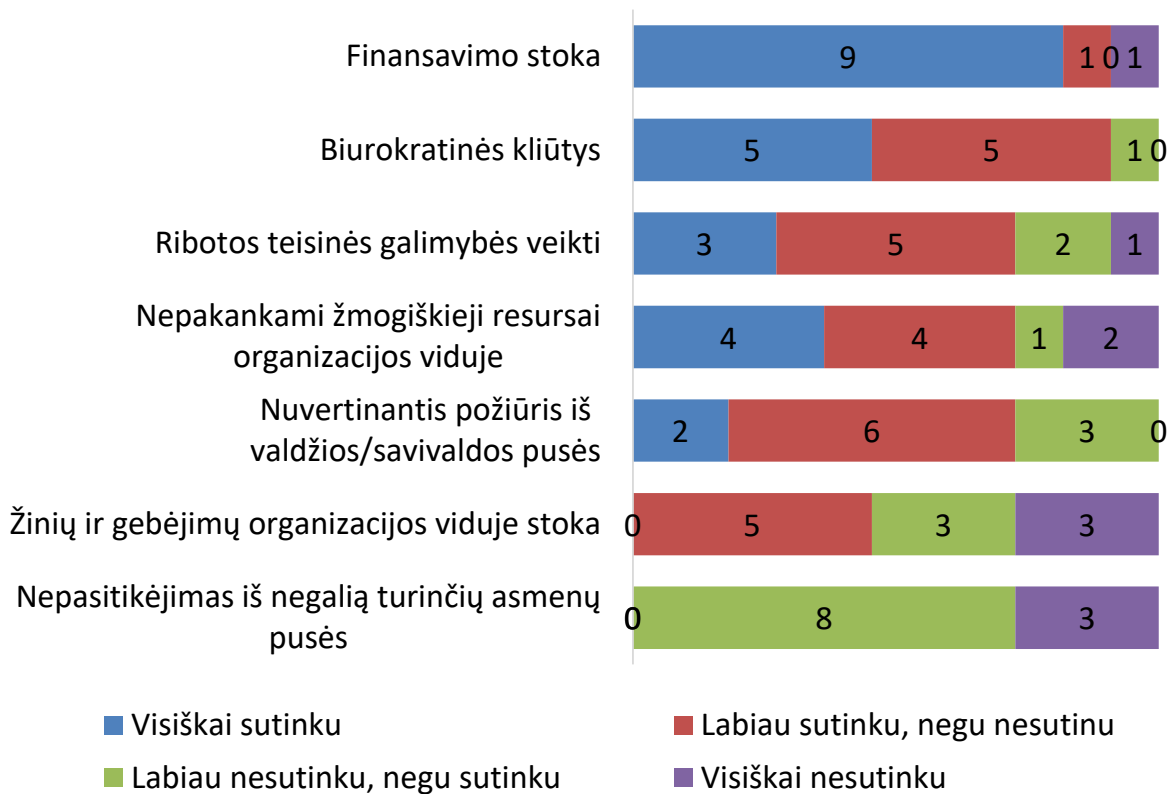
Diagrama 50. Ar pasitaiko, kad užsiimate konkretaus žmogaus teisių gynimu, interesų atstovavimu konkrečiu individualiu žmogaus ar šeimos atveju: (N=11)

Kaip minėjo ir regioninės organizacijos, finansavimo stoka ir biurokratinės kliūtys yra didžiausi trikdžiai taip pat ir nacionalinių ir skėtinių organizacijų pastangoms ginti ir atstovauti negalią turinčių žmonių teises. Nuvertinantis valdžios institucijų požiūris ir nepakankami žmogiškieji resursai taip pat priskirtos prie svarbesnių atstovavimo kliūčių. Pastebėtina, kad respondentai jaučia didelį pasitikėjimą iš negalią turinčių asmenų pusės, taip pat tiki, jog jų organizacijos disponuoja pakankamomis žiniomis ir gebėjimais.

Diagrama 51. Kokios pagrindinės kliūtys Jūsų sėkmingesniai darbui ginant ir atstovaujant negalia turinčių asmenų teises? (N=11)

Išvados

Negalios NVO - įtakingas ir skaidriai veikiantis negalios politikos veikėjas.

Negalios nevyriausybinės organizacijos yra svarbus, pastebimas ir įtakingas negalios politikos veikėjas – tą patvirtino ir apklausti vietos bei nacionalinės valdžios atstovai, taip pat ir negalių turintys asmenys, tiek priklausantys, tiek nepriklausantys negalios NVO. Tyrimas atskleidė, jog negalios NVO yra skaidrios, atviros, o jų nariai – aktyviai įsitraukę ir dalyvaujantys sprendimų priėmimo procesuose. Toks palankus negalios NVO skaidrumo ir atskaitingumo vertinimas reiškia, kad jų vykdoma veikla labiau atspindi tikruosius jų atstovaujamų asmenų poreikius, yra veiksmingiau įgyvendinama ir palankiau priimama bendruomenėje.

Tai parodo esminį teigiamą vertinimo pokytį lyginant su ankstesniais metais darytais tyrimais, kuriuose išryškėdavo „neįgaliųjų neigiamos patirtys, dalyvaujant NVO veiklose, neįgaliųjų pasyvumas bei motyvacijos stoka dalyvaujant NVO, neįgaliųjų galių stoka, konfliktų perkėlimas neįgaliesiems NVO nariams, neįgaliųjų atsiribojimas nuo NVO veiklų, dalyvaujant sprendimų priėmime“ (Radzevičienė, Juodraitis, Beneševičiūtė, 2013).

Atotrūkis tarp stiprių nacionalinių ir pažeidžiamų regioninių negalios NVO.

Tyrimo metu, jau ankstyvame duomenų rinkimo procese išryškėjo ženklius skirtumas tarp stiprių nacionalinių skirtingas negalias atstovaujančių centrų (nacionalinių negalios NVO), kurios turi savo informatyvų tinklą, Facebook paskyrą, veiklos sritimis, projektais ir programomis pasidalijusius darbuotojus, patalpas veiklai ir silpnų, nurodytais kontaktais sunkiai surandamų, neturinčių savo interneto puslapio, ir nuo kuklaus savivaldybės finansavimo priklausomų regioninių negalios NVO.

Toks atotrūkis nėra charakteringas tik Lietuvai ir todėl yra akcentuojamas Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje (toliau – Konvencija) (29 str.) pabrėžiant regioninių negalios NVO svarbą. Sunkus organizacijų pasiekiamumas kelia kitų problemų bei apribojimų tiek jos pačioms, tiek negalių turintiems asmenims, arba organizacijų veikla besidominantiems specialistams – jas sunkiai suranda ir pasiekia joms nepriklausantys negalių turintys asmenys, ar į konsultacijas įtraukti norintys vietos politikai ar žiniasklaidos atstovai.

Poslinkis nuo karitatyvinės veiklos prie prasmingo užimtumo organizavimo.

Tyrimas parodė, jog negalios NVO veikla negalią turintiems asmenims yra itin svarbi tenkinant kasdienio gyvenimo poreikius – kaip vieta, kur galima ateiti praktiškai kasdien, socializuotis, leisti laisvą laiką ir susitikti su draugais. Tačiau respondentai pabrėžė aukštesnio lygmens poreikius, tuo tarpu kai bazinio lygmens poreikiai, tokie kaip pagalba apsirūpinant daiktais ar maitinimas buvo įvardintos kaip rečiausiai naudojamos paslaugos.

Tai rodo reikšmingą poslinkį NVO veiklos trajektorijoje nuo karitatyvinės veiklos, labdaros teikimo prie prasmingo užimtumo organizavimo, tačiau kiti tyrimai (pvz., Viešojoje erdvėje ir žiniasklaidoje pateikiamos informacijos apie neįgaliuosius bei jų integraciją analizė ir vertinimas, 2017 m) rodo, kad žiniasklaidoje vis dar dominuoja inertiškas „neįgaliųjų gelbėjimo“ naratyvas, pasireiškiantis informacijos sklaida apie labdaros ar gerumo akcijas.

Teikdamos paslaugas ir konsultacijas, o ypač - aktyviai dalyvaudamos politinėje veikloje, atstovaudamos negalią turinčius asmenis ir gindamos jų teises, negalios NVO savo veiklą aprėptimi, informacijos sklaida tiesiogiai ir netiesiogiai aprėpia ne tik savo narius, bet ir kitus negalią turinčius asmenis.

Tyrimo eiga ir duomenų rinkimo ypatumai parodė, jog negalios NVO yra vienas iš nedaugelio patikimų kanalų pasiekti negalią turinčius asmenis, įskaitant ir tuos, kurie šioms organizacijoms nepriklauso. Negalios organizacijoms nepriklausantys asmenys iš jų gauna tiesioginę pagalbą ar paslaugas, o taip pat sulaukia bendresnio pobūdžio naudos iš šių organizacijų politinio aktyvumo, dalyvavimo įstatymų leidybos procese, konsultacijose, darbo grupėse, Konvencijos įgyvendinimo stebėsenoje ir pan.

Tikėtina veiklų plėtra žmogaus teisių gynimo srityje.

Negalios NVO teikiamos teisių gynimo ir užtikrinimo paslaugos nedomino kaip dažniausiai naudojamos, tačiau daugiau kaip pusė respondentų (56 proc.) jas laiko svarbiausiomis negalios NVO veiklos sritimis. Be to, bendrame socialinės politikos lauke stebint augantį skėtinių ir respublikinių negalios NVO politinės veiklos intensyvumą galima tikėtis šios veiklos krypties plėtros ateityje.

Ši reikšminga veiklos trajektorija pareikalaus dar intensyvesnio bendradarbiavimo su nacionalinės ar vietos valdžios atstovais, taip pat reikšmingai paveiks ne tik negalios organizacijoms priklausančius, bet ir jų nariais nesančius negalią turinčius asmenis.

Regioninių organizacijų „senėjimas“.

Regioninių negalios NVO narių skaičius yra daugmaž stabilus, tačiau pastebima svarbi tendencija, galinti turėti neigiamo poveikio tolimesnėje perspektyvoje ir atspindinti „užburto rato“ pobūdžio procesus: jauni negalių turintys asmenys (arba jauni tėvai, auginantys negalių turinčius vaikus) linkę burtis į „jaunesnes“ organizacijas, kurių dauguma koncentruojasi didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Tokiu atveju, „vyresnės“ organizacijos daugiau atliepia pagyvenusių savo narių poreikius, „sensta“ toliau ir nėra patrauklios jaunesniems nariams.

Savo ruožtu, ši tendencija priežastiniais ir pasekmių ryšiais susijusi ir su siauru regioninių organizacijų matomumu, ribota informacijos sklaida, komplikuoju pasiekiamumu joms nepriklausantiems, tačiau jų veikla galimai besidomintiems jaunesnio amžiaus asmenims.

Sutampantys savivaldos ir regioninių NVO atstovų vertinimai ir fragmentuotas jų bendradarbiavimas.

Savivaldybių ir regioninių negalios NVO atstovų nuomonės apie abiejų sektorių bendradarbiavimo ypatumus, stipriausias ir tobulintinas sritis didžiąja dalimi sutapo, nors tyrime nebuvo tikslingai siekiama apklausti tas pačias savivaldybes, tačiau skirtingus sektorius, atstovaujančių respondentų.

Savivaldybių ir regioninių negalios NVO bendradarbiavimas yra gana fragmentuotas. Didžiausią jo intensyvumą tiek savivaldybės, tiek regionines negalios NVO atstovavę respondentai pastebi teikiant socialines paslaugas ir sprendžiant sudėtingus konkrečius atvejus. Kompleksiniuose politikos sprendimuose (pvz., globos sistemos pertvarka, švietimas, vaiko teisės) su nevyriausybinėmis organizacijomis bendradarbiaujama mažiausiai intensyviai. Tokia fragmentacija pažeidžia Jungtinių tautų Neįgaliųjų teisių komiteto Bendrąją pastabą Nr. 7 (2018) Dėl neįgaliųjų, įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo Konvencijos įgyvendinimo ir kontrolės procese per jiems atstovaujančias organizacijas reikalavimą, kad „visapusiškas ir veiksmingas dalyvavimas turėtų būti suprantamas kaip procesas, o ne kaip atskiras vienkartinis įvykis“ (p. 7).

Bendradarbiavimo iniciatyva ir finansiniai resursai – viešojo sektoriaus rankose.

Pagrindiniai bendradarbiavimo su negalios NVO iniciatoriai yra savivaldybės ir valstybinės institucijos. Viena vertus tai parodo jų suinteresuotumą bendromis veiklomis, tačiau, kita vertus, toks iniciatyvos vienakryptiškumas gali lemti tendenciją, kad valdžios sektorius apsprendžia bendradarbiavimo su šiomis organizacijomis pobūdį, sritis ir kryptis, o taip pat šio bendradarbiavimo intensyvumą.

Valstybės ir savivaldybių teikiama parama yra pagrindinis regioninių bei nacionalinių negalios NVO finansavimo šaltinis. Tačiau svarbu, kad šio finansavimo tikslas būtų ne finansinė kontrolė, o skiriamos lėšos sudarytų sąlygas išlaikyti organizacijų patalpas ir darbuotojus, ir nekeltų pavojaus jų instituciniam savarankiškumui.

Skirtingas valstybinių institucijų ir nacionalinių negalios NVO požiūris į bendradarbiavimą.

Valstybinių institucijų atstovai bendradarbiavimą su nacionalinėmis negalios NVO vertina palankiau negu pačios negalios organizacijos. Jie teigiamai atsiliepia apie organizacijų ekspertiškumą ir žinias, jų indėlį priimant sprendimus, vertina negalios NVO pateikiamą argumentuotą kritiką ir teigia atsižvelgiantys į didžiąją dalį negalios NVO pateikiamų pasiūlymų.

Vertindamos savo dalyvavimo pobūdį stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą, nacionalinės ir skėtinės organizacijos daugiau pabrėžia savo indėlį ir dedamas pastangas (įsitraukimo nuoseklumą, disponuojamą ekspertizę), tačiau skeptiškai vertina valdžios institucijų požiūris į NVO įtraukimą (nepakankamą atsižvelgimą į negalios NVO siūlymus ir pernelyg trumpus terminus šiems siūlymams pateikti).

Rekomendacijos

Valdžios ir savivaldos atstovams, atsakingiems už bendradarbiavimą su negalios organizacijomis.

Intensyviau ir nuosekliau įtraukti nacionalines ir regionines negalios NVO į sprendimų priėmimo procesus, susijusius su sisteminiiais negalios politikos klausimais, tokiais kaip globos sistemos pertvarka, negalią turinčių asmenų švietimas, ugdymas ir pan.

Atsižvelgti į šio tyrimo rezultatus, taip pat į rekomendacijas, pateikiamas Neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų bei Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo stebėsenos ataskaitose ir apgalvoti bei diegti būdus tinkamai atlyginti nacionalinių ir regioninių negalios NVO atstovams už jų ekspertinį dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose, nuomonės pateikimą su negalia susijusiais klausimais.

Savivaldos atstovams, atsakingiems už bendradarbiavimą su negalios organizacijomis.

Tyrimo eiga ir duomenų rinkimo ypatumai parodė išskirtinai pažeidžiamą regioninių negalios NVO situaciją, todėl rekomenduotina jas stiprinti, investuoti į šių organizacijų administracinių, vadybinių, komunikacijos gebėjimų stiprinimą, sudaryti joms sąlygas užsiimti negalią turinčių žmonių teisių gynimu, pritraukti naujų, jaunų, iniciatyvių žmonių.

Regioninių NVO bendradarbiavimas su vietos savivalda intensyvėtų, taptų labiau tęstinis ir nuoseklesnis daugiau jas įtraukiant į įvairius savivaldybėje vykdomus projektus, inicijuojant bendras programas, perduodant joms paslaugų teikimą, įtraukiant į sprendimų priėmimą pvz., kuriant regiono Negalios NVO tarybas. Tai leis tinkamai atliepti Konvencijos skatinimą didinti negalią turinčių asmenų atstovavimą taip pat ir regionų bei vietos lygmenimis.

Nacionalinėms ir regioninėms negalios NVO

Tyrimas parodė tendenciją, kad negalią turintys asmenys, taip pat ir nepriklausantys organizacijoms, žino apie jas, jų teikiamas paslaugas, siūlomą pagalbą ir naudojami šiomis galimybėmis. Todėl yra labai svarbu negalios NVO toliau plėtoti komunikaciją ir skleisti aktualią informaciją pasitelkiant skirtingus, visiems (įskaitant skirtingo amžiaus grupių atstovus, pvz., jaunimą) prieinamus kanalus, neapsiribojant savo nariais.

Tyrimas parodė ryškų negalios organizacijų veiklų poslinkį nuo karitatyvinės veiklos prie politinio aktyvumo, tačiau kiti tyrimai demonstruoja žiniasklaidoje tebedominuojančią tendenciją vaizduoti negalios organizacijos kaip labdaros teikėjus. Todėl svarbu kurti naują negalios organizacijų, kaip aktyvių negalios politikos veikėjų, žmogaus teisių gynėjų, negalios ekspertų, naratyvą, viešinti patirtis ir pasiektus rezultatus ginant negalią turinčių asmenų teises.

Šiuo metu valdžios ar savivaldos sektorius yra pagrindinis bendradarbiavimo iniciatorius, parenkantis valdžios institucijoms aktualias temas, apsprendžiantis bendradarbiavimo pobūdį ir intensyvumą. Negalios organizacijos turėtų aktyviau veikti inicijuojant bendradarbiavimą su valdžios ir savivaldos institucijomis, siūlyti šio bendradarbiavimo sritis, įskaitant ir kompleksiškesnes temas, tokias kaip globos sistemos pertvarka, negalią turinčių asmenų švietimas, kad būtų įgyvendintas „Visapusiškas ir veiksmingas dalyvavimas“ (Konvencijos 3 straipsnio c punktas) visuomenėje.

Konvencija (29 str.) reikalauja negalios NVO įsitraukimo ne tik į paslaugų teikimą, bet ir į valstybės politinį gyvenimą, todėl šių rekomendacijų vykdymas leis geriau užtikrinti negalią turinčių žmonių dalyvavimą bei geriau atliepti Konvencijos nuostatas.

Literatūra

1. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetas. Bendroji pastaba Nr. 7 (2018) dėl neįgaliųjų, įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo Konvencijos įgyvendinimo ir kontrolės procese per jiems atstovaujančias organizacijas.
2. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija. 2006.
3. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo stebėsenos modelio sukūrimas. 2016-2017 m. Rengėjas: Laima Okunevičiūtė. Užsakovas: Neįgaliųjų reikalų departamentas.
4. Kavoliūnaitė-Ragauskienė, Eglė (data nenurodyta). Pavojai nevyriausybinėms organizacijoms. Atviros Lietuvos fondas. Interaktyvus. Prieiga per internetą <https://olf.lt/dr-egle-kavoliunaite-ragauskiene-vilniaus-politikos-analizes-instituto-gero-valdymo-programos-direktore-pavojai-nevyriausybinems-organizacijoms/> Prisijungta 2020 m. gruodžio 17 d.
5. Lietuvos neįgaliųjų forumas ir Lietuvos žurnalistikos centras. Viešojoje erdvėje ir žiniasklaidoje pateikiamos informacijos apie neįgaliuosius bei jų integraciją analizė ir vertinimas. 2017 m. Užsakovas: Neįgaliųjų reikalų departamentas. Interaktyvus. Prieiga per internetą <<http://www.ndt.lt/wp-content/uploads/%C4%AEVAIZD%C5%BDIO-TYRIMAS-2017-12-13.docx.pdf>> Prisijungta 2020 m. gruodžio 1 d.
6. Mokslo Lietuva. 2017 08 24. Nevyriausybinių organizacijų (NVO) Lietuvoje: kas slepiasi po šia santrumpa? Interaktyvus. Prieiga per internetą: <http://mokslolietuva.lt/2017/08/nevyriausybinės-organizacijos-nvo-lietuvoje-kas-slepiasi-po-sia-santrumpa/> Prisijungta 2020 m. gruodžio 17 d.
7. Neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų ir JT neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo stebėsenos ataskaita už 2017 m
8. Neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų ir JT neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo stebėsenos ataskaita už 2018 m
9. Radzevičienė, L.; Juodraitis, A.; Beneševičiūtė, I. 2013. Neįgalių asmenų įtraukimas į problemų sprendimo procesą NVO veiklose. Specialusis ugdymas, Nr. 2(29): 47–54.

1. priedas. Negalią turinčių asmenų apklausos rezultatai socio-demografinėse grupėse

Lentelė Nr. 1 Kokiais tikslais ir koku dažnumu lankotės neįgaliųjų organizacijoje? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
Naudojatės joje teikiamomis socialinėmis paslaugomis	Kasdien ar beveik kasdien	9%	22%	5%	10%	30%	18%	0%
	Kartą ar du per savaitę	28%	38%	22%	54%	28%	35%	38%
	Kartą ar du per mėnesį	20%	9%	18%	16%	8%	14%	0%
	Kelis kartus per metus	20%	24%	36%	7%	23%	21%	0%
Užinate praleisti laiko (skaitymas, stalo žaidimai, kompiuteris...)	Niekuomet	24%	7%	18%	13%	12%	12%	63%
	Kasdien ar beveik kasdien	8%	19%	0%	9%	29%	16%	0%
	Kartą ar du per savaitę	19%	36%	20%	43%	23%	29%	38%
	Kartą ar du per mėnesį	16%	5%	11%	19%	4%	11%	0%
Organizacijos patalpose sportuojate	Kelis kartus per metus	38%	20%	43%	21%	23%	26%	25%
	Niekuomet	19%	19%	26%	9%	21%	18%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	4%	8%	5%	4%	9%	7%	0%
	Kartą ar du per savaitę	15%	32%	19%	30%	26%	25%	38%
Ten jums suteikiamas maitinimas	Kartą ar du per mėnesį	10%	8%	0%	12%	14%	9%	0%
	Kelis kartus per metus	11%	6%	8%	8%	8%	7%	25%
	Niekuomet	61%	46%	68%	46%	44%	52%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	7%	5%	5%	6%	7%	5%	38%
Organizacijoje rūpinamasi Jūsų sveikata	Kartą ar du per savaitę	8%	10%	5%	13%	10%	10%	0%
	Kartą ar du per mėnesį	7%	0%	0%	13%	0%	4%	0%
	Kelis kartus per metus	7%	7%	5%	6%	10%	8%	0%
	Niekuomet	70%	78%	84%	62%	74%	74%	63%
Susitinkate su draugais	Kasdien ar beveik kasdien	20%	16%	12%	21%	21%	19%	0%
	Kartą ar du per savaitę	21%	21%	23%	26%	14%	22%	0%
	Kartą ar du per mėnesį	16%	9%	9%	17%	16%	13%	38%
	Kelis kartus per metus	14%	26%	17%	17%	25%	21%	25%
Susitinkate su draugais	Niekuomet	29%	29%	39%	19%	25%	25%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	28%	23%	16%	29%	30%	26%	25%
	Kartą ar du per savaitę	24%	37%	14%	50%	30%	32%	38%
	Kartą ar du per mėnesį	12%	11%	21%	11%	2%	11%	0%
Susitinkate su draugais	Kelis kartus per metus	18%	27%	38%	8%	21%	22%	0%

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
		Dalyvaujate renginiuose, šventėse	Niekuomet	19%	3%	11%	3%	16%
	Kasdien ar beveik kasdien	8%	6%	7%	7%	7%	7%	0%
	Kartą ar du per savaitę	17%	15%	15%	15%	16%	15%	0%
	Kartą ar du per mėnesį	27%	19%	10%	30%	27%	22%	63%
	Kelis kartus per metus	36%	57%	64%	38%	43%	51%	0%
Ateinate pasiimti maisto ir daiktų	Niekuomet	12%	3%	3%	11%	7%	5%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	5%	0%	0%	8%	0%	0%	63%
	Kartą ar du per savaitę	5%	5%	8%	0%	6%	5%	0%
	Kartą ar du per mėnesį	7%	6%	4%	10%	6%	5%	0%
	Kelis kartus per metus	19%	26%	24%	34%	15%	25%	0%
Kreipiatės ir gaunate konsultacijų ar informacijos	Niekuomet	65%	63%	64%	47%	74%	64%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	23%	16%	10%	28%	19%	20%	0%
	Kartą ar du per savaitę	17%	23%	15%	19%	26%	21%	25%
	Kartą ar du per mėnesį	21%	26%	16%	35%	20%	24%	0%
	Kelis kartus per metus	27%	27%	46%	10%	26%	28%	38%
Kreipiatės, kai prireikia skubios pagalbos	Niekuomet	13%	8%	14%	7%	8%	8%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	13%	14%	8%	16%	16%	14%	0%
	Kartą ar du per savaitę	12%	6%	5%	18%	5%	8%	38%
	Kartą ar du per mėnesį	7%	29%	6%	29%	22%	19%	25%
	Kelis kartus per metus	40%	35%	56%	16%	37%	38%	0%
Kreipiatės dėl Jūsų teisių gynimo ar užtikrinimo	Niekuomet	29%	17%	24%	21%	21%	21%	38%
	Kasdien ar beveik kasdien	9%	12%	4%	20%	9%	11%	0%
	Kartą ar du per savaitę	5%	8%	4%	8%	8%	7%	0%
	Kartą ar du per mėnesį	22%	15%	4%	31%	21%	17%	63%
	Kelis kartus per metus	28%	38%	41%	22%	33%	33%	0%
	Niekuomet	37%	27%	47%	19%	29%	32%	38%

Lentelė Nr. 2 Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai Jūs priklausote? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai Jūs priklausote?	Teigiamai. Organizacijoje sprendimų priėmimas skaidrus ir demokratiškas	57	70	56	78	64	69	0
	Neutraliai. Nariai galėtų būti daugiau įtraukti į sprendimų priėmimą	27	16	31	9	21	18	38
	Neigiamai. Organizacija menkai įtraukia narius į sprendimų priėmimą	15	13	14	13	15	13	63
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100

Lentelė Nr. 3 Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams?	Taip	61	78	60	79	75	71	38
	Ne	8	7	7	5	10	8	0
	Nežinau	31	15	33	16	16	21	63
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100

Lentelė Nr. 4 Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai?	Taip	75	89	76	87	87	84	38
	Ne	10	7	12	7	6	9	0
	Nežinau	15	4	13	6	7	7	63
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100

Lentelė Nr. 5 Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
		Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo?	Taip	59	77	63	74	71
	Ne	14	8	15	7	10	11	0
	Nežinau	27	16	22	20	19	18	40
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100

Lentelė Nr. 6 Pažymėkite tris Jums svarbiausias negalios NVO veiklas: (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
		Svarbiausios negalios NVO veiklos:	Negalių turinčių asmenų teisių gynimas	54	59	50	58	60
	Užimtumo ir laisvalaikio organizavimas	47	58	55	48	54	57	42
	Informacijos sklaida organizacijos nariams arba negalių turintiems žmonėms	41	40	45	43	36	45	34
	Soc paslaugų teikimas	29	48	30	38	48	40	37
	Informacijos apie negalių sklaida visuomenėje	36	31	33	38	32	36	27
	Sveikatos ir sporto paslaugų teikimas	32	33	25	45	32	33	34
	Teisinės konsultacijos	35	30	31	36	30	37	24
	Paramos, labdaros teikimas	18	26	22	18	25	22	23
	Politinis dalyvavimas ir negalių turinčių asmenų atstovavimas	16	8	16	16	5	11	14
	Kita	2	3	2	5	0	2	3

Lentelė Nr. 7 Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją? (respondentai pagal amžių ir gyvenamąją vietą)

		Amžius		Gyvenamoji vieta			Ar esate negalia turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?	
		18-45	Vyresni nei 45	Vilnius	Kitas didmiestis	Kitas regionas	Taip	Ne
NVO dirba labai geri specialistai	Visiškai nesutinku	8	7	9	8	6	4	15
	Labiau nesutinku, negu sutinku	27	15	23	20	19	16	35
	Labiau sutinku, negu nesutinku	39	37	44	28	42	37	41
	Visiškai sutinku	27	40	25	45	32	43	8
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100
NVO darbuotojai gerai išmano žmogaus teises	Visiškai nesutinku	7	6	2	14	5	3	16
	Labiau nesutinku, negu sutinku	27	18	26	15	24	17	31
	Labiau sutinku, negu nesutinku	29	44	41	25	45	39	33
	Visiškai sutinku	37	32	31	46	26	41	20
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100
NVO darbuotojai gerai supranta mano poreikius	Visiškai nesutinku	11	9	7	15	8	5	21
	Labiau nesutinku, negu sutinku	22	19	16	18	25	18	29
	Labiau sutinku, negu nesutinku	37	31	42	25	34	31	42
	Visiškai sutinku	31	41	34	42	32	47	8
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100
NVO yra lanksčios ir nebiurokratiškos	Visiškai nesutinku	11	13	7	16	13	6	27
	Labiau nesutinku, negu sutinku	21	17	21	13	23	16	26
	Labiau sutinku, negu nesutinku	40	38	52	33	33	38	42
	Visiškai sutinku	27	32	19	39	31	40	6
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100
Jei galiu, renkuosi NVO teikiamas paslaugas	Visiškai nesutinku	15	9	9	12	15	5	28
	Labiau nesutinku, negu sutinku	17	11	12	14	16	7	33
	Labiau sutinku, negu nesutinku	31	38	53	26	25	40	23
	Visiškai sutinku	37	42	26	48	45	48	16
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100
NVO prižiūri valdžios institucijų darbą	Visiškai nesutinku	13	23	20	20	15	14	31
	Labiau nesutinku, negu sutinku	23	27	17	19	38	28	23
	Labiau sutinku, negu nesutinku	41	35	41	39	37	38	38
	Visiškai sutinku	22	14	22	21	9	20	8
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100
Aš gerai suprantu, kuo užsiima negalios NVO	Visiškai nesutinku	5	4	2	4	7	0	15
	Labiau nesutinku, negu sutinku	16	17	18	15	16	14	20
	Labiau sutinku, negu nesutinku	36	33	35	31	35	30	39
	Visiškai sutinku	44	46	44	50	42	56	26
	Iš viso:	100	100	100	100	100	100	100

2. priedas. Apklauso anketos. Tikslinė grupė: negalią turintys asmenys

1. Lytis
2. Negalios tipas:
 1. Judėjimo
 2. Regos
 3. Klausos
 4. Intelekto
 5. Psichosocialinė (psichikos)
 6. Kompleksinė
 7. Kita
3. Kiek Jums metų?
 1. 18-25
 2. 26-35
 3. 36-45
 4. 46-55
 5. 56-65
 6. Daugiau negu 65
3. Kur gyvenate? (pasirinkite vieną atsakymą).
 1. Vilniuje
 2. Kaune
 3. Klaipėdoje
 4. Šiauliuose
 5. Panevėžyje
 6. Kitame mieste (rajono centre)
 7. Kitame miestelyje
 8. Kaimo vietovėje
 9. Kita
4. Jūs šiuo metu (galima žymėti kelis atsakymo variantus)
 1. Dirbate
 2. Nedirbate
 3. Studijuojate
 4. Esate nėštumo/gimdymo arba vaiko auginimo atostogose
 5. Gaunate senatvės pensiją
 6. Gaunate neįgalumo pensiją
5. Ar esate negalią turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?
 - a. Taip
 - b. Ne → pereiti prie 14 klausimo
 - c. Kita

6. Jei taip – kokią negalią turinčius žmones jungia ši organizacija?

- a. Judėjimo
- b. Regos
- c. Klausos
- d. Intelektas
- e. Psichosocialinę (psichikos)
- f. Įvairią (kompleksinę)
- g. Kita

7. Kiek metų jai priklausote? _____

8. Kokiais tikslais ir koku dažnumu joje lankotės:

Tikslas // Dažnumas	Kasdien ar beveik kasdien	Kartą ar du per savaitę	Kartą ar du per mėnesį	Kelis kartus per metus	Niekuomet
Naudojatės joje teikiamomis socialinėmis paslaugomis					
Užinate praleisti laiko (skaitymas, stalo žaidimai, kompiuteris...)					
Organizacijos patalpose sportuojate					
Ten jums suteikiamas maitinimas					
Organizacijoje rūpinamasi jūsų sveikata					
Susitinkate su draugais					
Dalyvaujate renginiuose, šventėse					
Ateinate pasiimti maisto ir daiktų					
Kreipiatės ir gaunate konsultacijų ar informacijos					
Kreipiatės, kai prireikia skubios pagalbos					
Kreipiatės dėl Jūsų teisių gynimo ar užtikrinimo					
Kita					

9. Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai Jūs priklausote?

- a. Teigiamai. Organizacijoje sprendimų priėmimas skaidrus ir demokratiškas.
- b. Neutraliai. Nariai galėtų būti daugiau įtraukti į sprendimų priėmimą.
- c. Neigiamai. Organizacija menkai įtraukia narius į sprendimų priėmimą.

10. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė renkama atvirai ir skaidriai?

- a. Taip.
- b. Ne.
- c. Nežinau.

11. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams?

- a. Taip.
- b. Ne.
- c. Nežinau.

12. Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai?

- a. Taip.
- b. Ne.
- c. Nežinau.

13. Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo?

- a. Taip.
- b. Ne.
- c. Nežinau.

14. Ar kreiptumėtės į negalios nevyriausybinę organizaciją, jei kiltų su negalia susijusių sunkumų ar poreikių?

- a. tikrai kreipčiausi
- b. galbūt kreipčiausi
- c. tikrai nesikreipčiau.

15. Pažymėkite tris Jums svarbiausias negalios NVO veiklas

Veikla
Soc. paslaugų teikimas
Teisinės konsultacijos
Užimtumo ir laisvalaikio organizavimas
Sveikatos ir sporto paslaugų teikimas
Informacijos sklaida organizacijos nariams arba negalią turintiems žmonėms
Informacijos apie negalią sklaida visuomenėje
Negalią turinčių asmenų teisių gynimas
Politinis dalyvavimas ir negalią turinčių asmenų atstovavimas
Paramos, labdaros teikimas
Kita (įrašykite)

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

16. Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir jums suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją?

Eil. Nr.	Teiginys/ vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
1.	NVO dirba labai geri specialistai				
2.	NVO darbuotojai gerai išmano žmogaus teises				
3.	NVO darbuotojai gerai supranta mano poreikius				
4.	NVO yra lanksčios ir nebiurokратиškos				
5.	Jeigu galiu, renkuosi NVO teikiamas paslaugas				
6.	NVO prižiūri valdžios institucijų darbą				
7.	Aš gerai suprantu, kuo užsiima negalios NVO				

3. priedas. Apklausos anketa lengvai skaitoma kalba.

1. Jūs esate
 - a. Vyras
 - b. Moteris
2. Kiek Jums metų? (įrašykite)
3. Kokiam mieste gyvenate? (įrašykite)
4. Ar Jūs šiuo metu dirbate?
 - a. taip
 - b. ne
5. Ar Jūs šiuo metu mokotės?
 - a. taip
 - b. ne
6. Ar esate organizacijos narys (pavyzdžiui, bendrijos „Viltis“?)
 - a. Taip
 - b. Ne
 - c. Nežinau
7. Ar dažnai joje lankotės?
 - a. kasdien
 - b. kiekvieną savaitę
 - c. kiekvieną mėnesį
 - d. labai retai
8. Ką veikiate, kai ateinate į šią organizaciją:
 - a. gaunu pagalbą
 - b. skaitau, žaidžiu
 - c. sportuoju
 - d. gaunu pavalgyti
 - e. susitinku su draugais
 - f. dalyvauju renginiuose
 - g. gaunu daiktų

9. Ar dalyvaujate organizacijos susirinkimuose?
- a. Taip
 - b. Ne
 - c. Nežinau
10. Ar žinote, ką veikia organizacijos vadovas ir kiti darbuotojai?
- a. Taip
 - b. Ne
11. Ar organizacijoje dažnai klausiama Jūsų nuomonės?
- a. Taip
 - b. Ne
 - c. Nežinau
12. Jei reikia pagalbos, ar ateinate į organizaciją?
- a. Taip
 - b. Ne
 - c. Nežinau
13. Kas labiausiai patinka organizacijoje?
- a. Darbuotojai
 - b. Kasdieniai užsiėmimai
 - c. Pramogos
 - d. Sportas
 - e. Draugai
 - f. Pagalba
14. Ar sutinkate, kad:
- a. Organizacijoje dirba labai geri darbuotojai
 - b. Darbuotojai gerai supranta, ko man reikia
 - c. Aš gerai suprantu, kuo užsiima organizacija
 - d. Čia gaunu visas svarbiausias paslaugas

4. priedas. Apklausos anketa. Tikslinė grupė: negalia turinčių asmenų globėjai

1. Jūsų globojamo asmens lytis
2. Jūsų globojamo asmens negalios tipas:
 - Judėjimo
 - Regos
 - Klausos
 - Intelektas
 - Psichosocialinė (psichikos)
 - Kompleksinė
 - Kita
3. Kiek metų Jūsų globojamam asmeniui?
 - 18-25
 - 26-35
 - 36-45
 - 46-55
 - 56-65
 - Daugiau negu 65
4. Kur gyvenate? (pasirinkite vieną atsakymą).
 - Vilniuje
 - Kaune
 - Klaipėdoje
 - Šiauliuose
 - Panevėžyje
 - Kitame mieste (rajono centre)
 - Kitame miestelyje
 - Kaimo vietovėje
 - Kita
5. Jūsų globojamas asmuo šiuo metu (galima žymėti kelis atsakymo variantus)
 - Dirba
 - Nedirba
 - Studijuoja
 - Yra nėštumo/gimdymo arba vaiko auginimo atostogose
 - Gauna senatvės pensiją
 - Gauna neįgalumo pensiją

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

6. Ar Jūs pats ir/arba Jūsų globojamas asmuo yra negalia turinčius žmones jungiančios organizacijos narys?

- Abu esame nariai
- Aš esu narys
- Mano globojamas asmuo yra narys
- Ne → pereiti prie 16 klausimo
- Kita

7. Jei taip – kokią negalią turinčius žmones jungia ši organizacija?

- Judėjimo
- Regos
- Klausos
- Intelekto
- Psichosocialinę (psichikos)
- Įvairią (kompleksinę)
- Kita

8. Kiek metų jai priklausote? _____

9. Kokiais tikslais ir koku dažnumu joje lankosi Jūsų globojamas asmuo:

Tikslas // Dažnumas	Kasdien ar beveik kasdien	Kartą ar du per savaitę	Kartą ar du per mėnesį	Kelis kartus per metus	Niekuomet
Naudojasi joje teikiamomis socialinėmis paslaugomis					
Užėina praleisti laiko (skaitymas, stalo žaidimai, kompiuteris...)					
Organizacijos patalpose sportuoja					
Ten jam suteikiamas maitinimas					
Organizacijoje rūpinamasi jo sveikata					
Susitinka su draugais					
Dalyvauja renginiuose, šventėse					
Ateina pasiimti maisto, daiktų					
Kita					

10. Kokiais tikslais ir koku dažnumu joje lankotės Jūs:

Tikslas // Dažnumas	Kasdien ar beveik kasdien	Kartą ar du per savaitę	Kartą ar du per mėnesį	Kelis kartus per metus	Niekuomet
Pasitarti dėl Jūsų globojamam asmeniui teikiamų paslaugų					
Dalyvauju renginiuose, šventėse					
Ateinu pasiimti maisto, daiktų					
Kreipiuosi ir gaunu konsultacijų ar informacijos					
Kreipiuosi, kai prireikia skubios pagalbos					
Kreipiuosi dėl mano globojamo asmens teisių gynimo ar užtikrinimo					
Kita					

11. Kaip vertinate sprendimų priėmimo procesus organizacijoje, kuriai priklausote Jūs ir/arba Jūsų globojamas asmuo?

- Teigiamai. Organizacijoje sprendimų priėmimas skaidrus ir demokratiškas.
- Neutraliai. Nariai galėtų būti daugiau įtraukti į sprendimų priėmimą.
- Neigiamai. Organizacija menkai įtraukia narius į sprendimų priėmimą.

12. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė renkama atvirai ir skaidriai?

- Taip.
- Ne.
- Nežinau.

13. Ar, Jūsų nuomone, organizacijos vadovybė tinkamai atsiskaito už savo veiklą organizacijos nariams?

- Taip.
- Ne.
- Nežinau.

14. Ar vyksta kasmetiniai organizacijos narių susirinkimai?

- Taip.
- Ne.
- Nežinau.

15. Ar organizacija derina pasiūlymus, kuriuos teikia savivaldybių ar valstybinėms institucijoms dėl neįgaliųjų padėties gerinimo?

- Taip.
- Ne.
- Nežinau.

16. Ar kreiptumėtės į negalios nevyriausybinę organizaciją, jei kiltų su Jūsų globojamo asmens negalia susijusių sunkumų ar poreikių?

- tikrai kreipčiausi
- galbūt kreipčiausi
- tikrai nesikreipčiau.

17. Pažymėkite tris Jums, kaip globėjui, svarbiausias negalios NVO veiklas

Veikla
Soc. paslaugų teikimas
Teisinės konsultacijos
Užimtumo ir laisvalaikio organizavimas
Sveikatos ir sporto paslaugų teikimas
Negalią turinčių asmenų teisių gynimas
Informacijos sklaida organizacijos nariams arba negalią turintiems žmonėms
Informacijos apie negalią sklaida visuomenėje
Politinis dalyvavimas ir negalią turinčių asmenų atstovavimas
Paramos, labdaros teikimas
Kita (įrašykite)

18. Kaip vertinate negalios organizacijų veiklą ir Jums ir/arba Jūsų globojamam asmeniui suteiktą pagalbą, paslaugas ar informaciją

Teiginys/ vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
NVO dirba labai geri specialistai				
NVO darbuotojai gerai išmano žmogaus teises				
NVO darbuotojai gerai supranta mano poreikius				
NVO yra lanksčios ir nebiurokratiškos				
Jei galiu, renkuosi NVO teikiamas paslaugas				
NVO prižiūri valdžios institucijų darbą				
Aš gerai suprantu, kuo užsiima negalios NVO				

5. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: regioninės ir nepriklausančios skėtinėms neįgaliųjų NVO atstovai

1. Pavadinimas.
2. Įkūrimo metai.
3. Kokias negalias atstovaujate.
 - a. Judėjimo
 - b. Regos
 - c. Klausos
 - d. Intelektas
 - e. Psichosocialinė
 - f. Kompleksinė
 - g. Kita
4. Regionas/savivaldybė, kurioje veikiate.
(savivaldybių sąrašas)
5. Kiek turite nuolatinių darbuotojų (įrašykite) _____
6. Ar organizacijos narių skaičius auga?
 - a. Taip, auga
 - b. Lieka daugiau mažiau stabilus
 - c. Ne, narių skaičius mažėja
7. Kaip manote, kas lemia (arba galėtų lemti) narių skaičiaus kitimą (įrašykite) _____
8. Ką darote, kad narių skaičius didėtų (galimi keli variantai)?
 - a. Siūlote naujas paslaugas
 - b. Vykdomė informacijos sklaidą
 - c. Organizuojuė įvairius renginius
 - d. Pradedate naujas veiklos sritis
 - e. Nededame išskirtinių pastangų narių skaičiui didinti
 - f. Kita (įrašykite)

9. Pagrindinės veiklos sritys (galimi keli variantai)
- Dienos užimtumo paslaugų teikimas
 - Laisvalaikio, renginių organizavimas
 - Negalią turinčių žmonių teisių atstovavimas ir gynimas
 - Kūrybinė, meninė veikla
 - Paslaugos namuose
 - Konsultavimas, informavimas
 - Laikinas apgyvendinimas
 - Socialinė rehabilitacija
 - Sporto veikla
 - Įdarbinimas
 - Švietimas ir švietėjiška veikla
 - Kita
10. Kokią Jūsų organizacijos biudžeto dalį sudaro lėšos, gautos iš valstybės ir/arba savivaldybės?
- Iki 10%
 - 10-25%
 - 25-50%
 - 50-75%
 - Daugiau negu 75%
11. Ar bendradarbiaujate su savivaldybe? (galimi keli variantai)
- Taip, iš savivaldybės gauname finansavimą projektams
 - Taip, iš mūsų savivaldybė perka paslaugas
 - Taip, esame įtraukti į sprendimų priėmimo procesus savivaldybėje
 - Taip, su savivaldybe turime bendrų projektų/programų
 - Ne
 - Kita
12. Ar šis bendradarbiavimas yra reglamentuotas (pasirašytas susitarimas ar pan.)
- Taip ->pereikite prie 14 klausimo
 - Ne
 - Kita (įrašykite)
13. Kodėl nėra pasirašytas susitarimas dėl Jūsų organizacijos bendradarbiavimo su savivaldybe?
- Nei viena iš šalių nerodė iniciatyvos
 - Nebuvo savivaldybės suinteresuotumo
 - Mūsų organizacija nebuvo suinteresuota
 - Susitarimas šiuo metu rengiamas
 - Susitarimas buvo pasirašytas, tačiau šiuo metu jis nebegalioja
 - Kita
- 15 klausimas

14. Susitarimas pasirašytas:

- a. Savivaldybės iniciatyva
- b. Jūsų organizacijos iniciatyva
- c. Abipuse iniciatyva

15. Jūsų dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/intensyvumas	Dažnai// labai dažnai	Pagal poreikį	Labai retai arba niekada
1.	Nuolatiniuose savivaldybių komitetuose, komisijose, programų ar sprendimų įgyvendinimo stebėsenoje			
2.	Laikinosose savivaldybių darbo grupėse			
3.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			

16. Dalyvavimo pobūdis dalyvaujant savivaldybių/regioninį negalios politikos įgyvendinime:

Eil. Nr.	Veiksnys/vertinimas	Dažnai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Dažnai nesutinku
1.	Jūsų įsitraukimas nuoseklus, tęstinis				
2.	Jums sudaromos realios galimybės daryti įtaką sprendimų priėmimui				
3.	Esate iš anksto, Jums optimaliais terminais, pakviečiami dalyvauti				
4.	Iš anksto gaunate visą reikiamą informaciją, susitikimo medžiagą.				
5.	Į Jūsų siūlymus atsižvelgiama				
6.	Dalyvavimas yra atlyginamas (apmokamas).				
7.	Savivaldos institucijoms svarbu, kad negalios klausimai būtų sprendžiami įtraukiant negalios NVO				
8.	Turite reikiamų žinių, kad galėtumėte dalyvauti regioninės politikos sprendimų priėmime				

17. Pagrindinės bendradarbiavimo su savivaldybe sritys ir bendradarbiavimo intensyvumas

Eil. Nr.	Sritis/ intensyvumas	Dažnai // labai dažnai	Esant poreikiui	Niekada/beveik niekada
1.	Globos sistemos pertvarka			
2.	Švietimas			
3.	Socialinės paslaugos			
4.	Aplinkos pritaikymas			
5.	Kultūra ir sportas			
6.	Sveikata			
7.	Vaiko teisės			
8.	Sudėtingų atvejų, susijusių su konkrečiu negalia turinčiu žmogumi ar jo šeima, sprendimas			
9.	Kita			

18. Pagrindinis bendradarbiavimo su savivaldybe iniciatorius sprendžiant šiuos klausimus

Eil. Nr.	Sritis/ iniciatorius	Jūsų organizacija	Savivaldybė	Sunku identifikuoti
1.	Globos sistemos pertvarka			
2.	Švietimas			
3.	Socialinės paslaugos			
4.	Aplinkos pritaikymas			
5.	Kultūra ir sportas			
6.	Sveikata			
7.	Vaiko teisės			
8.	Sudėtingų atvejų, susijusių su konkrečiu negalia turinčiu žmogumi ar jo šeima, sprendimas			
9.	Kita			

19. Jūsų didžiausias pasiekimas ginant Jūsų atstovaujamos negalios žmonių teises ar interesus, siekiant pokyčio regione per pastaruosius trejus metus (aprašykite keliais sakiniais)

20. Kokios pagrindinės kliūtys Jūsų sėkmingesniai darbai ginant ir atstovaujant negalia turinčių asmenų teises regione:

Veiksnys/vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
Ribotos teisinės galimybės veikti				
Finansavimo stoka				
Žinių ir gebėjimų organizacijos viduje stoka				
Nepakankami žmogiškieji resursai organizacijos viduje				
Nuvertinantis požiūris iš valdžios/savivaldos pusės				
Nepasitikėjimas iš negalia turinčių asmenų pusės				
Biurokratinės kliūtys				
Kita				

21. Ar dalyvaujate bendruose nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose/programose su savivaldybe? (galite žymėti kelis atsakymus)

- a. Taip, savivaldybė Jus įtraukė į „minkštąsias“ nacionalines programas/projektus
- b. Taip, savivaldybė Jus įtraukė į „minkštąsias“ tarptautines programas/projektus
- c. Taip, Jūs įtraukėte savivaldybę į „minkštąsias“ nacionalines programas/projektus
- d. Taip, Jūs įtraukėte savivaldybę į „minkštąsias“ tarptautines programas/projektus
- e. Taip, savivaldybė Jus įtraukė į infrastruktūrinius projektus
- f. Taip, savivaldybė Jus įtraukė į infrastruktūrinius projektus
- g. Taip, Jūs įtraukėte savivaldybę į infrastruktūrinius projektus
- h. Taip, Jūs įtraukėte savivaldybę į infrastruktūrinius projektus
- i. Ne, bendrų projektų ar programų neturime
- j. Savivaldybė neįgyvendina nacionalinių ar tarptautinių projektų/programų

6. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: savivaldybių atstovai

1. Savivaldybė. (sąrašas).
2. Už bendradarbiavimą su negalios NVO atsakingo skyriaus pavadinimas.
3. Kiek metų dirbate dabartinėse pareigose?
4. Ar savivaldybė bendradarbiauja su negalios NVO?
 - a. Taip, su jos teritorijoje veikiančiomis negalios NVO
 - b. Taip, su nacionalinėmis ir skėtinėmis negalios NVO
 - c. Ne
5. Ar šis bendradarbiavimas yra reglamentuotas (pasirašytas susitarimas ar pan.)
 - a. Taip (-> einama prie 7 klausimo)
 - b. Ne (-> einama prie 6 klausimo)
 - c. Kita (pakomentuokite)
6. Kodėl nėra pasirašytų susitarimų dėl negalios organizacijų bendradarbiavimo su savivaldybe?
 - a. Nei viena iš šalių nerodė iniciatyvos
 - b. Nebuvo savivaldybės suinteresuotumo
 - c. Negalios organizacijos nebuvo suinteresuotos
 - d. Susitarimas šiuo metu rengiamas
 - e. Susitarimas buvo pasirašytas, tačiau šiuo metu jis nebegalioja
 - f. Kita
7. Susitarimas pasirašytas:
 - a. Savivaldybės iniciatyva
 - b. Negalios NVO iniciatyva
 - c. Abipuse iniciatyva
8. Negalios NVO dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/intensyvumas	Nuolatos	Pagal poreikį	Labai retai arba niekada
4.	Nuolatiniuose savivaldybių komitetuose, komisijose, programų ar sprendimų įgyvendinimo stebėsenoje			
5.	Laikinose savivaldybių darbo grupėse			
6.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			

9. Pagrindinės bendradarbiavimo su negalios NVO sritys ir bendradarbiavimo intensyvumas

Eil. Nr.	Sritis/ intensyvumas	Nuolat	Esant poreikiui	Niekada/beveik niekada
1.	Globos sistemos pertvarka			
2.	Švietimas			
3.	Socialinės paslaugos			
4.	Aplinkos pritaikymas			
5.	Kultūra ir sportas			
6.	Sveikata			
7.	Vaiko teisės			
8.	Sudėtingų atvejų, susijusių su konkrečiu negalia turinčiu žmogumi ar jo šeima, sprendimas			
9.	Kita			

10. Pagrindinis bendradarbiavimo su negalios NVO iniciatorius

Eil. Nr.	Sritis/ iniciatorius	NVO	Savivaldybė	Sunku identifikuoti
1.	Globos sistemos pertvarka			
2.	Švietimas			
3.	Socialinės paslaugos			
4.	Aplinkos pritaikymas			
5.	Kultūra ir sportas			
6.	Sveikata			
7.	Vaiko teisės			
8.	Sudėtingų atvejų, susijusių su konkrečiu negalia turinčiu žmogumi ar jo šeima, sprendimas			
9.	Kita			

11. Ar savivaldybė skiria projektinį finansavimą negalios NVO?

- a. Taip
- b. Ne
- c. Kita

12. Ar savivaldybėje perkamos socialinės, kultūros, sporto, švietimo, ekspertinės ir pan. paslaugos iš negalios organizacijų?

- a. Taip
- b. Ne
- c. Kita

13. Jūsų nuomonė apie negalios NVO dalyvavimą priimant sprendimus ir teikiant paslaugas:

Teiginys / vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
Negalios NVO yra svarbus partneris savivaldybėje padedant konkrečiais atvejais, kai žmogui su negalia reikalinga pagalba				
Negalios NVO trūksta žinių apie regioninę politiką ir sprendimų priėmimo ypatumus				
Savo ekspertškumu jos vertingai prisideda prie sprendimų priėmimo				
Negalios NVO įtraukimas yra greičiau formalus reikalavimas, negu reali nauda				
Negalios NVO yra svarbus partneris savivaldybėje sprendžiant negalią turinčių žmonių problemas				
Negalios NVO yra pernelyg susiskaldę ir susipriešinę, kad galėtų sėkmingai atstovauti negalią turinčių žmonių problemas				
Negalios NVO įtraukimas leidžia priimti geriausius sprendimus, susijusius su negalią turinčių žmonių gyvenimu				
Negalios NVO įtraukimas sulėtina sprendimų priėmimo procesus				
Negalios NVO labiau domisi negalią turinčių žmonių interesais negu pačių organizacijų finansiniu stabilumu				

14. Ar dalyvaujate bendruose nacionaliniuose ar tarptautiniuose projektuose/programose su jūsų regione veikiančiomis negalios NVO? (galite žymėti kelis atsakymus)

- a. Taip, savivaldybė įtraukia negalios organizacijas į „minkštąsias“ nacionalines programas/projektus
- b. Taip, savivaldybė įtraukia negalios organizacijas į „minkštąsias“ tarptautines programas/projektus
- c. Taip, negalios organizacijos įtraukia savivaldybę į „minkštąsias“ nacionalines programas/projektus
- d. Taip, negalios organizacijos įtraukia savivaldybę į „minkštąsias“ tarptautines programas/projektus
- e. Taip, savivaldybė negalios organizacijas įtraukia į infrastruktūrinius projektus
- f. Taip, savivaldybė negalios organizacijas įtraukia į infrastruktūrinius projektus
- g. Taip, negalios organizacijos įtraukia savivaldybę į infrastruktūrinius projektus
- h. Taip, negalios organizacijos įtraukia savivaldybę į infrastruktūrinius projektus
- i. Ne, bendrų projektų ar programų neturime
- j. Savivaldybė neįgyvendina nacionalinių ar tarptautinių projektų/programų

7. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: skėtinės ir/arba nacionalinės neįgaliųjų NVO ir/arba jų atstovai

1. Pavadinimas (įrašykite).
2. Įkūrimo metai (įrašykite).
3. Kokias negalias atstovaujate (keli variantai).
 - a. Judėjimo
 - b. Regos
 - c. Klausos
 - d. Intelektas
 - e. Psichosocialinė
 - f. Kompleksinė
 - g. Kita
4. Kiek organizacijų jungiate (įrašykite skaičių).
5. Kiek fizinių asmenų jungiate (įrašykite apytikrį skaičių).
6. Ar organizacijos narių skaičius auga?
 - a. Taip, auga
 - b. Lieka daugiau mažiau stabilus
 - c. Ne, narių skaičius mažėja
7. Kaip manote, kas lemia (arba galėtų lemti) narių skaičiaus kitimą (įrašykite) _____
8. Ką darote, kad narių skaičius didėtų (galimi keli variantai)?
 - a. Siūlome naujas paslaugas
 - b. Vykdomė informacijos sklaidą
 - c. Organizuojame įvairius renginius
 - d. Pradedame naujas veiklos sritis
 - e. Patys aktyviai nesiekiamė didinti narių skaičių
 - f. Kita (įrašykite)
9. Pagrindinės veiklos sritys (pasirinkti penkias svarbiausias)
 - a. teisių gynimas
 - b. paslaugų teikimas
 - c. informavimas
 - d. dalyvavimas politikos formavime
 - e. negalios prevencijos priemonių vykdymas, neįgaliųjų savarankiškumo ir įtraukties skatinimas
 - f. neįgaliųjų atstovavimas

- g. švietimas
- h. visuomenės švietimas negalios klausimais, stigmatizacijos prevencija
- i. įvairių sričių darbuotojų kvalifikacijos kėlimas negalios klausimais
- j. mokslinių tyrimų inicijavimas, skatinimas, vykdymas
- k. kita

10. Kokią Jūsų organizacijos biudžeto dalį sudaro lėšos, gautos iš valstybės ir/arba savivaldybės?

- a. Iki 10%
- b. 10-25%
- c. 25-50%
- d. 50-75%
- e. Daugiau negu 75%

11. Ar dalyvaujate priimant su negalia susijusius nacionalinės politikos sprendimus?

- a. Taip
- b. Ne -> pereikite prie 15 klausimo

12. Dalyvavimo intensyvumas priimant sprendimus, stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/intensyvumas	Dažnai // labai dažnai	Pagal poreikį	Labai retai arba niekada
1.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje (SADM) arba jai pavaldžiose institucijose			
2.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje (ŠMSM) arba jai pavaldžiose institucijose			
3.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje Sveikatos apsaugos ministerijoje (SAM) arba jai pavaldžiose institucijose			
4.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje LR Vyriausybėje			
5.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje LR Seime			

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/intensyvumas	Dažnai // labai dažnai	Pagal poreikį	Labai retai arba niekada
6.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje kitose ministerijose.			
7.	Laikinose darbo grupėse SADM arba jai pavaldžiose institucijose			
8.	Laikinose darbo grupėse ŠMSM arba jai pavaldžiose institucijose			
9.	Laikinose darbo grupėse SAM arba jai pavaldžiose institucijose			
10.	Laikinose darbo grupėse LR Vyriausybėje			
11.	Laikinose darbo grupėse LR Seime			
12.	Laikinose darbo grupėse kitose ministerijose arba joms pavaldžiose institucijose			
13.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			

13. Bendradarbiavimo su valdžios institucijomis iniciatorius:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/iniciatorius	Jūsų organizacija	Valdžios institucija	Sunku identifikuoti
1.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje SADM arba SADM pavaldžiose institucijose			
2.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje ŠMSM arba jai pavaldžiose institucijose			
3.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje SAM arba jai pavaldžiose institucijose			
4.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje LRV			
5.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje LRS			
6.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo			

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/iniciatorius	Jūsų organizacija	Valdžios institucija	Sunku identifikuoti
	stebėsenoje kitose ministerijose ar joms pavaldžiose institucijose			
7.	Laikinose darbo grupėse SADM arba jai pavaldžiose institucijose			
8.	Laikinose darbo grupėse ŠMSM arba jai pavaldžiose institucijose			
9.	Laikinose darbo grupėse SAM arba jai pavaldžiose institucijose			
10.	Laikinose darbo grupėse LR Vyriausybėje			
11.	Laikinose darbo grupėse LR Seime			
12.	Laikinose darbo grupėse kitose ministerijose ar joms pavaldžiose institucijose			
13.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			

14. Dalyvavimo pobūdis stebint nacionalinį negalios politikos įgyvendinimą:

Eil. Nr.	Reiginys/vertinimas	Dažnai sutinku	Dažniau sutinku, nei nesutinku	Dažniau nesutinku, nei sutinku	Dažnai nesutinku
1.	Jūsų įsitraukimas nuoseklus, tęstinis				
2.	Jums sudaromos realios galimybės daryti įtaką sprendimų priėmimui				
3.	Esate iš anksto, Jums optimaliais terminais, pakviečiami dalyvauti				
4.	Iš anksto gaunate visą reikiamą informaciją, susitikimo medžiagą.				
5.	Į Jūsų siūlymus atsižvelgiama				
6.	Dalyvavimas yra atlyginamas (apmokamas).				
7.	Valdžios institucijoms svarbu, kad negalios klausimai būtų sprendžiami įtraukiant negalios NVO				
8.	Turite reikiamų žinių, kad galėtumėte dalyvauti nacionalinės politikos sprendimų priėmime				

15. Ar dalyvaujate priimant su negalia susijusius regioninės politikos sprendimus?

- a. Taip
- b. Ne -> pereikite prie 19 klausimo

16. Dalyvavimas regioninėje/savivaldybių negalios politikoje:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/intensyvumas	Dažnai// labai dažnai	Pagal poreikį	Labai retai arba niekada
7.	Nuolatiniuose savivaldybių komitetuose, komisijose, programų ar sprendimų įgyvendinimo stebėsenoje			
8.	Laikinosose savivaldybių darbo grupėse			
9.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			

17. Jūsų organizacijos bendradarbiavimo su savivaldybėmis iniciatorius:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/iniciatorius	Jūsų organizacija	Savivaldybė	Sunku identifikuoti
1.	Nuolatiniuose savivaldybių komitetuose, komisijose, programų ar sprendimų įgyvendinimo stebėsenoje			
2.	Laikinosose savivaldybių darbo grupėse			
3.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			

18. Dalyvavimo pobūdis stebint savivaldybių/regioninį negalios politikos įgyvendinimą:

Teiginys/vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
Jūsų įsitraukimas nuoseklus, tęstinis				
Jums sudaromos realios galimybės daryti įtaką sprendimų priėmimui				
Esate iš anksto, Jums optimaliais terminais, pakviečiami dalyvauti				
Iš anksto gaunate visą reikiamą informaciją, susitikimo medžiagą.				
Į Jūsų siūlymus atsižvelgiama				
Dalyvavimas yra atlyginamas (apmokamas).				

NEĮGALIŲJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS VEIKSMINGUMAS GINANT IR ATSTOVAUJANT ASMENŲ SU NEGALIA TEISES IR INTERESUS

Teiginys/vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
Savivaldos institucijoms svarbu, kad negalios klausimai būtų sprendžiami įtraukiant negalios NVO				
Turite reikiamų žinių, kad galėtumėte dalyvauti regioninės politikos sprendimų priėmime				

19. Jūsų didžiausias pasiekimas ginant Jūsų atstovaujamos negalios žmonių teises ar interesus, siekiant pokyčio negalios politikoje per pastaruosius trejus metus (aprašykite keliais sakiniais)

20. Ar pasitaiko, kad užsiimate konkretaus žmogaus teisių gynimu, interesų atstovavimu konkrečiu individualiu žmogaus ar šeimos atveju:

- a. Ne, praktiškai niekuomet, nes tuo užsiima skėtinės organizacijos nariai
- b. Taip, dažnai pasitaiko
- c. Pasitaiko išskirtinai sudėtingais atvejais
- d. Kita.

21. Kokios pagrindinės kliūtys Jūsų sėkmingesniai darbai ginant ir atstovaujant negalią turinčių asmenų teises:

	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
Ribotos teisinės galimybės veikti				
Finansavimo stoka				
Žinių ir gebėjimų organizacijos viduje stoka				
Nepakankami žmogiškieji resursai organizacijos viduje				
Nuvertinantis požiūris iš valdžios/savivaldos pusės				
Nepasitikėjimas iš negalią turinčių asmenų pusės				
Biurokratinės kliūtys				
Kita				

8. priedas. Apklauso anketa. Tikslinė grupė: valstybinių institucijų atstovai

1. Įstaiga _____
2. Už bendradarbiavimą su negalios NVO arba negalia turinčių žmonių klausimus atsakingo skyriaus pavadinimas. _____
3. Ar šis bendradarbiavimas yra reglamentuotas (pasirašytas susitarimas ar pan.)
 - a. Taip -> pereikite prie 5 klausimo
 - b. Ne -> pereikite prie 4 klausimo
 - c. Kita
4. Kodėl nėra pasirašytų susitarimų dėl negalios organizacijų bendradarbiavimo su Jūsų atstovaujama įstaiga?
 - a. Nei viena iš šalių nerodė iniciatyvos
 - b. Nebuvo Jūsų įstaigos suinteresuotumo
 - c. Negalios organizacijos nebuvo suinteresuotos
 - d. Susitarimas šiuo metu rengiamas
 - e. Susitarimas buvo pasirašytas, tačiau šiuo metu jis nebegalioja
 - f. Kita
5. Susitarimas pasirašytas:
 - a. Jūsų įstaigos iniciatyva
 - b. Negalios NVO iniciatyva
 - c. Abipuse iniciatyva
6. Negalios NVO įtraukimas jūsų atstovaujamoje įstaigoje:

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/intensyvumas	Nuolatos	Pagal poreikį	Labai retai arba niekada
10.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje			
11.	Laikinose darbo grupėse			
12.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			
13.	Kita (įrašykite)			

7. Pagrindinis bendradarbiavimo su negalios NVO iniciatorius

Eil. Nr.	Dalyvavimo sritis/iniciatorius	Jūsų įstaiga	Negalios NVO	Sunku identifikuoti
1.	Nuolatiniuose komitetuose, komisijose, programų ar teisės aktų įgyvendinimo stebėsenoje			
2.	Laikinose darbo grupėse			
3.	Neplaniniai susitikimai, reaguojant į iškilusias aktualijas ar problemas			
4.	Kita (įrašykite)			

8. Jūsų nuomonė apie bendradarbiavimą su negalios NVO priimant sprendimus:

Teiginys / vertinimas	Visiškai sutinku	Labiau sutinku, negu nesutinku	Labiau nesutinku, negu sutinku	Visiškai nesutinku
Jūsų įstaiga veiksmingai bendradarbiauja su negalios NVO				
Negalios NVO trūksta žinių apie politiką ir sprendimų priėmimo ypatumus				
Savo ekspertškumu jos vertingai prisideda prie sprendimų priėmimo				
Negalios NVO įtraukimas yra greičiau formalus reikalavimas, negu reali nauda				
Negalios NVO yra svarbus Jūsų įstaigos partneris sprendžiant negalią turinčių žmonių problemas				
Negalios NVO yra pernelyg susiskaldę ir susipriešinę, kad galėtų sėkmingai atstovauti negalią turinčių žmonių problemas				
Negalios NVO įtraukimas leidžia priimti geriausius sprendimus, susijusius su negalią turinčių žmonių gyvenimu				
Negalios NVO įtraukimas sulėtina sprendimų priėmimo procesus				
Atsižvelgiame į daugumą NVO pasiūlymų				
Negalios NVO labiau domisi negalią turinčių žmonių interesais negu pačių organizacijų finansiniu stabilumu				
Negalios NVO kritikuoja, bet argumentuotų pasiūlymų nepateikia				